

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
CENTRAL STATISTICAL OFFICE

Polski
rynek ubezpieczeniowy
Polish Insurance Market
2013

Opracowanie publikacji
Preparation of the publication

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
DEPARTAMENT STUDIÓW MAKROEKONOMICZNYCH I FINANSÓW

CENTRAL STATISTICAL OFFICE
MACROECONOMIC STUDIES AND FINANCE DEPARTMENT

kierujący
supervisor

Mirosław Błazej
Dyrektor Departamentu
Studiów Makroekonomicznych i Finansów

zespół
team

Halina Mrowiec-Nalepa
Maciej Banaś
Jarosław Jędrych

Projekt okładki
Cover design

Lidia Motrenko-Makuch

Druk i oprawa
Printed by

Zakład Wydawnictw Statystycznych
Statistical Publishing Establishment

ISSN 2081-0865

Publikacja dostępna na stronie internetowej
Publication available on website
<http://www.stat.gov.pl>

PRZEDMOWA

Główny Urząd Statystyczny przekazuje Państwu kolejne wydanie publikacji *Polski Rynek Ubezpieczeniowy*. Głównym jej celem jest przedstawienie informacji dotyczących działalności sektora ubezpieczeń w Polsce oraz jego gospodarczych uwarunkowań w Polsce i na świecie. Zaprezentowane dane pozwalają na ocenę rozwoju sektora ubezpieczeń oraz wyników finansowych.

Dane zawarte w publikacji w części tekstowej prezentowane są dla lat 2009-2013, zaś w aneksie statystycznym, dostępnym w wersji elektronicznej, dla lat 2004-2013. W przypadku UE, ze względu na dostępność danych, najnowsze dane zostały zaprezentowane dla roku 2012. Dane statystyczne wykorzystane w publikacji pozyskano z Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego, a w zakresie ubezpieczeń na świecie i w Unii Europejskiej wykorzystano między innymi dane Swiss Re oraz Insurance Europe.

Publikacja składa się z: uwag metodologicznych wraz z podstawowymi definicjami, odniesienia do procesów społeczno-gospodarczych istotnych dla rozwoju sektora finansowo-ubezpieczeniowego, opisu podstawowych trendów zachodzących w ubezpieczeniach na świecie i Unii Europejskiej oraz analizy przedstawiającej sytuację sektora ubezpieczeniowego w Polsce. W części tabelarycznej (*Aneks Statystyczny* w formie elektronicznej) zawarte zostały dane pozyskane z bilansu, rachunku zysków i strat oraz ogólne dane o zakładach ubezpieczeniowych.

Autorzy opracowania będą wdzięczni za przekazanie uwag oraz komentarzy, które będą wykorzystane w doskonaleniu następnych publikacji.

Dyrektor
Departamentu Studiów Makroekonomicznych
i Finansów

Mirosław Błażej

Warszawa, grudzień 2014

PREFACE

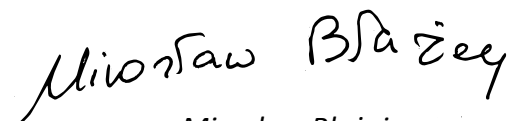
The Central Statistical Office of Poland presents the following edition of "Polish Insurance Market". The main aim of this publication is to present the activity of the insurance industry in Poland and its economic conditions in Poland and in the world. The presented data allow for an assessment of its development and financial results.

Data in this publication are presented for the period 2009-2013. In the statistical appendix, available in the electronic version, data are presented for the years 2004-2013. In the case of EU, latest available data was for the year 2012. Data used in this publication were obtained from the Polish Financial Supervision Authority. Data regarding the world and the European Union insurance industry were obtained among others from the Swiss Re and Insurance Europe.

This publication includes: methodological notes, together with basic definitions; a reference to the social and economic processes essential for the insurance industry, a description of the main developments in insurance in the World and the European Union, and a detailed analysis of the insurance industry in Poland. A Statistical Appendix (available in electronic form) presents data from balance, profit and loss accounts and also a general information on insurance companies.

The authors of the publication shall be grateful for providing remarks and comments, which would be helpful in improving subsequent releases of this publication.

Director
Macroeconomic Studies and Finance Division

Mirosław Błażej

Warsaw, December 2014

SPIS TREŚCI

PRZEDMOWA	3
UWAGI METODYCZNE	7
SŁOWNICZEK POJĘĆ	8
AKTY PRAWNE	18
I. UWARUNKOWANIA SYTUACJI NA RYNKU UBEZPIECZENIOWYM	20
I.1. PRZEBIEG PROCESÓW MAKROEKONOMICZNYCH W GOSPODARCE ŚWIATOWEJ	20
I.1.1 Wzrost gospodarczy na świecie.....	20
I.1.2 Sytuacja na globalnym rynku finansowym.....	21
I.1.3 Aktywa sektora finansowego na świecie.....	21
I.2. SYTUACJA GOSPODARCZA W POLSCE.....	23
I.2.1 Wzrost gospodarczy	23
I.2.2 Rynek pracy	24
I.2.3 Sytuacja dochodowa gospodarstw domowych	24
I.3. SYTUACJA WYBRANYCH ELEMENTÓW OTOCZENIA RYNKU UBEZPIECZEŃ W POLSCE	26
I.3.1 Sytuacja na rynku nieruchomości.....	26
I.3.2 Akcja kredytowa banków	26
I.3.3 Warunki pracy oraz wypadki przy pracy	27
I.3.4 Wypadki samochodowe	28
I.4. RYNEK UBEZPIECZEŃ NA TLE SEKTORA FINANSOWO-UBEZPIECZENIOWEGO W POLSCE	31
I.4.1 Koniunktura w działalności finansowej i ubezpieczeniowej w Polsce na tle UE.....	31
I.4.2 Znaczenie rynku ubezpieczeń w systemie finansowym w Polsce	32
II. ŚWIATOWY RYNEK UBEZPIECZENIOWY	34
III. RYNEK UBEZPIECZENIOWY W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ W 2012 R.	37
III.1. OGÓLNE INFORMACJE O ZAKŁADACH UBEZPIECZEŃ W KRAJACH UE	37
III.2. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO	42
III.3. PORTFEL INWESTYCYJNY ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	49
IV. POLSKI RYNEK UBEZPIECZENIOWY	52
IV.1. OGÓLNE INFORMACJE O ZAKŁADACH UBEZPIECZEŃ W POLSCE	52
IV.2. SYTUACJA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ WEDŁUG DZIAŁÓW I GRUP UBEZPIECZEŃ.....	57
IV.2.1. Zakłady ubezpieczeń działu I	57
IV.2.2. Zakłady ubezpieczeń działu II	60
IV.3. WYNIKI FINANSOWE ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ.....	64
PODSUMOWANIE	71
BIBLIOGRAFIA	73
SKRÓTY	74
SPIS TABEL W TEKŚCIE	75
SPIS WYKRESÓW W TEKŚCIE	76
ANEKS STATYSTYCZNY – WYBRANE TABLICE	79
ANEKS STATYSTYCZNY (DOSTĘPNY W WERSJI ELEKTRONICZNEJ W FORMACIE XLS)	117

CONTENTS

PREFACE	4
METHODOLOGICAL NOTES	7
VOCABULARY	13
LEGAL ACTS	18
I. CONDITIONS OF THE INSURANCE MARKET	20
I.1. MACROECONOMIC PROCESSES IN THE GLOBAL ECONOMY	20
I.1.1 Economic growth in the world.....	20
I.1.2 Global financial markets	21
I.1.3 Assets of financial sector in the world.....	21
I.2. ECONOMIC SITUATION IN POLAND	23
I.2.1 Economic growth.....	23
I.2.2 Labour market.....	24
I.2.3 Income situation of households	24
I.3. SITUATION OF SELECTED BRANCHES IN THE CONTEXT OF INSURANCE MARKET IN POLAND	26
I.3.1 Real estate market	26
I.3.2 Credit growth	26
I.3.3 Working conditions and accidents at work	27
I.3.4 Car accidents	28
I.4. INSURANCE MARKET IN THE CONTEXT OF FINANCIAL AND INSURANCE INDUSTRY IN POLAND	31
I.4.1 Conjuncture in the financial and insurance industry in Poland in the context of EU.....	31
I.4.2 Insurance market in the context of financial market in Poland	32
II. GLOBAL INSURANCE MARKET	34
III. INSURANCE MARKET IN EUROPEAN UNION COUNTRIES IN 2012.	37
III.1. GENERAL INFORMATION ON INSURERS IN EU	37
III.2. WRITTEN GROSS PREMIUM	42
III.3. INVESTMENT PORTFOLIO OF INSURERS	49
IV. INSURANCE MARKET IN POLAND	52
IV.1. GENERAL INFORMATION ON INSURERS IN POLAND	52
IV.2. SITUATION OF INSURERS BY DIVISIONS	57
IV.2.1. Life insurers.....	57
IV.2.2. Non-life insurers	60
IV.3. NET PROFIT OF INSURERS	64
SUMMARY	72
BIBLIOGRAPHY	73
ABBREVIATIONS	74
LIST OF TABLES IN THE TEXT	75
LIST OF CHARTS IN THE TEXT	76
STATISTICAL APPENDIX – SELECTED TABLES	80
STATISTICAL APPENDIX (AVAILABLE ONLY IN THE ELECTRONIC VERSION IN XLS FORMAT)	123

UWAGI METODYCZNE

1. Dane źródłowe o rynku ubezpieczeń z lat 2004-2013 pochodzą z zatwierdzonych przez audytorów sprawozdań finansowych firm ubezpieczeniowych. Dane te gromadzi i przetwarza na własne potrzeby Urząd Komisji Nadzoru Finansowego i zgodnie z programem badań statystycznych statystyki publicznej, część zbiorów udostępnia w zagregowanej formie Głównemu Urzędowi Statystycznemu, m.in. w celu opracowania niniejszej publikacji¹.
2. Tablice prezentują dane dotyczące krajowych zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji według wartości nominalnych.
3. O ile nie zaznaczono inaczej, dane w rozdziale I „Uwarunkowania sytuacji na rynku ubezpieczeniowym” przedstawiono według stanu na 20 listopada 2014 r.

METHODICAL NOTES

1. *Source data regarding insurance market 2004-2013 come from financial statements of insurance companies approved by auditors. The Polish Financial Supervision Authority gathers and converts these data for its own purposes. According to programme of statistical surveys of official statistics, the PFSA makes part of data set accessible in aggregated form for The Central Statistical Office, for instance in order to elaborate the present publication.*
2. *Tables are based on data from polish insurance companies, the figures are calculated in nominal terms.*
3. *Unless otherwise stated, data in chapter I “Conditions of the insurance market” as of the 20th of November 2014.*

---

¹ Niniejszą publikację opracowano na podstawie danych za 2013 r. otrzymanych 16 września 2014 r. z Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego.

SŁOWNICZEK POJĘĆ

Agent ubezpieczeniowy – przedsiębiorca wykonujący działalność agencyjną na podstawie umowy zawartej z zakładem ubezpieczeń i wpisany do rejestru agentów ubezpieczeniowych, upoważniony do stałego zawierania umów ubezpieczenia w imieniu i na rzecz danego zakładu ubezpieczeń.

Działalność ubezpieczeniowa – wykonywanie czynności ubezpieczeniowych związanych z oferowaniem i udzielaniem ochrony na wypadek ryzyka wystąpienia skutków zdarzeń losowych, w zakresie poszczególnych grup ubezpieczeń.

Działy ubezpieczeń – ze względu na przedmiot objęty ochroną, ubezpieczenia dzieli się na dwa działy: dział I – ubezpieczenia na życie i dział II – pozostałe ubezpieczenia osobowe i ubezpieczenia majątkowe. W obrębie poszczególnych działów wydziela się grupy ryzyka.

Kapitał podstawowy – obejmuje kapitał akcyjny w zakładach ubezpieczeń działających w formie spółek akcyjnych oraz kapitał zakładowy w towarzystwach ubezpieczeń wzajemnych.

Kapitał własny – suma wszystkich środków oddanych zakładowi do dyspozycji przez jego akcjonariuszy/udziałowców. Na kapitał własny składają się: kapitał podstawowy (krajowy i zagraniczny), należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna), akcje własne (wielkość ujemna), kapitał (fundusz) zapasowy, kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny, pozostałe kapitały rezerwowe, zysk (strata) z lat ubiegłych oraz zysk (strata) netto.

Koszty – obejmują: odszkodowania i świadczenia na udziale własnym z uwzględnieniem zmiany stanu rezerw, zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, premie i rabaty dla ubezpieczonych na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw, koszty działalności ubezpieczeniowej; pozostałe koszty techniczne na udziale własnym, koszty działalności lokacyjnej; zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka), pozostałe koszty operacyjne.

Koszty administracyjne – obejmują koszty zarządu i administracji oraz wszelkie koszty o charakterze ogólnym związane z działalnością ubezpieczeniową i reasekuracyjną, m.in.: koszty utrzymania biur, pocztowe i telekomunikacyjne, koszty usług obcych, koszty zużycia energii, materiałów, amortyzacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, wynagrodzenia wraz z narzutami, koszty podróży służbowych.

Koszty akwizycji – obejmują wszelkie koszty bezpośrednio związane z zawieraniem umów ubezpieczenia oraz zainkasowaniem składki (prowinizje pośredników, koszty badań lekarskich oraz ekspertyz i atestów przy ocenie ryzyka ubezpieczeniowego) oraz pośrednie, w tym koszty reklamy i promocji produktów ubezpieczeniowych oraz koszty ogólne związane z badaniem wniosków i wystawianiem polis.

Koszty działalności ubezpieczeniowej – obejmują sumę kosztów akwizycji i kosztów administracyjnych pomniejszoną o otrzymane prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów.

Liczba umów/polis – to liczba wszystkich polis aktywnych (czynnych) na koniec okresu sprawozdawczego. Jedna polisa może obejmować jedno ubezpieczenie (np. OC komunikacyjne) lub kilka rodzajów ubezpieczeń (np. OC rolników, ubezpieczenie budynków rolnych, ubezpieczenie upraw i zwierząt). Wyjątkiem są polisy grupowe, obejmujące większą liczbę osób. Zgodnie z przepisami Ustawy o działalności ubezpieczeniowej z 22 maja 2003 r. ubezpieczyciele na życie mogą zawierać ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe (grupa 5 działu I) wyłącznie jako uzupełnienie ubezpieczeń z grup 1-4.

Liczba wypłaconych odszkodowań i świadczeń – ilość wypłaconych przez ubezpieczycieli kwot w związku z zaistniałym zdarzeniem (np. urodzeniem dziecka, wypadkiem) objętym wcześniej wykupionym ubezpieczeniem. Jest to liczba wypłat w roku kalendarzowym. Wypłaty związane z danym wypadkiem na rzecz jednego podmiotu z określonego tytułu liczy się jako jedna wypłata.

Odszkodowania i świadczenia brutto – odszkodowania i świadczenia przed uwzględnieniem udziału reasekuratorów.

Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym – obejmują wszelkie wypłaty z tytułu odszkodowań i świadczeń za szkody i wypadki łącznie z wszelkimi kosztami likwidacji szkód. Pozycja obejmuje również odszkodowania z tytułu koasekuracji, w części przypadającej na udział ubezpieczyciela oraz rozliczone przez cedentów odszkodowania z tytułu reasekuracji czynnej.

Osoby fizyczne – osoby nieprowadzące działalności gospodarczej (krajowe i zagraniczne), łącznie z indywidualnymi gospodarstwami rolnymi.

Otrzymane prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów – kwoty przekazywane ubezpieczycielowi przez reasekuratora w celu współfinansowania kosztów pozyskania ubezpieczenia będącego przedmiotem reasekuracji.

Polisa/umowa ubezpieczeniowa – dokument wystawiony przez zakład ubezpieczeń potwierdzający zawarcie umowy ubezpieczenia; określa się w niej przede wszystkim kto i co ubezpiecza, sumę ubezpieczenia, okres ubezpieczenia oraz wysokość składki.

Pozostałe koszty i przychody operacyjne – koszty i przychody nie związane bezpośrednio ze zwykłą działalnością ubezpieczyciela, a w szczególności koszty i przychody związane ze: sprzedażą, likwidacją lub nie planowymi odpisami amortyzacyjnymi środków trwałych; odpisaniem inwestycji, które nie dały zamierzonego efektu gospodarczego; likwidacją wartości niematerialnych i prawnych; odpisaniem należności i zobowiązań przedawnionych, umorzonych, nieściągalnych; utworzeniem i rozwiązaniem rezerw, z wyjątkiem dotyczących operacji finansowych; odpisami aktualizującymi wartość zapasów rzeczowych składników majątku obrotowego; zapłatą lub otrzymaniem odszkodowań, kar i grzywien, otrzymaniem lub przekazaniem darowizn; otrzymaniem dotacji, subwencji i dopłat na inne cele niż nabycie lub wytworzenie środków trwałych, wykonanie prac rozwojowych.

Pozostałe koszty techniczne – w zakresie ubezpieczeń bezpośrednich i reasekuracji czynnej – w szczególności zalicza się następujące koszty:

- wpłaty na Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny;
- wpłaty na pokrycie kosztów nadzoru;
- wpłaty na pokrycie kosztów działalności Polskiej Izby Ubezpieczeń;
- wydatki poniesione na cele prewencyjne, mające na celu zapobieganie powstawaniu szkód i ograniczenia ich rozmiarów;
- wpłaty na rzecz Związku Ochotniczej Straży Pożarnej,
- pozostałe koszty techniczne.

Pozostałe przychody techniczne – przychody, których źródłem są m.in.:

- w zakresie ubezpieczeń bezpośrednich: opłaty za cesję; wpłaty za wystawienie certyfikatów, zaświadczenia duplikatów dowodu ubezpieczenia, odsetki za nieterminowe opłacenie składek ubezpieczeniowych (w przypadku ubezpieczeń obowiązkowych), bądź też nieterminowe opłacenie poszczególnych rat (w przypadku rozłożenia składki ubezpieczeniowej na raty), różne opłaty manipulacyjne,
- w zakresie reasekuracji czynnej: odsetki od depozytów zatrzymanych przez cedentów i odsetki karne przewidziane umową za nieterminowe regulowanie sald.

Pozostałe podmioty – podmioty, które nie zaklasyfikowały się ani do „osób fizycznych”, ani do „przedsiębiorstw” (np. fundacje, stowarzyszenia, jednostki budżetowe, itp.).

Przychody – obejmują: składkę zarobioną na udziale własnym, przychody z lokat, pozostałe przychody techniczne na udziale własnym, pozostałe przychody operacyjne.

Reasekuracja – przeniesienie pomiędzy ubezpieczycielami całości lub części ryzyka z tytułu umów ubezpieczeniowych. Polega to na przekazaniu reasekuratorowi części składek zebranych przez zakład ubezpieczeń z tytułu ubezpieczenia podlegającego reasekuracji oraz pokrywaniu przez reasekuratora przypadającej na niego części świadczeń z tytułu ubezpieczeń objętych ochroną reasekuracyjną.

Reasekuracja czynna – przejęcie przez zakład ubezpieczeń ryzyka od innego zakładu ubezpieczeniowego.

Reasekuracja bierna – przeniesienie (cesja) przez ubezpieczyciela prowadzącego działalność ubezpieczeniową w zakresie ubezpieczeń bezpośrednich części ryzyk wynikających z zawartych umów ubezpieczeniowych na ubezpieczyciela prowadzącego działalność reasekuracyjną (reasekuratora). Dzięki podziałowi ryzyka zakład ubezpieczeniowy rozszerza swoje możliwości mogąc przyjmować większe ryzyka.

Regres ubezpieczeniowy – roszczenie regresowe, jakie przysługuje zakładowi ubezpieczeń wobec osób trzecich odpowiedzialnych za szkody, z tytułu których zakład ubezpieczeń wypłacił ubezpieczonemu odszkodowanie.

Rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia – zobowiązanie ubezpieczyciela wobec ubezpieczonych z tytułu powstałych w danym okresie szkód. Rezerwa tworzona jest w wysokości

odpowiadającej ustalonej lub przewidywanej ostatecznej wartości przyszłych wypłat odszkodowań i świadczeń związanych z zaistniałymi szkodami, powiększonej o koszty likwidacji szkód.

Rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego – rezerwę przeznacza się na pokrycie przyszłych szkód, świadczeń i kosztów wynikających z zawartych umów ubezpieczenia. W ubezpieczeniach działu II stanowi ona różnicę pomiędzy przewidywaną wartością przyszłych odszkodowań, świadczeń i kosztów, a sumą wielkości rezerwy składek oraz przewidywalnych przyszłych składek. W ubezpieczeniach działu I rezerwę tę ustala się metodami aktuarialnymi.

Rezerwa składek – tworzona jako składka przypisana przypadająca na następne okresy sprawozdawcze, proporcjonalnie do okresu, na jaki składka została przypisana i/lub przewidywanego ryzyka w następnych okresach sprawozdawczych.

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – rezerwy, które powinny zapewnić pełne pokrycie wszelkich bieżących i przyszłych zobowiązań, jakie mogą wyniknąć z zawartych umów ubezpieczenia. Na rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe składają się: rezerwa składek, rezerwa na ryzyka niewygasłe, rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia, rezerwa na wyrównanie szkodowości (ryzyka), rezerwa w dziale ubezpieczeń na życie, rezerwa gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, rezerwa na premie i rabaty dla ubezpieczonych, pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe.

Składka ubezpieczeniowa – należność, którą ubezpieczający lub ubezpieczony jest zobowiązany zapłacić zakładowi ubezpieczeń za świadczenie ochrony ubezpieczeniowej w ciągu określonego okresu ubezpieczenia.

Składka przypisana brutto – kwoty składek brutto należne z tytułu zawartych w okresie sprawozdawczym umów ubezpieczenia, niezależnie od tego, czy kwoty te opłacono.

Składka zarobiona brutto – składka przypisana brutto z tytułu umów ubezpieczenia należna w okresie sprawozdawczym pomniejszona (lub powiększona) o zmiany stanu rezerw składek oraz rezerw na ryzyko niewygasłe brutto.

Składka zarobiona na udziale własnym – składka zarobiona pomniejszona o udział reasekuratorów w składce oraz pomniejszona (lub powiększona) o udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw.

Średnioroczna liczba pracujących – suma liczby pracujących w osobach na koniec każdego miesiąca sprawozdawczego dzielona przez liczbę miesięcy, za które sporządzane jest zestawienie.

Średnioroczne zatrudnienie – suma stanu zatrudnienia na koniec każdego miesiąca sprawozdawczego dzielona przez liczbę miesięcy, za które sporządzane jest zestawienie.

Techniczny rachunek ubezpieczeń – sprawozdanie finansowe ubezpieczycieli sporządzane wyłącznie z ich działalności ubezpieczeniowej. Wynik osiągnięty na podstawie tego sprawozdania to wynik techniczny, który przenoszony jest do ogólnego rachunku wyników (tj. rachunku wyników z całokształtu działalności ubezpieczycieli), w celu ustalenia wyniku finansowego brutto i netto. Inny rachunek techniczny obowiązani są sporządzać ubezpieczyciele na życie, a inny pozostali ubezpieczyciele.

Towarzystwo ubezpieczeń wzajemnych – towarzystwo ubezpieczające swoich członków na zasadzie wzajemności. Uzyskanie członkostwa musi być związane z zawarciem umowy ubezpieczenia. Działalność towarzystwa musi być rentowna, ale nienastawiona na osiągnięcie zysku.

Ubezpieczenie bezpośrednie – ubezpieczenie wynikające z umów zawartych pomiędzy ubezpieczycielem a ubezpieczającym, bez względu na fakt pośredniczenia osób trzecich w zawarciu tych umów.

Ubezpieczenie grupowe – ubezpieczenie polegające na objęciu ochroną ubezpieczeniową większej liczby osób. Ubezpieczyciel wystawia jedną polisę. W przypadku, gdy osoba fizyczna miała zawartą umowę ubezpieczeniową grupową, a następnie w tym samym okresie sprawozdawczym zmieniła ją na indywidualną, to aby nie dublować danych, wykazano ją tylko raz, tzn. jako posiadającą ubezpieczenie grupowe.

Ubezpieczenia indywidualne – ubezpieczenia zawierane bezpośrednio przez indywidualnego zainteresowanego, niezależnie np. od ubezpieczenia grupowego zawartego w pracy.

Ubezpieczenia majątkowe – przedmiotem ubezpieczenia jest określona wartość majątkowa (przedmiotu, obiektu, materiałów, itp.) lub ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej.

Ubezpieczenia obowiązkowe – ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej podmiotu lub ubezpieczenie mienia, jeśli ustawa nakłada obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia.

Ubezpieczenia osobowe – przedmiotem ubezpieczenia jest życie, zdrowie lub zdolność do pracy.

Ubezpieczyciele na życie – podmioty prowadzące ubezpieczenia na życie (dział I z załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej z dnia 22 maja 2003 r.).

Ubezpieczyciele majątkowi – podmioty prowadzące pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe (dział II z załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej z dnia 22 maja 2003 r.).

Ubezpieczyciele z przewagą kapitału zagranicznego – ubezpieczyciele, dla których udział kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym wynosi więcej niż 50%.

Udział reasekuratorów w składce – przekazane reasekuratorom składki z tytułu umowy reasekuracyjnej.

Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach – otrzymane od reasekuratorów odszkodowania i świadczenia z tytułu umowy reasekuracyjnej.

Wynik finansowy brutto – różnica pomiędzy przychodami a kosztami, skorygowana o saldo zysków i strat nadzwyczajnych (wynik dodatni jest zyskiem brutto, a ujemny stratą brutto).

Wynik finansowy netto – wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych i płatności z nim zrównanych na podstawie odrębnych przepisów.

Wynik z działalności operacyjnej – różnica pomiędzy przychodami a kosztami.

Wynik techniczny – wynik z działalności ubezpieczeniowej bez uwzględnienia przychodów i kosztów działalności lokacyjnej.

Zatrudnieni – do zatrudnionych zalicza się osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru lub mianowania, z wyjątkiem osób zatrudnionych poza granicami kraju, przebywających na urloпах wychowawczych i bezpłatnych w wymiarze powyżej 3 miesięcy.

WSKAŹNIKI

WSKAŹNIKI USTAWOWE:

Wskaźnik monitorowania działalności – $\frac{\text{Środki własne}}{\max(\text{margines wypłacalności, kapitał gwarancyjny})}$ * 100%

Wskaźnik pokrycia rezerw – $\frac{\text{Aktywa na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych}}{\text{rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe}}$ * 100%

WSKAŹNIKI WYPŁACALNOŚCI, PŁYNNOŚCI FINANSOWEJ ORAZ ZDOLNOŚCI PŁATNICZEJ:

Współczynnik wypłacalności – $\frac{\text{Środki własne}}{\text{składka przypisana na udziale własnym}}$ * 100%

Wskaźnik płynności finansowej – $\frac{(\text{Lokaty płynne} + \text{środki pieniężne})}{\text{składka przypisana brutto}}$ * 100%

Wskaźnik zdolności płatniczej na udziale własnym – $\frac{(\text{Zobowiązania} + \text{fundusz ubezpieczeniowy})}{(\text{lokaty płynne} + \text{środki pieniężne})}$ * 100%

Wskaźnik pieniężnego pokrycia zobowiązań – $\frac{(\text{Przeptywy netto z działalności operacyjnej} - \text{dywidendy wypłacone})}{(\text{fundusz ubezpieczeniowy} + \text{zobowiązania})}$ * 100%

Należności do środków własnych – $\frac{\text{Należności}}{\text{środki własne}}$ * 100%

Wskaźnik cyklu należności (w dniach) – $\frac{\text{Średni stan należności}}{\text{składka przypisana brutto}}$ * 365

Zobowiązania do środków własnych – $\frac{\text{Zobowiązania}}{\text{środki własne}}$ * 100%

Wskaźnik płacenia zobowiązań (w dniach) – $\frac{\text{Średni stan zobowiązań}}{\text{składka przypisana brutto}}$ * 365

WSKAŹNIKI RENTOWNOŚCI:

Wskaźnik rentowności działalności technicznej – $\frac{\text{Wynik techniczny}}{\text{składka zarobiona na udziale własnym}}$ * 100%

Wskaźnik rentowności działalności lokacyjnej – $\frac{\text{Dochody z lokat}}{\text{średnia wartość lokat bilansowych}}$ * 100%

Wskaźnik rentowności sprzedaży – $\frac{\text{Wynik finansowy netto}}{\text{składka przypisana brutto}}$ * 100%

Wskaźnik rentowności kapitałów własnych – $\frac{\text{Wynik finansowy netto}}{\text{kapitały własne}}$ * 100%

Wskaźnik rentowności majątku – $\frac{\text{Wynik finansowy netto}}{\text{aktywa}}$ * 100%

WSKAŹNIKI SPRAWNOŚCI DZIAŁANIA:

Dynamika składki przypisanej brutto – (Składka przypisana brutto w badanym okresie / składka przypisana brutto w poprzednim okresie) * 100%

Dynamika składki przypisanej na udziale własnym – (Składka przypisana na udziale własnym w badanym okresie / składka przypisana na udziale własnym w poprzednim okresie) * 100%

Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto – (Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w badanym okresie / odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w poprzednim okresie) * 100%

Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych na udziale własnym – (Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym w badanym okresie / odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym w poprzednim okresie) * 100%

Stopa rezerw technicznych – (Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym / składka przypisana na udziale własnym) * 100%

Wskaźnik zabezpieczenia wypłat odszkodowań i świadczeń – (Fundusz ubezpieczeniowy + kapitały własne / składka przypisana na udziale własnym) * 100%

Rezerwa składki brutto do składki przypisanej brutto – (Rezerwa składek brutto / składka przypisana brutto) * 100%

Rezerwa ubezpieczeń na życie do składki przypisanej na udziale własnym – ((Rezerwa ubezpieczeń na życie na udziale własnym + rezerwa dla ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający na udziale własnym) / składka przypisana na udziale własnym) * 100%

Rezerwa na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia do odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto – (Rezerwa na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia / odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto) * 100%

Wskaźnik rotacji majątku – (Składka przypisana brutto / średnia wartość aktywów) * 100%

Wskaźnik przychodowości kapitałów własnych – (Składka przypisana na udziale własnym / kapitały własne) * 100%

Dynamika lokat – (Lokaty bilansowe na koniec badanego okresu / lokaty bilansowe na początek badanego okresu) * 100%

Udział lokat w składce przypisanej na udziale własnym – (Lokaty bilansowe / składka przypisana brutto na udziale własnym) * 100%

Ogólny wskaźnik poziomu lokat – (Lokaty bilansowe / (kapitały własne + fundusz ubezpieczeniowy)) * 100%

Współczynnik szkodowości brutto – ((Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto + zmiana stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia brutto) / składka zarobiona brutto) * 100%

Współczynnik szkodowości na udziale własnym – (Odszkodowania i świadczenia / składka zarobiona na udziale własnym) * 100%

Wskaźnik kosztów akwizycji – (Koszty akwizycji / składka przypisana brutto) * 100%

Wskaźnik kosztów administracyjnych – (Koszty administracyjne / składka przypisana brutto) * 100%

Wskaźnik kosztów działalności ubezpieczeniowej – (Koszty działalności ubezpieczeniowej / składka przypisana brutto) * 100%

Wskaźnik kosztów technicznych na udziale własnym – ((Koszty działalności ubezpieczeniowej + pozostałe koszty techniczne na udziale własnym) / składka przypisana na udziale własnym) * 100%

WSKAŹNIKI WSPÓŁZALEŻNOŚCI:

Wskaźnik zatrzymania składki – (Składka przypisana na udziale własnym / składka przypisana brutto) * 100%

Wskaźnik zatrzymania odszkodowań i świadczeń – (Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym / odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto) * 100%

Wskaźnik zatrzymania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych – (Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym / rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto) * 100%

VOCABULARY

Acquisition costs – include all costs directly connected with the conclusion of insurance contracts and collection of premiums (broker commissions, costs of medical examination, expertise and approval connected with the assessment of the insurance risk) and indirect costs, including the costs of advertising and promoting the insurance products and overhead costs connected with the examination of applications and issue of policies.

Administrative expenses – include the costs of management and administration and all costs of a general nature connected with the insurance and reinsurance activity, among other costs: office costs, postal and telecommunication costs, costs of outsourced services, costs of energy consumption, usage of materials, depreciation of tangible and intangible assets, costs of remuneration with surcharges, costs of business travel.

Capital and reserves – a sum of all capitals put at the company's disposal by its shareholders. The equity capital consists of: subscribed capital (domestic and foreign), called-up subscribed capital (negative value), own shares (negative value), reserve capital (fund), revaluation capital (fund), other reserve capital, profit (loss) from previous years and net profit (loss).

Claims paid–net of reinsurance – include all the payments on account of claims and benefits for damages and accidents including all costs of loss adjustment. The item also includes all claims on account of coinsurance and reinsurance accepted, in a portion falling on the share of the insurer.

Compulsory insurance – third-person liability insurance or property insurance, if the Act imposes a duty to conclude the insurance contract.

Costs – include: claims incurred including change in provisions, net of reinsurance, change in other technical provisions-net of reinsurance, bonuses and rebates including change in provisions-net of reinsurance, net operating expenses, other technical charges-net of reinsurance, investment charges, change in equalization provision, other operating expenses.

Direct insurance – insurance resulting from contracts concluded between the insurer and the insured, regardless of the fact of agency in the conclusion of contracts.

Division (Branch) of insurance – the insurance is split into two divisions in respect of the object covered by the insurance: division I – life insurance and division II – non-life insurance.

Earned premiums – gross earned premiums reduced by outward reinsurance premiums and reduced (or increased) by reinsurers' share in change of provision for unearned premiums.

Gross claims – claims before taking into account the share of reinsurers.

Gross earned premium – a gross premium written on account of the insurance contracts due within the reporting period, reduced (or increased) by the change of the state of the gross provision for unexpired risk or premium provision.

Gross profit/loss – difference between the income and costs, adjusted by the extraordinary profit and loss balance (positive result is a gross profit, negative result is a gross loss).

Gross written premium – amounts of gross premiums due on account of insurance contracts concluded within the reporting period, regardless of whether the amounts have been paid.

Group insurance – insurance consisting of insurance cover for a larger number of people. The insurer issues one policy. If a natural person had a group insurance contract concluded and then in the same reporting prior changed it to individual insurance contract, person would have been shown only once, as a group insurance holder in order to avoid duplication of data.

Income – include: earned premium, investment income, other technical income–net of reinsurance, other operating income.

Individual insurance – insurance concluded directly by the individual person concerned, regardless of, e.g., group insurance concluded at work.

Insurance activity – carrying on insurance activity connected with the offering and providing of insurance cover against the risk of occurrence of the results of accidents, in individual insurance groups.

Insurance agent – an entrepreneur carrying on agency activity on the basis of contract concluded with insurance company, who is entered into the register of insurance agents and authorized permanently to conclude insurance contracts on behalf of and for the benefit of the insurance company.

Insurance policy/contract – a document made out by the insurance company confirming that the insurance contract has in fact been concluded; defining, first and foremost, who is insuring and what, the amount of insurance, the period of insurance and the level of premium.

Insurance premium – an amount the insuring or the insured is due to pay the insurance company for the insurance cover within a defined period of insurance.

Insurance recourse – a recourse claim, the insurance company is entitled to, against third parties responsible for damages on account of which the insurance company paid a claim to the insured.

Insurers with majority of foreign capital – insurers having over 50% of share of foreign capital in the subscribed capital.

Life insurers – entities carrying on life insurance activity (division I of the Annex to the Act on Insurance Activity of 22 May 2003).

Mutual insurance society – a society insuring its members on mutual terms. To obtain the membership a potential member has to sign an insurance contract. The operation of the society has to be profitable but not oriented on gaining profits.

Natural persons – persons who do not carry on business activity (nationals and foreigners), including individual farms.

Net operating expenses – include a sum total of the acquisition costs and administrative expenses; reduced by the received reinsurance commissions and profit participation.

Net profit/loss – gross profit reduced by the compulsory charges on account of the corporate income tax and the leveled payments on the grounds of separate regulations.

Number of contracts/policies – a number of all active policies at the end of the reporting period. One policy can include one insurance (e.g. motor vehicle liability insurance) or several types of insurance (e.g. farmer's liability insurance, farm buildings insurance, cultivations and animals insurance); except for collective policies covering a larger group of people. According to the regulations of the Act on Insurance Activity of 22 May 2003 the life insurers can conclude accident and sickness insurance contracts (class 5 of division I) only as addition to insurance from class 1-4.

Number of paid claims – number of amounts paid by the insurers in connection with the ensuing event (e.g. birth of a child, accident) covered with a bought insurance. This includes the number of payments in a calendar year. Payments on a specified account connected with the same accident for the benefit of one entity are considered as one payment.

Other entities – entities who were classified neither as "natural persons" nor as "enterprises" (e.g. foundations, associations, budget organizations etc.).

Other operating expenses and income – costs and revenues which are not directly connected with the usual activity of the insurer, in particular the costs and revenues connected with: sale, liquidation or unscheduled depreciation allowance of fixed assets; writing off of investments which have not yielded the intended economic result; liquidation of intangible assets, writing off of stale, remitted or unrecoverable receivables and liabilities, generation and write-back of provisions, except for provisions concerning financial operations; write-offs revaluing the stock of material components of working assets; payment or receipt of claims, penalties or fines, receipt or giving of donation, receipt of subsidies, subventions and extra money on purposes other than the purchase or production of fixed assets, developmental works.

Other technical charges – in the area of direct insurance and reinsurance accepted – in particular include the following costs:

- expenditures incurred for prevention purposes, aimed at preventing the occurrence of claims;
- other technical costs;
- payments for the benefit of the Association of Voluntary Fire Brigade;

- payments to cover the costs of control;
- payments to cover the costs of the Polish Chamber of Insurance;
- payments to the Insurance Guarantee Fund;
- the area of direct insurance: assignment charges, payments for the issue of certificates, certification of duplicates of the proof of insurance; interests for late payment of premiums (in case of compulsory insurance), or late payment of the individual installments (if the insurance premium is split into several installments); various handling charges;
- the area of inward reinsurance: interests from deposits kept by the assignors and penal interest for late settlement of balances, provided for in the contract.

Other technical income – revenues that originate in:

Outward reinsurance – transferring (assigning) a portion of the risks resulting from the concluded insurance contracts by an insurer carrying on business activity in the area of direct insurance to a reinsurer. Thanks to the distribution of risk the insurance company extends its capacities and is able to cover bigger risks.

Personal insurance – the object of insurance being life, health or ability to work.

Profit/loss on operating activity – difference between the income and costs.

Property insurance – the subject of the insurance being a defined material value (of an object, facility, materials etc.) or a third-party liability insurance.

Property insurers – entities carrying on non-life insurance activity (division II of the Annex to the Act on Insurance Activity of 22 May 2003).

Provision for claims outstanding – provisions for claims which have been occurred but not yet finally settled. The provision is generated in the amount corresponding to the determined or predicted final value of the to be paid claims connected with the occurred losses, increased by the costs of loss adjustment.

Provision for unearned premium – is generated as a written premium falling on the next reporting periods, proportionally to the period the premium has been written for and/or a risk expected in the next reporting periods.

Provision for unexpired risk – the provision is assigned to cover future damages, claims and costs resulting from the concluded insurance contracts. In the non-life insurance it is a difference between an expected value of future compensations, claims and costs and a sum of the amount of provision for unearned premiums and possible expected future premiums according to the already concluded insurance contracts. In the life insurance that provision is calculated by using actuarial methods.

Received reinsurance commissions and profit participation – amounts transferred to the insurer by the reinsurer to co-finance the costs in connection with the acquisition and administration of insurance business.

Reinsurance – transferring the whole or a portion of risk from insurance contracts between the insurers. It consists in transferring to the reinsurer a portion of premiums collected by the insurance company on account of the reinsured insurance and covering by the reinsurer a portion of benefits falling on him on account of the reinsured insurance.

Reinsurance accepted – assuming a portion of the risk by one insurance company from another insurance company.

Share of reinsurers in claims – claims and benefits received from reinsurers on account of the reinsurance contract.

Share of reinsurers in the premium – transferring a premium to reinsurer on account of the reinsurance contract.

Subscribed capital – includes stock capital in insurance companies operating in the form of joint stock companies and initial capital in mutual insurance societies.

Technical account – finance statement of the insurers drawn from their insurance business only. The result achieved on the basis of the statement is a technical result, transferred to the General Profit and Loss Account

(i.e. account of results from the whole business operation of the insurers), in order to determine the net and gross profit. The life insurers and other insurers are required to draw different technical accounts.

Technical provisions – provisions which should ensure full cover of all the current and future liabilities that may result from the concluded insurance contracts. The technical provisions include: provision for unearned premium, provision for unexpired risk, provision for claims outstanding, equalization provision, life assurance provision, provision for life assurance policies where the investment risk is borne by the policyholder, provision for bonuses and rebates, other technical provisions.

Technical result – is the result from insurance activities before investment income.

RATIOS

STATUTORY RATIOS:

Activity monitoring ratio – (Available solvency margin / max (required solvency margin, guarantee fund)) * 100%

Provisions cover ratio – (Assets covering technical provisions / technical provisions) * 100%

SOLVENCY, FINANCIAL LIQUIDITY AND CAPACITY TO MAKE PAYMENTS RATIOS:

Solvency ratio – (Available solvency margin / written premiums – net of reinsurance) * 100%

Financial liquidity ratio – ((Liquid investments + cash) / gross written premiums) * 100%

Capacity to make payments ratio – net of reinsurance – ((Creditors + insurance fund) / liquid investments + cash) * 100%

Creditors cover ratio – ((Net flow from operating activities – dividends paid) / (insurance fund + creditors)) * 100%

Debtors to available solvency margin – (Debtors / available solvency margin) * 100%

Debtors cycle ratio (in days) – (Average debtors / gross written premiums) * 365

Creditors to available solvency margin – (Creditors / available solvency margin) * 100%

Creditors payment ratio (in days) – (Average creditors / gross written premiums) * 365

PROFITABILITY RATIOS:

Profitability ratio of technical activity – (Technical result / earned premiums – net of reinsurance) * 100%

Profitability ratio of investment activity – (Investment income / average value of balance-sheet investments) * 100%

Sales profitability ratio – (Net financial result / gross written premiums) * 100%

Equity profitability ratio – (Net financial result / capital and reserves) * 100%

Assets profitability ratio – (Net financial result / assets) * 100%

RATIOS OF ACTIVITY EFFICIENCY:

Dynamics of gross written premium – (Gross written premiums as of the reporting period / gross written premiums as of the previous reporting period) * 100%

Dynamics of written premiums – net of reinsurance – (Written premiums – net of reinsurance as of the reporting period / written premiums – net of reinsurance as of the previous reporting period) * 100%

Dynamics of gross claims paid – (Gross claims paid as of the reporting period / gross claims paid as of the previous reporting period) * 100%

Dynamics of claims paid – net of reinsurance – (Claims paid – net of reinsurance as of the reporting period / claims paid – net of reinsurance as of the previous reporting period) * 100%

Rate of technical provisions – (Technical provisions – net of reinsurance / written premiums – net of reinsurance) * 100%

Claims payment security ratio – (Insurance fund + capital and reserves / written premiums – net of reinsurance) * 100%

Provision for unearned premiums to gross written premiums – (Gross provision for unearned premiums / gross written premiums) * 100%

Life assurance provision to written premiums – net of reinsurance – ((Life assurance provision – net of reinsurance + net of reinsurance provision for life assurance policies where the investment risk is borne by the policyholders) / written premiums – net of reinsurance) * 100%

Provision for claims outstanding to gross claims paid – (Provision for claims outstanding / gross claims paid) * 100%

Assets turnover ratio – (Gross written premiums / average assets value) * 100%

Ratio of capital and reserves profitability – (Written premiums – net of reinsurance / capital and reserves) * 100%

Investment dynamics – (Balance-sheet investments as of the end of the reporting period / balance-sheet investments as of the beginning of the reporting period) * 100%

Investments share in the written premiums – net of reinsurance – (Balance-sheet investments / written premiums – net of reinsurance) * 100%

General ratio of investments level – (Balance sheet investments / (capital and reserves + insurance fund)) * 100%

Gross claims ratio – ((Gross claims paid + gross change in provision for claims outstanding) / gross earned premiums) * 100%

Claims ratio – net of reinsurance – (Claims incurred / earned premiums – net of reinsurance) * 100%

Acquisition costs ratio – (Acquisition costs / gross written premiums) * 100%

Administrative expenses ratio – (Administrative expenses / gross written premiums) * 100%

Net – operating expenses ratio – (Net – operating expenses / gross written premiums) * 100%

Ratio of technical charges – net of reinsurance – ((Net – operating expenses + other technical charges – net of reinsurance) / written premiums – net of reinsurance) * 100%

INTERDEPENDENCE RATIOS:

Premiums retention ratio – (Written premiums – net of reinsurance / gross written premiums) * 100%

Claims retention ratio – (Claims paid – net of reinsurance / gross claims paid) * 100%

Technical provisions retention ratio – (Technical provisions – net of reinsurance / gross technical provisions) * 100%

AKTY PRAWNE

Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej, Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 kwietnia 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. z 2013 r., poz. 950 z późn.zm.),

Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr. 124, poz. 1152 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o nadzorze ubezpieczeniowym i emerytalnym oraz Rzeczniku Ubezpieczonych (Dz. U. Nr 124, poz. 1153 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym (Dz. U. Nr 124, poz. 1154 z późn. zm.),

Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2009 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (Dz. U. Nr 226, poz. 1825),

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2010 r. w sprawie kwartalnych i dodatkowych rocznych sprawozdań finansowych i statystycznych zakładów ubezpieczeń (Dz. U. Nr 248, poz. 1654),

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2010 r. w sprawie kwartalnych i dodatkowych rocznych sprawozdań finansowych i statystycznych zakładów reasekuracji (Dz. U. Nr 256, poz. 1720),

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 listopada 2003 r. w sprawie sposobu wyliczenia wysokości marginesu wypłacalności oraz minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego dla działów i grup ubezpieczeń (Dz. U. Nr. 211, poz. 2060 z późn. zm.),

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 października 2009 r. w sprawie sposobu wyliczenia wysokości marginesu wypłacalności zakładów reasekuracji oraz minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego dla rodzajów reasekuracji (Dz. U. Nr. 169, poz. 1330 z późn. zm.).

RYNEK UBEZPIECZENIOWY W 2013 ROKU

INSURANCE MARKET IN 2013

I. UWARUNKOWANIA SYTUACJI NA RYNKU UBEZPIECZENIOWYM

I.1. Przebieg procesów makroekonomicznych w gospodarce światowej

I.1.1 Wzrost gospodarczy na świecie

W I połowie 2013 r. miała miejsce kontynuacja spowolnienia gospodarczego na świecie, po czym w II połowie nastąpiło ożywienie globalnej aktywności gospodarczej, głównie za sprawą przyspieszenia tempa wzrostu produktu krajowego brutto (PKB) w Stanach Zjednoczonych i Japonii. W skali roku globalny PKB w 2013 r. wzrósł o 3,3%² i był to wzrost niższy niż w poprzednich trzech latach. W krajach rozwiniętych wzrost PKB wyniósł 1,4% (wyższy o 0,2 p. proc. w stosunku do 2012 r.), jednak sytuacja poszczególnych gospodarek była niejednolita.

W 2013 r. w Stanach Zjednoczonych miał miejsce wzrost PKB o 2,2% (niższy o 0,1 p. proc. w porównaniu z 2012 r.). Dynamika PKB wzrosła w drugiej połowie roku, głównie za sprawą zwiększenia eksportu i zmiany zapasów, a także dzięki obserwowanej poprawie na rynku nieruchomości oraz rynku pracy. W Japonii gospodarka rosła w tempie 1,5% (takim jak w poprzednim roku). W przypadku krajów strefy euro PKB spadł o 0,4%, tj. w mniejszym stopniu niż w poprzednim roku. Sytuacja w krajach strefy euro poprawiła się w II połowie roku za sprawą spadku napięć na rynkach finansowych oraz zwiększenia poziomu ufności przedsiębiorców, dając nadzieję na odbudowę w kolejnym roku.

Tabl. 1. Wzrost PKB na świecie w wybranych grupach gospodarek oraz w wybranych gospodarkach

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w %				
Świat.....	0,0	5,4	4,1	3,4	3,3
Gospodarki rozwinięte	-3,4	3,1	1,7	1,2	1,4
Stany Zjednoczone.....	-2,8	2,5	1,6	2,3	2,2
Japonia.....	-5,5	4,7	-0,5	1,5	1,5
Strefa euro	-4,5	2,0	1,6	-0,7	-0,4
Gospodarki wschodzące i rozwijające się	3,1	7,5	6,2	5,1	4,7
Ameryka łacińska	-1,3	6,0	4,5	2,9	2,7
Europa Środkowa i Wschodnia	-3,6	4,7	5,5	1,4	2,8
Rozwijające się kraje Azji	7,5	9,5	7,7	6,7	6,6

Źródło: dane MFW (baza WEO).

W 2013 r. w krajach rozwijających się i wschodzących PKB wzrosło o 4,7%. Wzrost ten był niższy o 0,4 p. proc. niż w poprzednim roku. Dzięki poprawie aktywności w krajach rozwiniętych, w II połowie 2013 r. miało miejsce także ożywienie gospodarcze w grupie krajów rozwijających się i wschodzących, głównie za sprawą rosnącego eksportu

² Dane nt. PKB i związany z tym podział na grupy państw podane za Międzynarodowym Funduszem Walutowym (baza *World Economic Outlook* z października 2013 r.), dalej: MFW (baza WEO). Tłumaczenie i opis klasyfikacji MFW przedstawiono w spisie skrótów.

do gospodarek rozwiniętych. Najwyższy wzrost w 2013 r. odnotowano w rozwijających się krajach Azji (o 6,6%).

1.1.2 Sytuacja na globalnym rynku finansowym

Globalny rynek finansowy w 2013 r. charakteryzował się niepewnością co do trwałości globalnego ożywienia gospodarczego oraz związaną z tym podwyższoną zmiennością cen instrumentów finansowych. Na niepewność wśród uczestników rynku wpływ miała przede wszystkim zapowiedź zmiany polityki monetarnej przez System Rezerwy Federalnej Stanów Zjednoczonych (Fed).

Wypowiedź prezesa Federalnego Komitetu Otwartego Rynku Systemu Rezerwy Federalnej (FOMC) w maju 2013 r. odnośnie prawdopodobieństwa ograniczenia skupu aktywów skutkowała wzrostem rentowności obligacji skarbowych oraz spadkiem cen na światowych rynkach akcji. Wzrost rentowności obligacji skarbowych na rynkach rozwiniętych wpłynął na zaostrzenie warunków finansowania na rynkach wschodzących, co przyczyniło się do odpływu kapitału do krajów rozwiniętych oraz wzrostu rentowności obligacji skarbowych tych rynków. W konsekwencji doprowadziło to do pogorszenia krótkoterminowych perspektyw wzrostu aktywności gospodarczej dla gospodarek wschodzących.

Po stronie pozostałych czynników wywołujących niepewność inwestorów wskazywano przedłużający się kryzys zadłużeniowy strefy euro, polityczny konflikt na tle zwiększenia limitu zadłużenia publicznego w Stanach Zjednoczonych oraz obawę, co do możliwej interwencji wojskowej w Syrii. Po stronie czynników wpływających na uspokojenie nastrojów na globalnych rynkach finansowych w 2013 r. należy wymienić kontynuację ekspansywnej polityki monetarnej przez EBC i Bank Anglii oraz postępujący proces konsolidacji fiskalnej w niektórych krajach rozwiniętych.

1.1.3 Aktywa sektora finansowego na świecie

Według danych MFW w 2013 r. odnotowano wzrost kapitalizacji na światowych rynkach akcji o 19,2% wobec 2012 r., do poziomu 62 552,0 mld USD. Ponadto, wystąpił wzrost aktywów rynku dłużnych papierów wartościowych o 0,7% wobec 2012 r., a ich wartość na koniec 2013 r. wyniosła 99 788,8 mld USD. Aktywa sektora bankowego na świecie wzrosły o 3,0% wobec roku poprzedniego i osiągnęły poziom 120 421,6 mld USD.

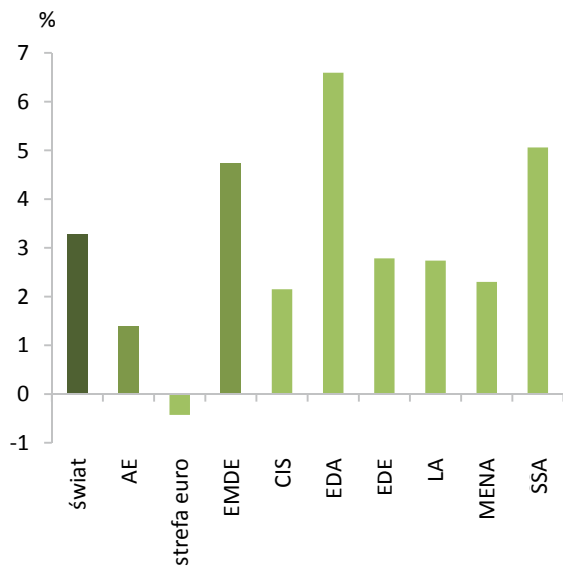
Relacja wartości kapitalizacji giełd do światowego PKB wzrosła na koniec 2012 r. do 83,7% PKB, tj. o 11,0 p. proc. wobec 2012 r. Aktywa sektora bankowego w relacji do PKB wyniosły 161,2% PKB, tj. zmniejszyły się o 0,8 p. proc. Relacja aktywów rynku dłużnych papierów wartościowych do PKB wyniosła 133,6%, co oznaczało spadek o 3,7 p. proc. wobec 2012 r.³.

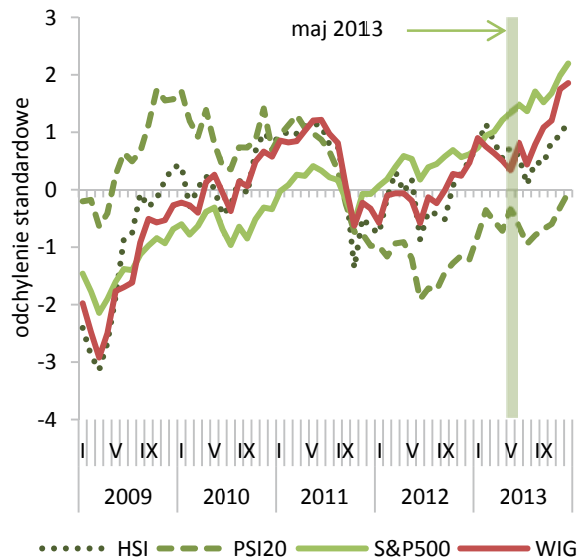
³ Opracowanie na podstawie MFW, *Global Financial Stability Report October 2014*, (2014), Waszyngton oraz MFW, *Global Financial Stability Report April 2014*, (2014), Waszyngton.

PRZEBIEG PROCESÓW MAKROEKONOMICZNYCH W GOSPODARCE ŚWIATOWEJ

Wykres 1. Wzrost realnego PKB w 2013 r. w grupach krajów

Wykres 2. Znormalizowane indeksy wybranych giełd

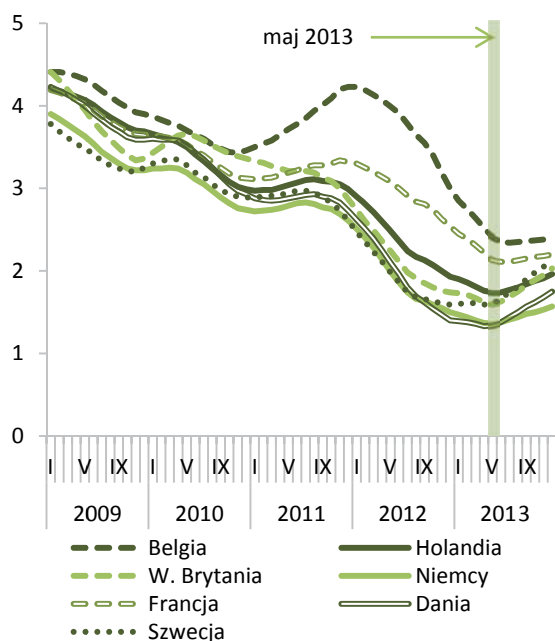

Uwaga: Tłumaczenie i opis klasyfikacji MFW przedstawiono w spisie skrótów.

Źródło: dane MFW (baza WEO).

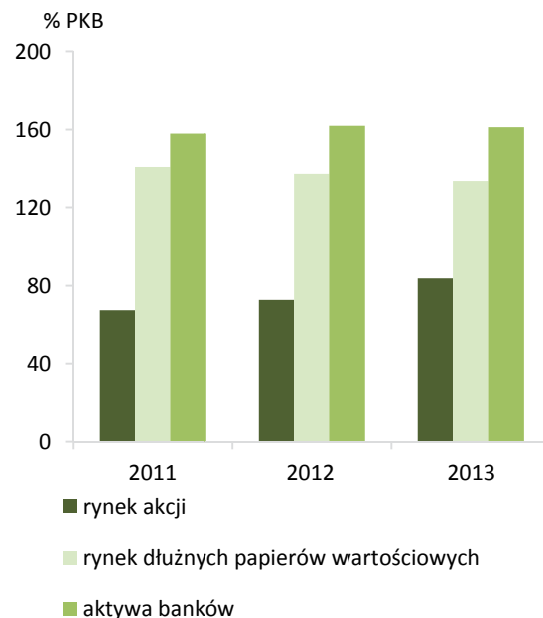
Źródło: opracowanie na podstawie stooq.pl

Wykres 3. Rentowność obligacji w wybranych krajach

Źródło: dane Eurostatu.

Wykres 4. Rozmiary globalnego rynku finansowego według wybranych kategorii

Źródło: MFW, *Global Financial Stability Report*, Waszyngton w latach 2013-2014.

I.2. Sytuacja gospodarcza w Polsce

I.2.1 Wzrost gospodarczy⁴

Wartość produktu krajowego brutto (PKB) w cenach bieżących w 2013 r. wyniosła 1 635,7 mld zł. Wzrost PKB w Polsce w ujęciu realnym wyniósł 1,6% i był niższy aniżeli w 2012 r. (wzrost o 2,0%) oraz w 2011 r. (wzrost o 4,5%). Sytuacja polskiej gospodarki na tle Unii Europejskiej przedstawiała się jednak korzystnie, gdyż w 2013 r. średni wzrost w krajach UE wyniósł zaledwie 0,1%. Pomimo tego, że w ujęciu rocznym wzrost PKB w Polsce w 2013 r. był niższy aniżeli rok wcześniej, to dane kwartalne wskazywały na odwrócenie się w połowie roku niekorzystnych tendencji w polskiej gospodarce. W 2013 r., w przeciwieństwie do 2012 r., tempo wzrostu PKB w ujęciu realnym systematycznie wzrastało w trakcie roku, przyjmując w I kwartale najniższą wartość (0,4%), a w IV kwartale wartość najwyższą (2,7%).

Tabl. 2. Skala wpływu poszczególnych kategorii na wzrost realny PKB (ceny stałe średnioroczne roku poprzedniego)

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w p. proc.				
Produkt krajowy brutto.....	1,6	3,9	4,5	2,0	1,6
<i>Popyt krajowy</i>	-1,1	4,6	3,6	-0,1	0,0
Spożycie ogółem	1,6	2,7	1,3	0,8	1,0
Spożycie indywidualne	1,2	1,9	1,6	0,8	0,5
Spożycie publiczne.....	0,4	0,8	-0,3	0,0	0,5
Akumulacja.....	-2,7	1,9	2,3	-0,9	-1,0
Nakłady brutto na środki trwałe.....	-0,3	-0,1	1,7	-0,3	0,0
Przyrost rzeczowych środków obrotowych ...	-2,4	2,0	0,6	-0,6	-1,0
<i>Saldo obrotów z zagranicą</i>	2,7	-0,7	0,9	2,1	1,6

Źródło: dane GUS.

W 2013 r., podobnie jak rok wcześniej, kategorią podtrzymującą wzrost gospodarczy było saldo obrotów z zagranicą, a jego kontrybucja do PKB wyniosła 1,6 p. proc.

Przyrost salda⁵ spowodowany był głównie korzystnymi zmianami salda handlu z krajami UE, które w 2013 r. osiągnęło poziom 24,5 mld EUR (wyższy o 4,0 mld EUR niż w 2012 r. i o 8,9 mld EUR niż w 2011 r.). W 2013 r. zaobserwowano wzrost wymiany handlowej (zarówno eksportu, jak importu) z prawie wszystkimi grupami krajów – wyjątek stanowił import z krajów Europy Środkowo-Wschodniej⁶. W 2013 r. eksport do Niemiec, głównego partnera handlowego Polski, wyniósł 38,9 mld EUR i był o 7,8% wyższy niż rok wcześniej, natomiast import z Niemiec osiągnął poziom 34,0 mld EUR, tj. o 3,6% wyższy niż w 2012 r.

⁴ Jeśli nie zaznaczono inaczej, w informacjach na temat gospodarki Polski wykorzystano dane GUS, *Wstępny szacunek produktu krajowego brutto w II kwartale 2014 r.*, (2014), Warszawa.

⁵ Uwaga: dane odnoszące się do obrotów handlu zagranicznego pochodzą z publikacji GUS, *Handel zagraniczny styczeń-grudzień 2013 r.*, (2014), Warszawa. Różnią się one od danych z rachunków narodowych

⁶ Zastosowany tu podział na kraje jest zgodny z podziałem przyjętym w *Biuletynie Statystycznym* (GUS). Podział ten należy odróżnić np. od podziału (za MFV) na kraje rozwinięte oraz kraje wschodzące i rozwijające się, zastosowanego w innych częściach niniejszej publikacji. W szczególności, w niniejszym fragmencie, kraje Europy Środkowo-Wschodniej to: Albania, Białoruś, Mołdawia, Rosja oraz Ukraina.

Popyt krajowy wykazał w 2013 r. neutralny wkład do PKB, jednak to zwiększona dynamika popytu krajowego w II połowie roku przesądziła o przyspieszeniu wzrostu gospodarczego i odwróceniu niekorzystnych tendencji w gospodarce Polski. W IV kwartale 2013 r. kontrybucja popytu krajowego była po raz pierwszy od I kwartału 2012 r. wyższa, niż kontrybucja salda obrotów z zagranicą.

1.2.2 Rynek pracy

Przeciętne zatrudnienie w gospodarce narodowej w 2013 r. wyniosło 9 575 tys. osób, co oznaczało spadek o 0,9% w porównaniu z 2012 r.⁷. Jednocześnie stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec 2013 r. wyniosła 13,4% i nie zmieniła się w porównaniu z grudniem 2012 r. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2013 r. wyniosło 3 650 zł, a jego wysokość w 2013 r. zwiększyła się w porównaniu z 2012 r. w ujęciu realnym o 2,5%; w ujęciu nominalnym wzrost wyniósł 3,4%. W sekcji „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa” przeciętne zatrudnienie w 2013 r. wyniosło 280 tys. osób, co oznaczało spadek o 2,2% w stosunku do 2012 r. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w tej sekcji, wynoszące 6 149 zł, istotnie przekraczało poziom przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej i było w 2013 r. wyższe (w ujęciu nominalnym) o 2,7% w stosunku do poprzedniego roku.

1.2.3 Sytuacja dochodowa gospodarstw domowych⁸

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2013 r. wyniósł 1 299 zł i był w ujęciu realnym o 0,7% wyższy niż w 2012 r. Wzrost dochodu rozporządzalnego (w ujęciu realnym) wystąpił we wszystkich grupach społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych, przy czym najwyższy był w gospodarstwach domowych rolników (o 5,6%), a najniższy w gospodarstwach rencistów (o 0,1%). Przeciętne miesięczne wydatki w gospodarstwach domowych na osobę w 2013 r. wyniosły 1 062 zł i były w ujęciu realnym niższe o 0,6% w porównaniu do 2012 r. Udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym w 2013 r. wyniósł 81,7% i był niższy o 1,1 p. proc. niż w 2012 r.

W 2013 r. przeciętne miesięczne wydatki gospodarstw domowych na 1 osobę przeznaczone na ubezpieczenia wyniosły 18 zł. Największy udział w tych wydatkach miały ubezpieczenia na życie (7 zł) oraz ubezpieczenia związane z transportem (7 zł). Najwyższe przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę na ubezpieczenia odnotowano w gospodarstwach domowych pracowników na stanowiskach nierobotniczych (26 zł), a najniższe (11 zł) w przypadku gospodarstw domowych rolników.

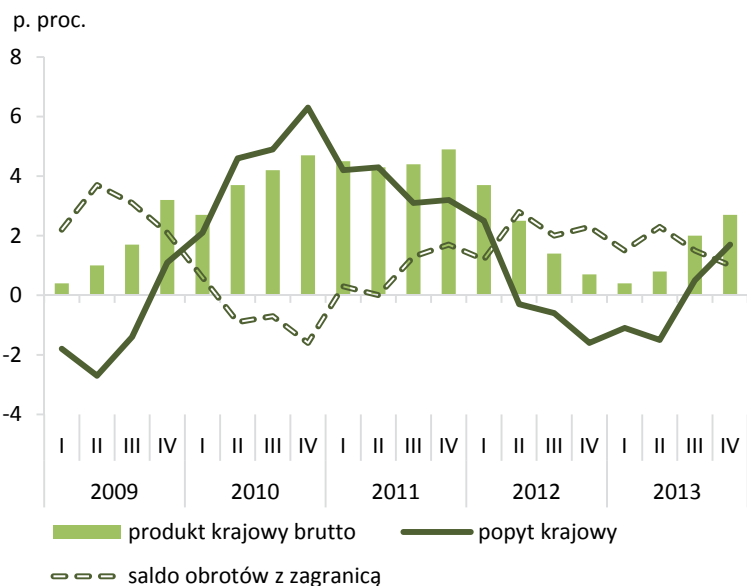
⁷ Przeciętne zatrudnienie nie obejmuje gospodarstw indywidualnych w rolnictwie i jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej oraz bezpieczeństwa publicznego. Por. GUS, *Biuletyn Statystyczny* nr 9/2014, (2014), Warszawa.

⁸ Na podstawie GUS, *Budżety gospodarstw domowych w 2013 r.*, (2014), Warszawa. W szczególności, zaprezentowano tam wyniki w warunkach porównywalnych (tzn. przeliczone w celu zminimalizowania efektów wprowadzonych w 2013 r. zmian klasyfikacyjnych).

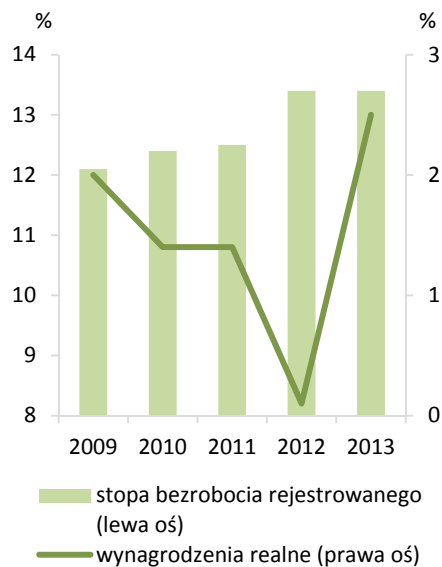
SYTUACJA GOSPODARCZA W POLSCE

Wykres 5. Skala wpływu salda obrotów z zagranicą i popytu krajowego na wzrost realny PKB

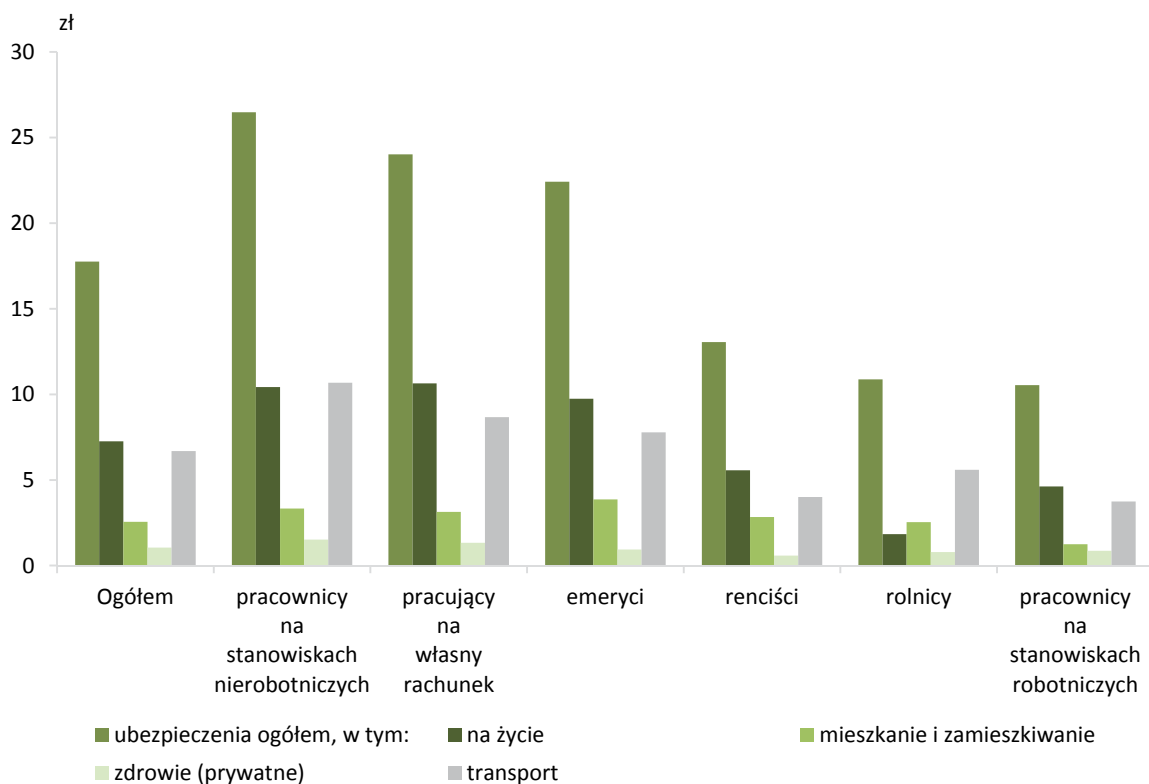
Źródło: dane GUS.

Wykres 6 Wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia realnego brutto oraz stopa bezrobocia

Źródło: dane GUS.

Wykres 7. Przeciętne miesięczne wydatki na ubezpieczenia w 2013 r. na 1 osobę w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych

Źródło: dane GUS.

I.3. Sytuacja wybranych elementów otoczenia rynku ubezpieczeń w Polsce

W niniejszym podrozdziale opisane zostały wybrane obszary życia społeczno-gospodarczego, istotne dla rozwoju sektora ubezpieczeń, tj. sytuacja na rynku nieruchomości (potrzeba ubezpieczenia majątku), dynamika akcji kredytowej (ograniczanie ryzyka związanego z niespłaceniem kredytu), wypadki przy pracy (ubezpieczenia na życie, w tym grupowe) oraz wypadki samochodowe (OC, AC).

I.3.1 Sytuacja na rynku nieruchomości

W 2013 r., w porównaniu z 2012 r., odnotowano spadek liczby mieszkań oddanych do użytkowania o 5,1%, do poziomu 145,1 tys.; liczba ta pozostawała jednak na poziomie wyższym niż w 2010 r. oraz w 2011 r. Liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto w 2013 r., wyniosła 127,4 tys. i była niższa o 10,2% w porównaniu z 2012 r., a jednocześnie najniższa od 2005 r. Podobny trend odnotowano dla liczby mieszkań, na których budowę wydano pozwolenie. Liczba ta w 2013 r. wyniosła 138,8 tys. i zmniejszyła się o 16,0% w porównaniu z 2012 r.; była ona również najniższa od 2005 r.⁹

Sytuację na rynku nieruchomości odzwierciedla m.in. średni poziom cen transakcyjnych w największych miastach w Polsce¹⁰. Rok 2013 był kolejnym rokiem spadku cen transakcyjnych na rynku wtórnym. Ceny w sześciu największych miastach Polski (w porównaniu z 2012 r.) uległy obniżeniu, przy czym najbardziej spadły we Wrocławiu (o 7,6%) oraz w Warszawie (o 6,4%). Na rynku pierwotnym zaobserwowano natomiast wyhamowanie trendu spadkowego cen transakcyjnych. W trzech największych miastach Polski ceny transakcyjne wzrosły, przy czym najbardziej w Warszawie (o 5,1%).

I.3.2 Akcja kredytowa banków

Wartość kredytów ogółem w sektorze bankowym w końcu 2013 r. wyniosła 972,7 mld zł i była wyższa o 8,5 mld zł wobec 2012 r. Tempo wzrostu wartości kredytów w 2013 r. wyniosło 3,9% i było niższe niż w poprzednich latach. Wartość kredytów udzielanych gospodarstwom domowym wzrosła o 4,1%, zaś kredytów udzielanych przedsiębiorstwom o 2,0%.

Wśród kredytów dla gospodarstw domowych odnotowano wzrost wartości kredytów mieszkaniowych o 4,5%, zaś kredytów konsumpcyjnych o 2,6%. Tempo wzrostu kredytów mieszkaniowych obniżało się od 2011 r., natomiast tempo wzrostu kredytów konsumpcyjnych w 2013 r. była nieco wyższe niż w poprzednim roku, ale niższe niż w latach 2009-2011.

W 2013 r. w ujęciu ilościowym (liczba kredytów) wśród kredytów mieszkaniowych przeważały kredyty w walucie krajowej (stanowiły 61,7% kredytów mieszkaniowych). Liczba udzielonych kredytów walutowych stanowiła 38,3% kredytów mieszkaniowych.

---

⁹ GUS, *Budownictwo – wyniki działalności w 2013 r.*, (2014), Warszawa.

¹⁰ Na podstawie danych NBP, *Baza cen nieruchomości mieszkaniowych*, (2014), Warszawa.

W ujęciu wartościowym oba udziały były zbliżone, stanowiły odpowiednio 49,2% oraz 50,8%. Udział wartości kredytów udzielanych we frankach szwajcarskich (CHF) w wartości kredytów ogółem wyniósł 41,3%, zaś w euro 9,2%. W obu przypadkach udziały te zmniejszyły się w stosunku do poprzedniego roku (odpowiednio o 4,5 p. proc. oraz o 0,7 p. proc.).

Kredyty zagrożone¹¹

W 2013 r. wystąpiła nieznaczna poprawa jakości portfela kredytowego banków. Udział kredytów zagrożonych wyniósł 7,4% na koniec 2013 r. wobec 7,7% w 2012 r. Wartość kredytów zagrożonych wyniosła 71,7 mld zł.

Stwierdzono nieznacznie wyższy w stosunku do poprzedniego roku udział kredytów zagrożonych dla podmiotów sektora finansowego. Na koniec 2013 r. wyniósł on 0,5% (wobec 0,3% na koniec 2012 r.).

W sektorze niefinansowym poziom kredytów zagrożonych wyniósł 8,5% (wobec 8,9% w 2012 r.). Na koniec 2013 r. odnotowano spadek udziału kredytów zagrożonych dla przedsiębiorstw z 11,8% w 2012 r. do 11,5%. Wiązało się to z polepszeniem jakości portfela kredytów dla dużych przedsiębiorstw (spadek udziału kredytów zagrożonych o 0,5 p. proc.), jak i MSP (spadek o 0,1 p. proc.) w relacji do roku poprzedniego. Udział kredytów zagrożonych dla gospodarstw domowych wyniósł 7,0%, co oznaczało spadek o 0,4 p. proc. w stosunku do poprzedniego roku. Polepszenie jakości portfela tych kredytów wynikało ze spadku udziału kredytów zagrożonych wśród kredytów konsumpcyjnych (o 2,6 p. proc.). Jednakże portfel kredytów mieszkaniowych oraz pozostałych uległ pogorszeniu – wzrost udziału kredytów zagrożonych w tych segmentach wyniósł odpowiednio 0,3 p. proc. i 0,4 p. proc.

1.3.3 Warunki pracy oraz wypadki przy pracy

Spośród osób objętych badaniem warunków pracy¹² w Polsce (5 319,7 tys. osób) w 2013 r. w warunkach zagrożenia pracowało 497,0 tys. zatrudnionych, tj. 9,3%. Liczba osobozagrożeń, tj. osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia przemnożonych przez liczbę czynników, którymi były zagrożone, wyniosła 617,3 tys. Czynniki związane ze środowiskiem pracy (hałas, pyły przemysłowe) stanowiły 58,1% osobozagrożeń, czynniki związane z uciążliwością pracy (np. ciężki wysiłek fizyczny, niedostateczne oświetlenie pracy) 28,9%, zaś czynniki mechaniczne (niebezpieczne maszyny) 13,0%.

W 2013 r. zarejestrowano 88,3 tys. osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy¹³, w tym 277 osób w wypadkach śmiertelnych oraz 538 osób w wypadkach ciężkich. Liczba świadczeń zrealizowanych w 2013 r. z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w wyniosła 28,5 tys. Średni koszt świadczeń wyniósł 3 550 zł, w tym z tytułu wypadków przy pracy 3 356 zł.

---

¹¹ Dane KNF.

¹² GUS, *Wypadki przy pracy w 2013 r.*, (2014), Warszawa.

¹³ GUS, *Warunki pracy w 2013 r.*, (2014), Warszawa.

1.3.4 Wypadki samochodowe

Liczba zarejestrowanych pojazdów samochodowych¹⁴ na koniec 2013 r. wyniosła w Polsce 25,7 mln i była o 3,2% wyższa niż rok wcześniej. W tym samym czasie wzrosła również o 1,7% długość dróg o nawierzchni twardej ulepszonej, osiągając w grudniu 2013 r. wartość 262,6 tys. km.

Zjawiskom tym w 2013 r. towarzyszył spadek liczby wypadków o 3,3%. Według danych Komendy Głównej Policji w 2013 r. doszło do 35,8 tys. wypadków drogowych, w wyniku których 44,1 tys. osób zostało rannych, a 3,4 tys. osób straciło życie. Liczba osób rannych bądź zabitych w wyniku wypadków obniżała się szybciej niż liczba wypadków: w 2013 r. liczba osób rannych była o 3,8% niższa, a zabitych o 6,2% niższa w porównaniu do sytuacji z 2012 r.

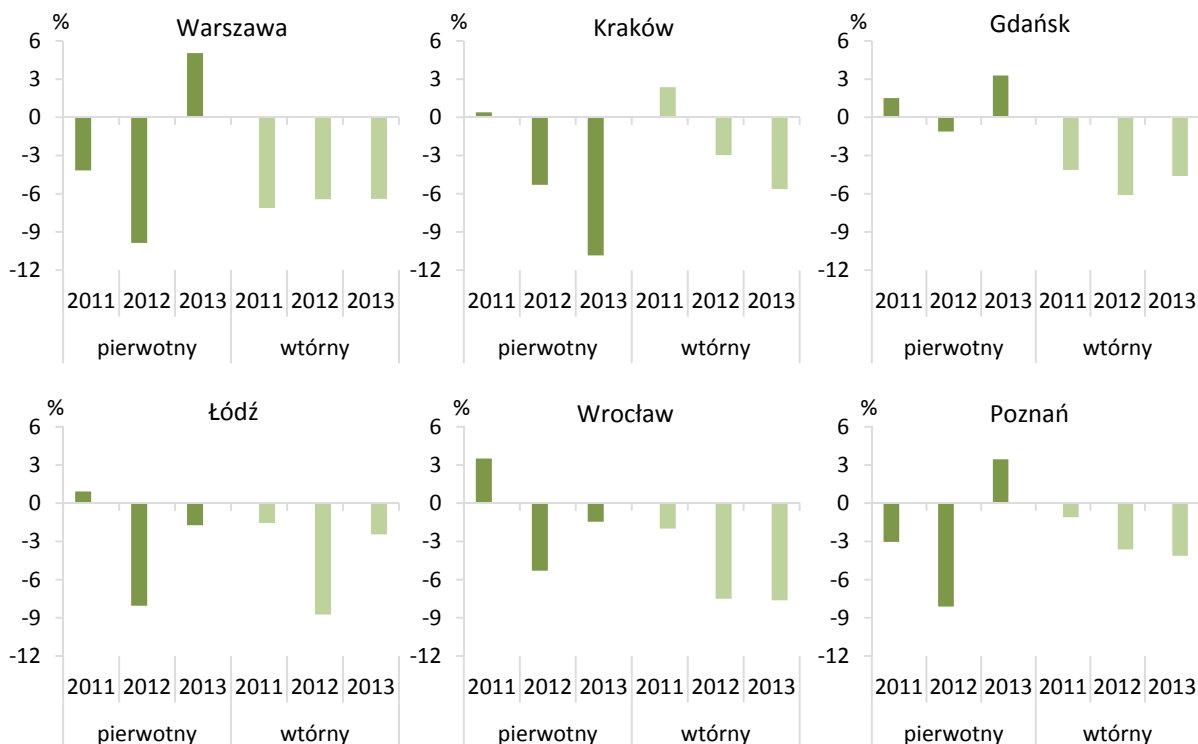
W 2013 r. doszło do 4,0 tys. wypadków drogowych z udziałem nietrzeźwych uczestników ruchu (11,2% wartości wypadków ogółem). W efekcie zmarło 0,5 tys. osób (15,6% liczby zabitych ogółem), a rannych zostało 4,7 tys. osób (10,8% wartości rannych ogółem). W 2013 r., w porównaniu z 2012 r., spadła zarówno liczba wypadków drogowych z udziałem nietrzeźwych oraz liczba osób poszkodowanych lub zabitych w takich wypadkach, jak również zmniejszył się udział takich wypadków i osób w odpowiednich wartościach ogółem.

---

¹⁴ Łącznie z trolejbusami, samochodami ciężarowymi i ciągnikami, bez motorowerów; na podstawie danych Centralnej Ewidencji Pojazdów prowadzonej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Na podstawie GUS, *Transport – Wyniki działalności w 2013r.*, (2014), Warszawa.

SYTUACJA WYBRANYCH ELEMENTÓW OTOCZENIA RYNKU UBEZPIECZEŃ W POLSCE

Wykres 8. Zmiana cen transakcyjnych mieszkań na rynku pierwotnym i wtórnym

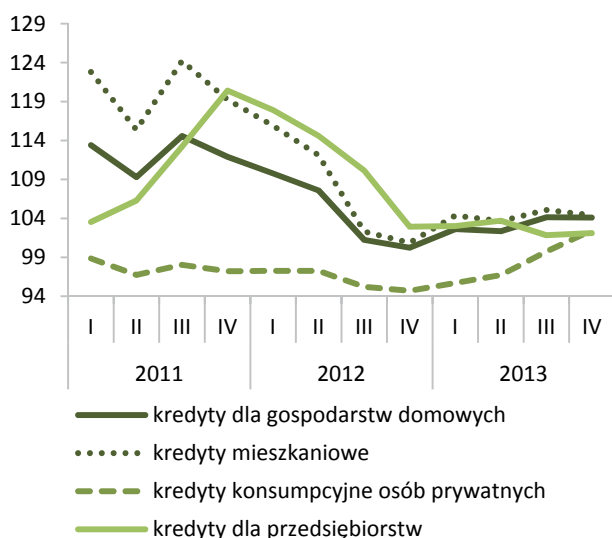

Uwaga: Ceny roczne obliczone jako nieważone średnie cen kwartalnych.

Źródło: opracowanie na podstawie NBP, *Baza cen nieruchomości mieszkaniowych*, Warszawa 2014.

Wykres 9. Dynamika akcji kredytowej banków

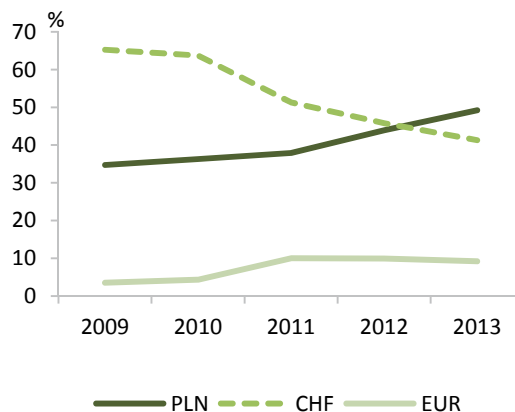
(analogiczny kwartał poprzedniego roku = 100)

Uwaga: Dane na koniec kwartału.

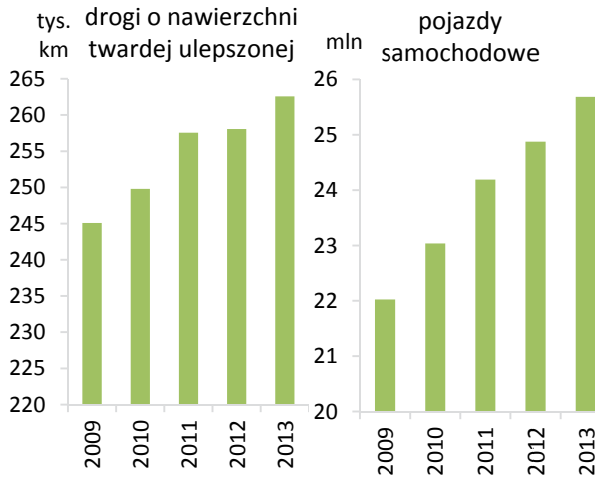
Źródło: dane KNF.

Wykres 10. Struktura walutowa kredytów mieszkaniowych (udział w całkowitej wartości kredytów mieszkaniowych)

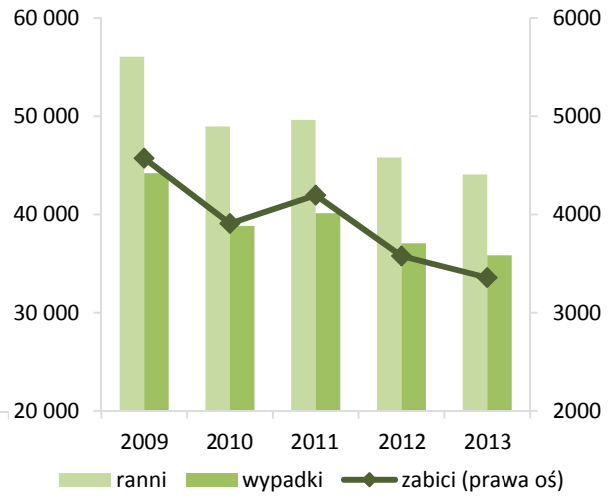

Źródło: dane KNF.

Wykres 11. Liczba dróg o nawierzchni twardej ulepszonej oraz zarejestrowanych pojazdów samochodowych

Wykres 12. Liczba osób zabitych i rannych oraz liczba wypadków samochodowych

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

Wykres 13. Liczba rannych na 100 tys. pojazdów samochodowych według powiatów

Źródło: dane GUS.

I.4. Rynek ubezpieczeń na tle sektora finansowo-ubezpieczeniowego w Polsce

I.4.1 Koniunktura w działalności finansowej i ubezpieczeniowej w Polsce na tle UE

W 2013 r. widoczne było poprawienie się nastrojów zarówno wśród europejskich zakładów prowadzących działalność finansową i ubezpieczeniową (sekcja K), jak i w dziale: ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne, z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury¹⁵ w Unii Europejskiej w działalności finansowej i ubezpieczeniowej w 2013 r. przyjmował średnią wartość 9,6%, to jest o 11,2 p. proc. wyższą niż rok wcześniej. Był on jednak wciąż nieznacznie niższy (o 0,8 p. proc.) niż w 2011 r. W ujęciu miesięcznym wskaźnik ten wzrastał w ciągu 2013 r., a trend wzrostowy wykazywał już od IV kwartału 2012 r. Najniższą wartość w 2013 r. wskaźnik przyjął w styczniu (4,5%) i była ona jednocześnie wyższa o 1,4 p. proc. aniżeli najwyższa wartość miesięczna przyjęta w 2012 r. Z kolei najwyższą wartość w 2013 r. wskaźnik osiągnął w październiku (16,7%). Natomiast wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w Unii Europejskiej w dziale: ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne, z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego przyjmował w 2013 r. średnią wartość 7,8%, a zatem był o 5,0 p. proc. wyższy niż w 2012 r., ale nadal o 10,2 p. proc. niższy aniżeli w 2011 r.

Oceny i przewidywania zakładów prowadzących działalność finansową i ubezpieczeniową kształtowały się w Polsce w 2013 r. odmiennie niż w Unii Europejskiej. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w Polsce dla przedsiębiorstw należących do sekcji K (działalność finansowa i ubezpieczeniowa) przyjmował w 2013 r. średnią wartość 20,9%, czyli niższą o 5,6 p. proc. niż w 2012 r., a wartość średnią niższą niż w 2013 r., przyjął poprzednio w 2004 r. W ujęciu miesięcznym najniższą wartość w 2013 r. osiągnął w lipcu (18,3%), a wartość niższą przyjął ostatni raz w marcu 2009 r. Najwyższą wartość miesięczną w 2013 r. wskaźnik przyjął w grudniu (24,6%). Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w Polsce w dziale: ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne, z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego, przyjął w 2013 r. wartość średnią 21,9%, czyli o 7,1 p. proc. niższą niż w 2012 r., osiągając jednocześnie najniższą średnią wartość roczną od 2003 r.¹⁶

---

¹⁵ Wskaźnik skonstruowany przy pomocy tzw. lustra koniunktury. Wartość wskaźnika równa 0% oznacza sytuację neutralną z punktu widzenia przedsiębiorców, tzn. taką, w której odsetki raportowanych przez podmioty negatywnych i pozytywnych ocen sytuacji równoważą się. Wskaźnik może przyjąć maksymalną wartość równą 100% w przypadku, gdy wszystkie podmioty oceniają sytuację jako pozytywną, a wartość minimalna równą -100% w przypadku, gdy wszystkie podmioty oceniają sytuację jako negatywną.

¹⁶ Początek dostępnego szeregu czasowego.

1.4.2 Znaczenie rynku ubezpieczeń w systemie finansowym w Polsce

Wartość aktywów systemu finansowego w końcu 2013 r. w Polsce wzrosła o 7,4% wobec 2012 r., osiągając poziom 2 103,4 mld zł¹⁷.

Wartość aktywów sektora ubezpieczeniowego na koniec 2013 r. wyniosła 167,6 mld zł i stanowiła 7,9% aktywów systemu finansowego. Dla porównania w sektorze banków komercyjnych i spółdzielczych oraz w oddziałach instytucji kredytowych odnotowano wartość aktywów na poziomie 1 405,7 mld zł, co stanowiło 66,8% aktywów systemu finansowego, otwarte fundusze emerytalne 299,3 mld zł (14,2%), zaś fundusze inwestycyjne 212,2 mld zł (10,1%)¹⁸.

Wartość aktywów sektora ubezpieczeniowego wzrosła o 2,8% w porównaniu z poprzednim rokiem, jednak jej udział w aktywach rynku finansowego zmniejszył się o 0,4 p. proc. W latach 2012-2013 można było także zauważyć spadek udziału wartości sektora bankowego kosztem wzrostu udziału funduszy inwestycyjnych oraz otwartych funduszy emerytalnych.

Struktura lokat zakładów ubezpieczeniowych

W strukturze lokat zakładów ubezpieczeń w 2013 r. dla działu I (ubezpieczenia na życie) udział dłużnych papierów wartościowych wyniósł 62,7% i był wyższy o 0,2 p. proc. niż w poprzednim roku¹⁹. Odnotowano wzrost udziału jednostek uczestnictwa i certyfikatów funduszy inwestycyjnych (o 1,1 p. proc. wobec 2012 r.) do poziomu 14,5% oraz spadek udziału lokat terminowych (o 4,9 p. proc. wobec 2012 r.) do poziomu 12,4%.

W dziale II (pozostałe ubezpieczenia osobowe i ubezpieczenia majątkowe) odnotowano niższy (o 3,2 p. proc. wobec 2012 r.) udział środków ulokowanych w dłużne papiery wartościowe na poziomie 47,3%. Podobnie jak w dziale I (ubezpieczenia na życie), stwierdzono wzrost (o 10,1 p. proc. wobec 2012 r.) udziału środków ulokowanych w jednostkach uczestnictwa i certyfikatach funduszy inwestycyjnych do 27,5%.

---

¹⁷ Na podstawie GUS, *Sytuacja makroekonomiczna w Polsce w 2013 roku na tle procesów globalnych*, (2014), Warszawa, s. 132. Dane dot. aktywów zakładów ubezpieczeniowych oraz sektora bankowego uaktualniono na podstawie baz danych KNF.

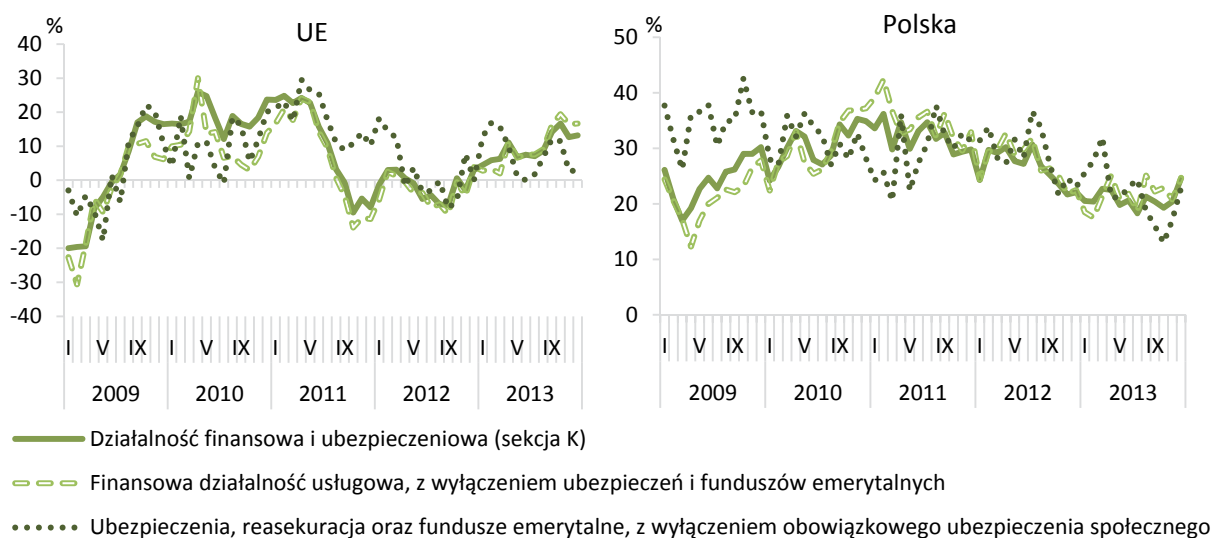
¹⁸ Tamże.

¹⁹ NBP, *Raport o stabilności systemu finansowego lipiec 2013 r.*, (2014), Warszawa.

RYNEK UBEZPIECZEŃ NA TLE SEKTORA FINANSOWO-UBEZPIECZENIOWEGO W POLSCE

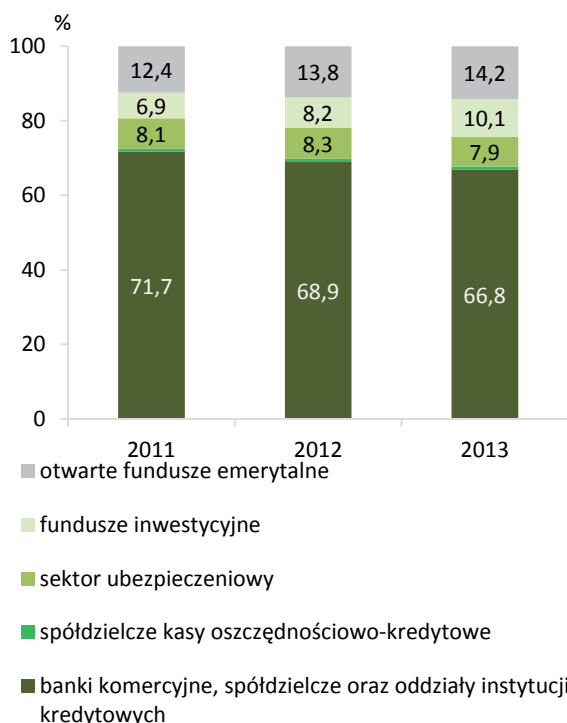
Wykres 14. Koniunktura w działalności finansowej i ubezpieczeniowej w Polsce i w Unii Europejskiej^a (wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury, niewyrównany sezonowo)

^a wskaźnik obliczony dla grupy dziesięciu państw (Niemcy, Francja, Wielka Brytania, Włochy, Hiszpania, Holandia, Polska, Czechy, Węgry, Luksemburg).

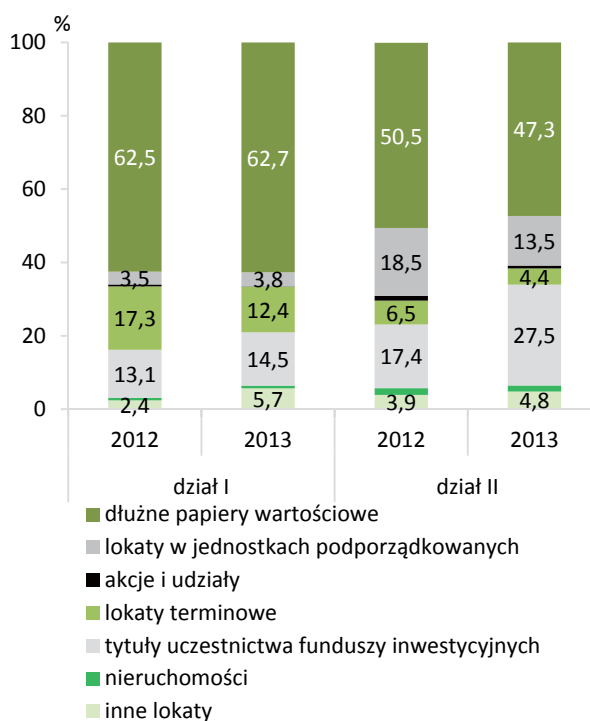
Źródło: 1) dane GUS z badań koniunktury w przemyśle, budownictwie, handlu i usługach 2000-2014, 2) dane KE (DG ECFIN), badania koniunktury gospodarczej.

Wykres 15. Struktura systemu finansowego w Polsce według aktywów instytucji finansowych

Źródło: opracowanie na podstawie GUS, *Sytuacja makroekonomiczna w Polsce w 2013 roku na tle procesów globalnych*, (2014), Warszawa, s. 132. Zaktualizowano dane dot. aktywów sektora ubezpieczeniowego oraz sektora bankowego na podstawie bazy danych KNF.

Wykres 16. Struktura lokat zakładów ubezpieczeń według działów

Źródło: NBP, *Raport o stabilności systemu finansowego lipiec 2013 r.*, (2014), Warszawa.

II. ŚWIATOWY RYNEK UBEZPIECZENIOWY

Wartość szkód ekonomicznych z tytułu szkód katastroficznych i szkód związanych z działalnością człowieka spadła z 196 mld USD w 2012 r. do około 140 mld USD w 2013 r. i ukształtowała się na poziomie niższym niż średnia w wysokości 190 mld USD w ciągu poprzednich 10 lat (z uwzględnieniem inflacji). Szkody związane z wystąpieniem takich zjawisk jak trzęsienia ziemi, powodzie wyniosły 131 mld USD, a katastrofy wywołane działalnością człowieka – 9 mld USD. Szacuje się, że spośród ogółu szkód ekonomicznych, szkody objęte ubezpieczeniem stanowiły 45 mld USD²⁰.

Tabl. 3. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach gospodarczych na świecie

Kontynenty	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	w mld USD									
Ogółem	3 257	3 442	3 733	4 152	4 218	4 102	4 324	4 596	4 646	4 641
Europa	1 202	1 332	1 510	1 764	1 703	1 618	1 613	1 647	1 534	1 632
Azja	736	765	789	845	934	1 008	1 163	1 284	1 377	1 279
Ameryka Północna	1 178	1 188	1 254	1 331	1 344	1 249	1 276	1 343	1 397	1 385
Pozostałe	141	157	180	212	237	227	272	322	338	345

Źródło: dane Swiss RE, zrewidowane za lata 2004 –2012.

W 2013 r., według danych *Swiss Re*²¹, wartość światowego przypisu składki globalnego rynku ubezpieczeń wyniosła 4 641 mld USD i pozostała na poziomie poprzedniego roku.

W Azji składka brutto w 2013 r. spadła o 7,1% w porównaniu z rokiem poprzednim, w Ameryce Północnej o 0,9%, w Europie wzrosła o 6,4%, a na pozostałych kontynentach o 2,1%. W rezultacie, w 2013 r. udział Europy w globalnej składce brutto zwiększył się do 35,2%, udział Ameryki Północnej obniżył się do 29,8%, Azji do 27,6%. Udział pozostałych kontynentów był niewielki, Afryki i Oceanii stanowił 3,5%, a Ameryki Łacińskiej i Karaibów 3,9% światowej składki brutto.

W porównaniu z poprzednim rokiem, rok 2013 przyniósł wzrost w rynku ubezpieczeń w krajach rozwijających się i wschodzących²², w ślad za ożywieniem gospodarczym w krajach azjatyckich. Składka w tych krajach wzrosła z 728 mld USD do 788 mld USD, co stanowiło wzrost w ciągu roku o 8,2%, głównie za sprawą wzrostu rynku ubezpieczeń w Chinach, których udział wynosił 35,3% w rynku krajów rozwijających się. Odnotowano wzrost składki ogółem także w Rosji, Brazylii, Meksyku, Argentynie i Tajlandii. Wyższa była w tych krajach dynamika wzrostu ubezpieczeń *non-life* niż ubezpieczeń *life*.

²⁰ Swiss Re, *Natural catastrophes and man-made disasters in 2013: large losses from floods and hail; Haiyan hits the Philippines*, no 1/2014, (2014), Zurych, s. 5.

²¹ Swiss Re, *World insurance in 2013: steering towards recovery*, no 3/2014, (2014), Zurych.

²² Kraje Ameryki Łacińskiej., kraje Europy Środkowej i Wschodniej, kraje Bliskiego Wschodu (bez Izraela), kraje Centralnej, Południowej i Wschodniej Azji, kraje Afryki.

W krajach wysoko rozwiniętych składka zmniejszyła się z 3 871 mld USD do 3 853 mld USD z powodu spadku składki w ubezpieczeniach *life*. Wielkość rynku ubezpieczeniowego w tych krajach była zbliżona do wielkości rynku państw OECD.

Według *Swiss Re* składka przypisana brutto na rynku ubezpieczeń krajów OECD²³ spadła z 3 806 mld USD do 3 787 mld USD. W ujęciu wartościowym najwyższą składkę w 2013 r. zebrano w Stanach Zjednoczonych, Japonii i Wielkiej Brytanii. Składka tych krajów stanowiła 56,0% całej składki przypisanej państw OECD.

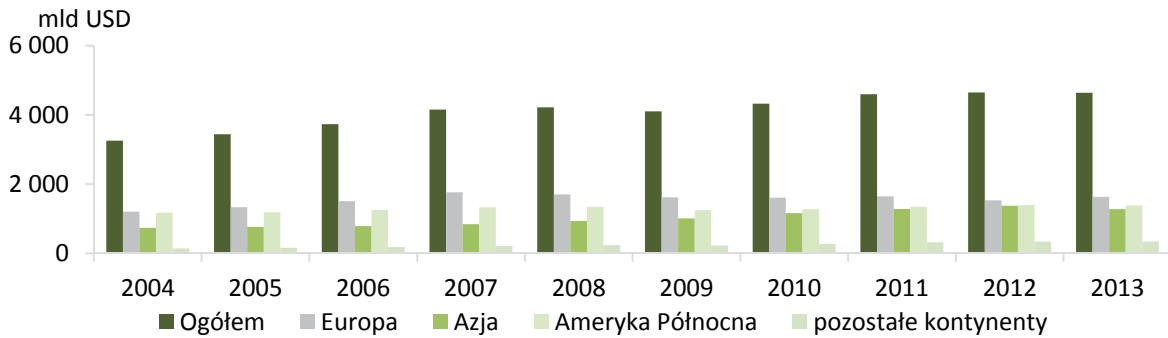
Składka przypisana brutto w dziale I (*life*) na świecie była wyższa w porównaniu do składki w dziale II (*non-life*) we wszystkich grupach państw. Składka ta w dziale II w 2013 r. wyniosła w świecie 2 608 mld USD i zmniejszyła się o 1,5% do 2012 r. Składka zebrana w dziale I ubezpieczeń zmniejszyła się w porównaniu do roku poprzedniego w krajach OECD i G7, a zwiększyła w krajach Unii Europejskiej, w tym w krajach strefy euro. W dziale II ubezpieczeń składka zwiększyła się we wszystkich grupach państw. Składka ta w 2013 r. wyniosła w świecie 2 033 mld USD i zwiększyła się o 1,8% w stosunku do 2012 r.

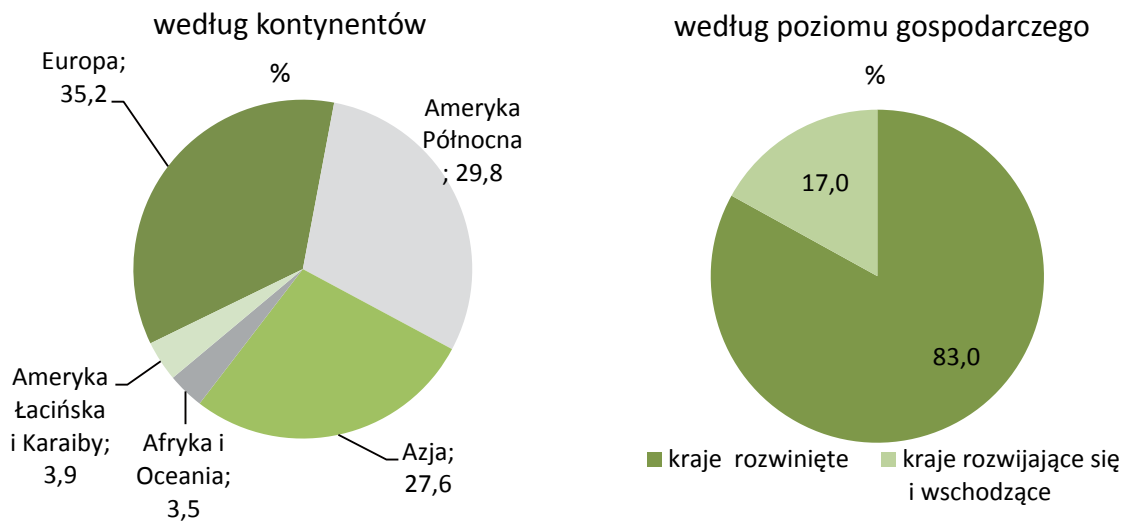
²³ 34 państwa.

ŚWIATOWY RYNEK UBEZPIECZENIOWY

Wykres 17. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach gospodarczych na świecie

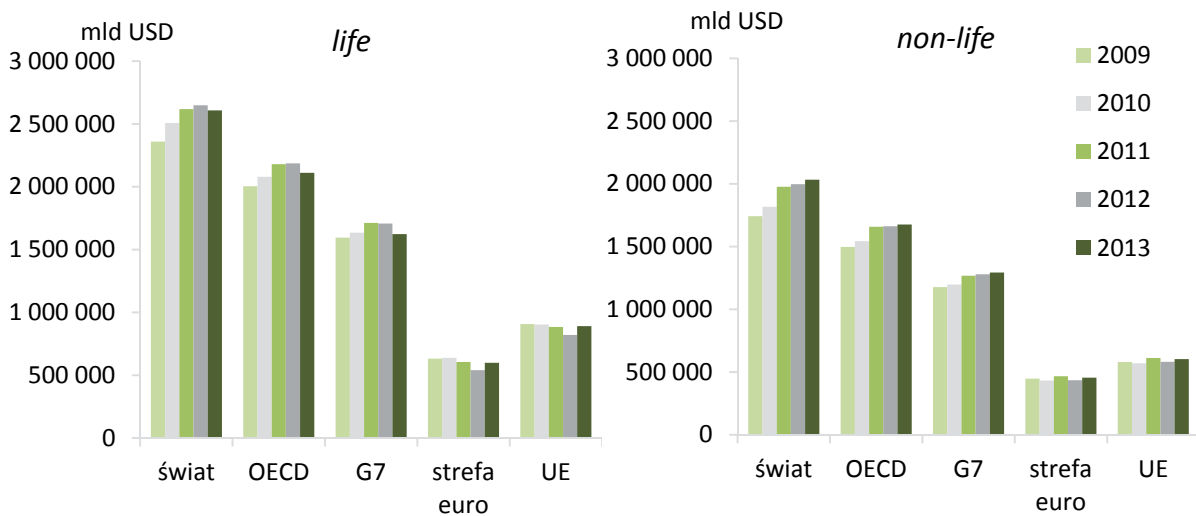

Wykres 18. Rozkład zbioru składki w 2013 r.

Uwaga: Europa obejmuje Europę Zachodnią oraz Europę Środkową i Wschodnią, łącznie z Rosją, Ukrainą i Turcją.

Wykres 19. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach *life* i *non-life* w grupach państw

Źródło: dane Swiss Re.

III. RYNEK UBEZPIECZENIOWY W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ W 2012 R.²⁴

III.1. Ogólne informacje o zakładach ubezpieczeń w krajach UE

Bogatym źródłem informacji o sytuacji na europejskim rynku ubezpieczeniowym są dane prezentowane przez stowarzyszenie *Insurance Europe* (poprzednia nazwa CEA)²⁵. Organizacja ta liczy 34 członków, reprezentantów państw europejskich, w tym zrzesza wszystkie kraje Unii Europejskiej. Na podstawie informacji statystycznych przekazanych przez kraje członkowskie przygotowuje rokrocznie raporty zawierające zagregowane dane o składce i portfelu lokat wszystkich zakładów ubezpieczeń stosujących standardy jednolitego rynku ubezpieczeniowego. Zrzeszone w organizacjach należących do *Insurance Europe* zakłady stanowią około 95% rynku europejskiego mierzonego składką przypisaną brutto.

W porównaniu z liczbą zakładów ubezpieczeń funkcjonujących w 2011 r., liczba tych zakładów w 2012 r. zmniejszyła się o 19 ubezpieczycieli, osiągając liczbę 5 010 zakładów ogółem. W Wielkiej Brytanii, gdzie skoncentrowana była jedna czwarta wszystkich zakładów działających na terytorium UE, nastąpił wzrost o 34 jednostki. Wzrost zaobserwowano też w innych krajach, na przykład w Bułgarii, gdzie liczba ich wzrosła o 51. W niektórych krajach nastąpiło zmniejszenie liczby zakładów: we Francji o 29, w Szwecji o 24, w Holandii o 17, a w Danii o 15 liczby tych zakładów.

W ślad za zmniejszającą się liczbą zakładów ubezpieczeń, w 2012 r. w krajach Unii Europejskiej nastąpił spadek liczby pracowników do 908,3 tys. osób (o 0,5%) w stosunku do roku poprzedniego. Około 85,0% personelu firm ubezpieczeniowych było zatrudnionych w pełnym wymiarze godzin, jednak zaobserwowano zróżnicowanie wahające się od 76,1% w Belgii do 100% udziału tej grupy pracowników w Portugalii.

---

²⁴ Z uwagi na dostępność danych prezentacja jest opóźniona o 1 rok.

²⁵ *Insurance Europe* stanowi federację 34 organizacji reprezentujących firmy prowadzące działalność ubezpieczeniową oraz reasekurację czynną. Ze strony polskiej członkiem *Insurance Europe* jest Polska Izba Ubezpieczeń.

Tabl. 3. Liczba zakładów ubezpieczeń w krajach UE

Kraj	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem	4 658	4 958	4 872	4 772	4 948	4 889	4 836	5 179	5 029	5 010
Austria	72	71	73	72	71	71	72	72	72	70
Belgia	189	181	171	162	157	152	148	147	149	146
Bułgaria	.	.	.	.	205	284	325	367	417	468
Cypr	34	33	33	32	30	34	34	34	34	34
Czechy	42	40	45	49	52	53	53	53	54	52
Dania	216	213	206	201	215	211	195	182	171	156
Estonia	13	13	12	16	19	20	19	19	18	18
Finlandia	68	68	67	66	63	63	63	63	64	68
Francja	486	475	486	477	464	461	452	441	434	405
Grecja	100	99	95	90	86	85	82	73	69	69
Hiszpania	393	379	362	354	357	296	294	287	279	270
Holandia	333	322	311	330	316	301	287	263	227	210
Irlandia	224	217	226	229	233	236	227	227	227	227
Litwa	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Luksemburg	95	95	95	95	94	96	97	96	93	93
Łotwa	19	18	20	20	21	23	25	25	22	21
Malta	18	20	25	37	41	44	53	56	62	65
Niemcy	640	633	632	613	609	607	596	582	578	570
Polska	77	74	74	72	76	66	66	63	61	59
Portugalia	74	70	70	76	83	85	87	83	79	79
Rumunia	46	39	37	36	42	43	45	43	43	41
Słowacja	28	25	26	25	24	20	20	22	22	22
Słowenia	15	15	15	16	16	16	18	19	19	25
Szwecja	440	428	415	392	392	381	381	384	361	337
W. Brytania	772	1 167	1 118	1 050	1 017	972	934	1 314	1 213	1 247
Węgry	28	28	28	27	31	30	30	30	30	32
Włochy	236	235	230	235	234	239	233	234	231	226

Źródło: dane Insurance Europe.

Tabl. 4. Liczba pracowników etatowych w zakładach ubezpieczeń w krajach UE

Kraj	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem	933 206	997 400	961 295	920 891	918 842	921 466	934 504	927 592	912 693	908 337
Austria	26 106	26 494	26 267	26 292	26 667	26 547	26 732	26 538	25 794	26 094
Belgia	24 722	24 506	24 004	23 752	24 048	24 300	23 964	23 695	23 911	23 861
Bułgaria	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Cypr	1 665	1 691	1 700	1 749	1 767	1 854	1 874	1 965	1 968	1 706
Czechy	15 658	14 600	14 506	14 410	14 501	14 726	14 498	14 270	14 499	13 589
Dania	13 647	14 181	14 046	14 259	16 031	16 309	16 493	16 088	16 164	16 729
Estonia	1 458	1 444	1 364	1 458	1 458	1 536	1 737	1 739	.	.
Finlandia	11 542	11 180	10 448	10 583	10 669	10 810	10 563	10 472	10 676	10 866
Francja	138 500	138 000	143 700	143 750	143 950	145 200	147 700	147 500	147 500	148 200
Grecja	9 500	9 500	9 500	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000	8 000	8 000
Hiszpania	48 119	45 935	47 526	48 049	47 990	49 277	47 762	47 230	47 265	46 485
Holandia	0	63 000	63 000	62 000	61 000	59 000	59 000	57 000	56 000	53 500
Irlandia	15 227	14 989	14 303	14 256	14 762	15 033	14 304	13 556	13 500	14 000
Litwa	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Luksemburg	2 673	2 969	3 045	3 170	3 242	3 368	3 427	3 561	3 572	3 609
Łotwa	2 837	2 988	3 333	3 800	.	.	.	.	.	.
Malta	534	642	667	806	832	786	.	.	.	.
Niemcy	244 300	240 800	233 300	225 700	218 900	216 300	216 500	216 400	215 500	214 100
Polska	28 946	29 997	29 550	29 437	30 319	30 777	30 080	28 721	28 134	25 890
Portugalia	12 575	11 835	11 829	11 518	11 295	11 307	11 270	11 224	11 242	11 180
Rumunia	25 300	36 130	36 000	.	.	.	15 083	9 220	8 230	11 837
Słowacja	6 743	6 484	6 304	6 300	6 300	6 640	6 218	6 097	6 097	6 097
Słowenia	5 521	5 690	5 878	5 987	6 059	6 325	6 269	6 091	6 056	6 062
Szwecja	18 973	18 914	19 000	19 389	20 032	20 715	19 259	20 414	20 428	20 551
W. Brytania	211 300	208 100	176 100	179 300	177 500	178 700	181 488	184 623	176 187	177 156
Węgry	28 069	27 226	26 001	26 131	26 242	26 125	23 914	25 003	24 493	21 113
Włochy	39 291	40 105	39 924	39 795	46 278	46 831	47 369	47 185	47 477	47 712

 Źródło: dane *Insurance Europe*.

Tabl. 5. Struktura dystrybucji ubezpieczeń w wybranych krajach UE w 2012 r.

Kraje	Sprzedaż bezpośrednia		Agenci		Brokerzy		Bancassurance		Pozostałe kanały dystrybucji	
	<i>life</i>	<i>non-life</i>	<i>life</i>	<i>non-life</i>	<i>life</i>	<i>non-life</i>	<i>life</i>	<i>non-life</i>	<i>life</i>	<i>non-life</i>
	w %									
Austria	24,6	35,7	4,8	18,2	19,0	33,0	45,0	5,7	6,6	7,4
Belgia	18,0	19,9	4,8	10,7	29,2	61,4	47,4	7,4	0,6	0,6
Bułgaria	18,7	19,6	39,3	34,4	42,0	46,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Francja	16,0	35,0	7,0	34,0	11,0	18,0	63,0	12,0	3,0	1,0
Holandia ^a	26,0	60,0	74,0	40,0	x	x	0,0	0,0	0,0	0,0
Irlandia	50,9	8,1	8,9	81,0	40,2	7,6	0,0	3,3	0,0	0,0
Niemcy	4,1	4,6	50,0	60,2	25,6	24,8	18,0	6,9	2,3	3,5
Polska	28,8	15,3	24,0	61,0	1,6	19,3	38,9	2,3	6,7	2,1
Portugalia	6,6	10,7	17,7	56,3	1,3	17,1	74,1	15,3	0,3	0,6
Słowenia	5,5	30,0	78,2	61,5	7,9	5,5	8,3	0,5	0,1	2,5
Włochy	10,7	8,1	16,3	81,0	1,1	7,6	71,9	3,3	0,0	0,0

^a udział agentów i brokerów pokazuje się łącznie.

Źródło: dane *Insurance Europe*.

Między poszczególnymi krajami Unii Europejskiej występowało dość znaczne zróżnicowanie w strukturze dystrybucji ubezpieczeń. W ostatnich latach rozpowszechnionym kanałem dystrybucji na świecie ubezpieczeń *life* stała się sprzedaż produktów ubezpieczeniowych powiązanych z produktami bankowymi, oferowanych we wspólnej sieci sprzedaży (*bancassurance*). Taki system sprzedaży jest szczególnie rozpowszechniony w Portugalii, we Włoszech i Francji.

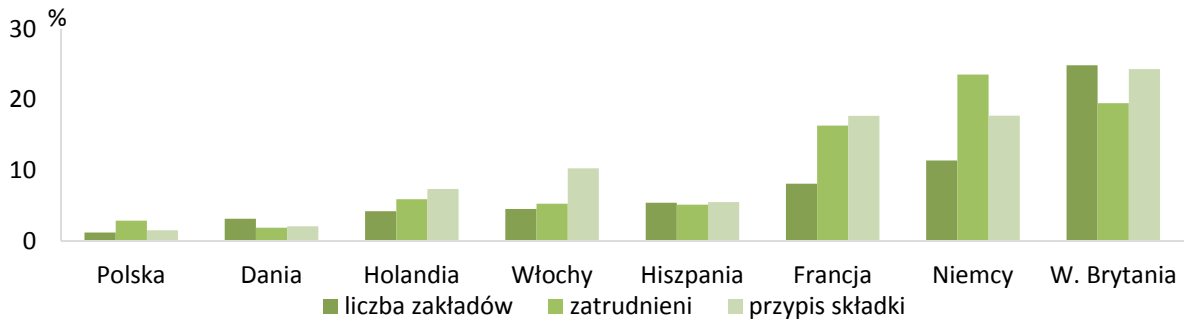
W Irlandii nie oferuje się produktów *bancassurance* w ubezpieczeniach *life*, a głównym kanałem dystrybucji w tym segmencie rynku pozostała sprzedaż bezpośrednia. Podobny model sprzedaży polis na życie istnieje w Holandii, gdzie wiodącym kanałem dystrybucji jest sprzedaż poprzez agentów i brokerów. Ponad 80% udziału sprzedaży poprzez agentów i brokerów ogółem mają Słowenia i Bułgaria. Najniższy udział brokerów w sprzedaży polis *life* jest we Włoszech, a najniższy udział agentów w Szwecji.

W sprzedaży bezpośredniej ubezpieczeń *non-life* największy udział miała Holandia (60,0%), Austria (35,7%) i Francja (35,0%), w sprzedaży przez brokerów Belgia (61,4%), a w sprzedaży tych produktów drogą *bancassurance* Portugalia (15,3%) i Francja (12,0%).

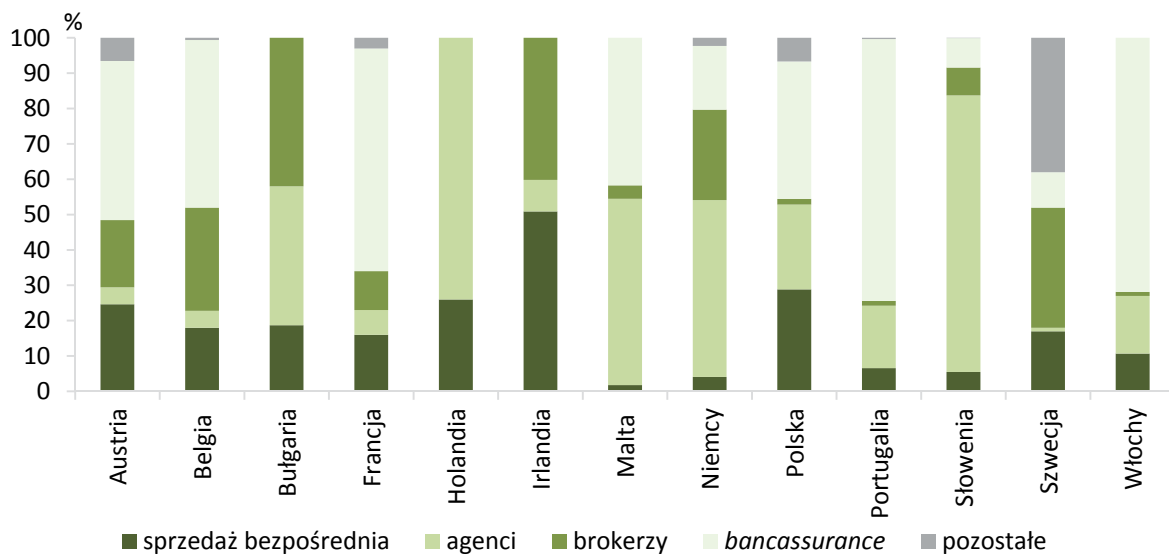

OGÓLNE INFORMACJE O ZAKŁADACH UBEZPIECZEŃ W KRAJACH UE

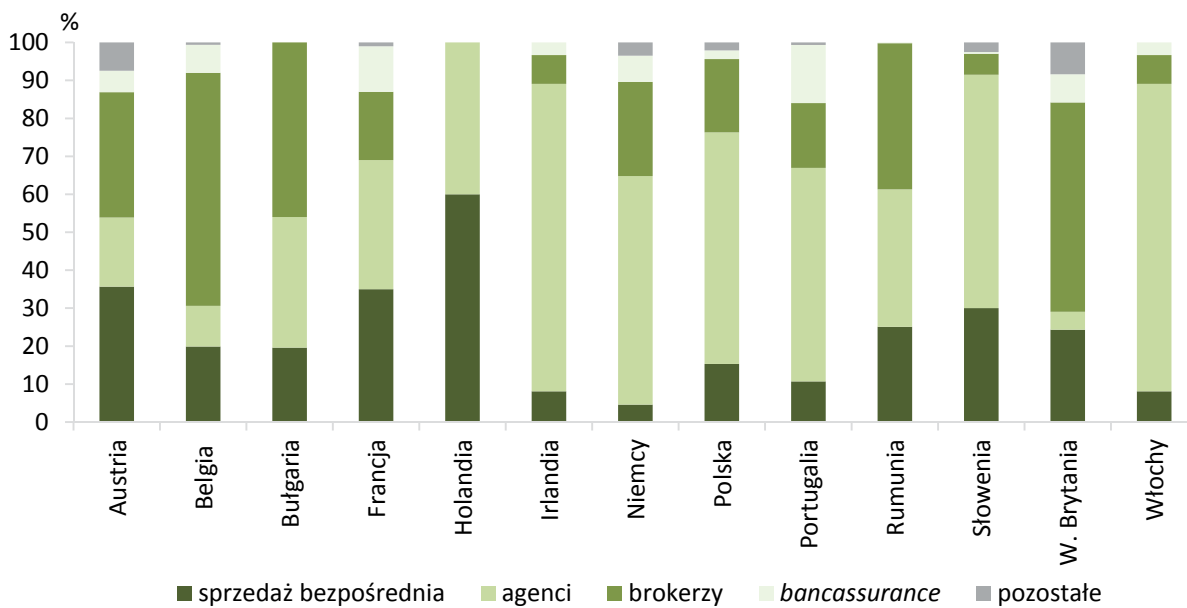
Wykres 20. Udziały w rynku ubezpieczeń w wybranych krajach UE w 2012 r.

Wykres 21. Kanäle dystrybucji ubezpieczeń *life* w wybranych krajach UE w 2012 r.

Wykres 22. Kanäle dystrybucji ubezpieczeń *non-life* w wybranych krajach UE w 2012 r.

Źródło: dane Insurance Europe.

III.2. Składka przypisana brutto

W 2012 r. składka przypisana brutto ogółem w zakładach ubezpieczeń posiadających siedziby w krajach Unii Europejskiej wyniosła 1 024 mld euro i wzrosła o 10 mld euro w stosunku do 2011 r.

Tabl. 6. Składka przypisana brutto ogółem w krajach UE

Kraj	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	w mld euro									
Ogółem	831,8	878,4	961,9	1 052,3	1 101,5	955,4	1 002,6	1 035,9	1 013,3	1 023,7
Austria	13,1	14,0	15,3	15,6	15,9	16,2	16,4	16,7	16,5	16,3
Belgia	25,8	28,4	33,8	29,5	31,2	29,3	28,4	29,6	29,4	32,3
Bułgaria	0,3	0,4	0,5	0,6	0,8	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8
Cypr	0,5	0,5	0,6	0,6	0,7	0,8	0,8	0,8	0,9	0,8
Czechy	2,8	3,5	3,8	4,2	4,6	4,8	5,1	5,9	5,7	5,7
Dania	14,5	15,5	16,4	18,1	19,4	20,5	20,4	20,9	22,5	21,0
Estonia	0,2	0,2	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Finlandia	12,6	13,2	14,3	14,9	15,0	15,8	16,2	18,6	18,1	19,9
Francja	142,0	158,2	175,9	197,1	195,7	183,2	199,6	207,3	189,5	181,4
Grecja	3,2	3,6	3,9	4,4	5,0	5,1	5,4	5,2	4,9	4,3
Hiszpania	40,6	45,4	48,8	52,8	54,3	59,3	61,2	56,3	59,6	56,1
Holandia	47,4	49,8	49,6	74,8	75,0	78,5	77,7	77,9	78,8	75,1
Irlandia	11,9	12,0	13,6	16,2	18,2	13,4	12,5	12,7	11,4	10,9
Litwa	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Luksemburg	0,3	0,8	1,0	1,0	1,1	1,7	1,6	2,1	1,6	1,9
Łotwa	0,2	0,2	0,2	0,3	0,4	0,5	0,3	0,3	0,2	0,2
Malta	0,2	0,2	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Niemcy	147,7	152,2	158,0	161,9	162,9	164,5	171,4	178,8	178,1	181,6
Polska	5,3	6,8	8,0	9,8	12,2	14,2	12,5	13,6	12,7	15,2
Portugalia	9,4	10,5	13,4	13,1	13,8	15,3	14,5	16,3	11,7	10,9
Rumunia	0,5	0,6	0,9	1,3	1,9	2,2	1,8	1,9	1,8	1,6
Słowacja	1,0	1,2	1,3	1,4	1,7	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Słowenia	1,3	1,5	1,5	1,7	1,9	2,0	2,1	2,1	2,0	2,0
Szwecja	19,4	19,3	22,1	23,6	24,4	22,1	24,3	30,2	30,1	26,4
W. Brytania	232,4	236,9	265,9	298,8	342,0	207,0	206,0	206,2	221,8	249,1
Węgry	2,1	2,4	2,7	3,3	3,7	3,3	3,1	3,0	2,6	2,6
Włochy	97,0	101,0	109,8	106,5	99,1	92,0	117,8	125,7	110,2	105,1

Uwaga: Dane ogółem mogą różnić się od sumy danych dotyczących krajów ze względu na zaokrąglenia.

Źródło: dane *Insurance Europe*.

W niektórych krajach europejskich uzyskano w 2012 r. dodatnią dynamikę składki przypisanej brutto w relacji do roku poprzedniego; liderami były Polska (wzrost o 19,8%),

Wielka Brytania (o 12,3%) i Belgia (o 10,0%). Ujemna dynamika składki wystąpiła m.in. w takich państwach jak Szwecja (spadek o 12,4%), Grecja (o 11,6%), Rumunia (o 10,1%).

Tabl. 7. Składka przypisana brutto ubezpieczeń *life* w krajach UE

Kraj	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	w mld euro									
Ogółem	504,9	538,1	607,8	665,8	714,8	576,3	616,3	639,6	604,8	609,3
Austria	5,7	6,2	7,1	7,2	7,2	7,4	7,4	7,6	7,0	6,5
Belgia	17,5	19,9	25,2	20,4	21,7	19,4	18,4	19,3	18,8	21,4
Bułgaria	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Cypr	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
Czechy	0,8	1,3	1,4	1,5	1,8	1,8	2,0	2,6	2,6	2,6
Dania	9,7	10,1	11,0	12,5	13,6	14,6	14,4	14,9	16,0	13,9
Estonia	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Finlandia	10,0	10,4	11,3	11,8	11,9	12,5	12,9	15,2	14,5	16,0
Francja	92,0	105,3	120,7	140,2	137,1	122,4	137,9	143,8	124,1	113,3
Grecja	1,4	1,7	1,9	2,3	2,5	2,5	2,5	2,3	2,2	1,9
Hiszpania	17,8	19,5	21,0	23,3	23,2	27,5	29,1	27,3	29,7	26,6
Holandia	24,8	25,1	24,8	25,7	26,5	26,4	24,4	21,6	21,9	19,0
Irlandia	7,6	7,9	9,7	12,3	14,6	10,1	9,3	9,7	8,5	8,2
Litwa	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Luksemburg	0,3	0,4	0,5	0,5	0,5	1,2	1,1	1,3	0,9	1,1
Łotwa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Malta	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Niemcy	68,6	70,3	75,2	78,5	79,0	79,6	85,2	90,4	86,8	87,3
Polska	2,4	3,1	4,0	5,5	7,1	9,4	7,4	7,9	7,1	8,9
Portugalia	5,4	6,2	9,1	8,8	9,4	11,0	10,4	12,2	7,5	6,9
Rumunia	0,1	0,1	0,2	0,3	0,4	0,5	0,2	0,4	0,4	0,3
Słowacja	0,4	0,5	0,6	0,7	0,9	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2
Słowenia	0,3	0,4	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,7	0,6	0,6
Szwecja	12,6	12,5	14,9	15,8	17,2	15,7	18,9	23,6	23,5	21,4
W. Brytania	163,4	170,0	193,6	226,3	275,5	155,8	149,7	145,2	155,4	180,4
Węgry	0,9	1,0	1,2	1,7	2,0	1,7	1,5	1,6	1,4	1,4
Włochy	62,8	65,6	73,5	69,4	61,4	54,6	81,1	90,1	73,9	69,7

Uwaga: Dane ogółem mogą różnić się od sumy danych dotyczących krajów ze względu na zaokrąglenia.

Źródło: dane *Insurance Europe*.

Na rynku ubezpieczeniowym krajów Unii Europejskiej przypis składki z ubezpieczeń *life* w 2012 r. zwiększył się w stosunku do 2011 r. Składka przypisana brutto w tych ubezpieczeniach wyniosła 609 mld euro wobec 605 mld euro przed rokiem (wzrost o 0,8%).

Tabl. 8. Składka przypisana brutto *non-life* w krajach UE

Kraj	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	w mld euro									
Ogółem	326,9	340,2	354,1	386,5	386,7	379,1	386,3	396,2	408,6	414,4
Austria	7,4	7,8	8,2	8,4	8,7	8,9	9,0	9,2	9,5	9,8
Belgia	8,3	8,5	8,7	9,1	9,5	9,9	10,1	10,3	10,6	10,9
Bułgaria	0,3	0,3	0,4	0,5	0,7	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7
Cypr	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5
Czechy	2,0	2,2	2,5	2,7	2,9	3,0	3,1	3,3	3,1	3,0
Dania	4,8	5,4	5,4	5,6	5,8	6,0	6,0	6,0	6,5	7,1
Estonia	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Finlandia	2,7	2,8	3,0	3,1	3,1	3,3	3,3	3,4	3,6	3,8
Francja	50,0	52,9	55,2	56,9	58,7	60,8	61,7	63,4	65,4	68,1
Grecja	1,8	1,9	2,0	2,1	2,5	2,6	2,9	2,9	2,7	2,4
Hiszpania	22,8	25,9	27,8	29,5	31,1	31,8	32,1	29,0	29,8	29,4
Holandia	22,6	24,6	24,8	49,0	48,5	52,1	53,3	56,3	56,8	56,2
Irlandia	4,2	4,1	3,8	3,8	3,6	3,3	3,1	3,0	2,9	2,7
Litwa	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Luksemburg	0,0	0,5	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,7	0,8	0,8
Łotwa	0,2	0,2	0,2	0,3	0,4	0,4	0,3	0,2	0,2	0,2
Malta	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Niemcy	79,2	81,8	82,7	83,5	84,0	84,9	86,2	88,5	91,3	94,2
Polska	2,9	3,7	4,1	4,3	5,1	4,8	5,1	5,7	5,6	6,3
Portugalia	4,0	4,2	4,3	4,4	4,4	4,3	4,1	4,2	4,1	4,0
Rumunia	0,4	0,5	0,6	1,1	1,5	1,8	1,6	1,6	1,4	1,3
Słowacja	0,6	0,7	0,7	0,8	0,9	1,0	1,0	0,9	0,9	0,9
Słowenia	1,0	1,0	1,1	1,2	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Szwecja	6,8	6,9	7,2	7,8	7,2	6,4	5,5	6,6	6,5	4,9
W. Brytania	69,0	66,9	72,4	72,4	66,4	51,2	56,3	61,0	66,4	68,7
Węgry	1,3	1,4	1,5	1,6	1,7	1,6	1,6	1,4	1,2	1,3
Włochy	34,2	35,4	36,3	37,1	37,7	37,5	36,7	35,6	36,4	35,4

Uwaga: Dane ogółem mogą różnić się od sumy danych dotyczących krajów ze względu na zaokrąglenia.

Źródło: dane *Insurance Europe*.

W krajach UE Europy Zachodniej dodatnią dynamikę składki przypisanej brutto w ubezpieczeniach *life* odnotowano w Luksemburgu (22,0%), Wielkiej Brytanii (16,1%), i Belgii (13,6%). Spadek zbioru składki w tych krajach nastąpił m.in. w Holandii (13,4%). Dynamika składki w ubezpieczeniach *life* krajów Europy Środkowej była zróżnicowana. Liderem wzrostu była Polska (25,0%), a takie kraje jak Czechy i Słowacja wykazały kilkuprocentowy wzrost składki. Rumunia i Węgry miały ujemną dynamikę tej składki.

Składka przypisana brutto w dziale *non-life* w krajach Unii Europejskiej osiągnęła wzrost o 1,4% do poziomu 414 mld euro w 2012 r., podobnie jak w 2011 r. Wzrost składki przypisanej w segmencie *non-life* w stosunku do jej wartości w poprzednim roku w szczególności dotyczył Danii (8,4%), Łotwy (10,4%) i Polski (13,1%). Zanotowano w niektórych krajach spadek przypisu składki. Najwyższy spadek składki z ubezpieczeń *non-life* wystąpił w Szwecji (24,6%), w Rumunii 8,5%) i Grecji (12,5%). Ujemna dynamika składki wystąpiła również w Czechach i Słowacji.

Struktura polskiego rynku ubezpieczeniowego według działów ubezpieczeń, ukształtowana na koniec 2012 r. była zbliżona do struktury rynku Unii Europejskiej, chociaż udział ubezpieczeń życiowych w Polsce jest o 0,9 p. proc. niższy niż średnio w Unii Europejskiej.

W latach 2003-2012 w strukturze zbioru składki zakładów ubezpieczeń reprezentowanych w UE nastąpiły zmiany spowodowane głównie zahamowaniem dynamiki w 2008 r. i spadkiem udziału składki z ubezpieczeń komunikacyjnych w dziale *non-life* z 34,9% do 29,1%. Zwiększył się natomiast ponad dwukrotnie udział składki z ubezpieczeń chorobowych. Ubezpieczenia chorobowe są drugą największą grupą ubezpieczeń *non-life* i stanowią jedną czwartą składki tego działu. Holandia stała się największym na rynku ubezpieczeń zdrowotnych krajem Unii Europejskiej po reformie z 2006 r.²⁶, osiągając wartość składki przypisanej czterokrotnie większą od wartości tej składki w 2005 r. Udział Holandii w składce przypisanej brutto ubezpieczeń chorobowych wynosi 38,3%, a Niemiec 34,2%.

Ubezpieczenia majątkowe wykazywały w analizowanych latach niewielki systematyczny wzrost, osiągając wartość 81 mld euro w 2012 r.

Tabl. 9. Składka przypisana brutto w grupach ubezpieczeń działu *non-life* w krajach UE

Ubezpieczenia	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	w mld euro									
Komunikacyjne	113,9	117,1	119,5	120,0	120,1	114,5	113,1	115,1	121,6	120,5
Wypadkowe	26,6	27,9	27,9	28,9	28,4	29,2	29,1	29,8	30,1	29,8
Chorobowe	49,6	54,0	56,9	83,6	86,7	91,4	94,8	100,7	103,9	104,2
Majątkowe	68,3	70,9	74,0	75,0	74,8	72,8	74,9	77,2	78,9	81,5
Ogólnej OC	28,2	29,8	31,1	31,8	31,3	30,4	30,7	29,9	29,9	31,2
Morskie, lotnicze i transportowe	15,4	13,4	14,9	15,7	15,1	13,4	16,2	16,5	15,5	16,6
Pozostałe (w tym ochrony prawnej)	24,8	27,3	29,7	31,5	30,4	27,3	27,5	27,0	28,6	30,6

Źródło: dane Insurance Europe.

Jednym ze wskaźników poziomu rozwoju rynku ubezpieczeniowego jest relacja składki przypisanej brutto przypadająca na jednego mieszkańca (*per capita*). W 2012 r. wskaźnik ten spośród krajów Unii Europejskiej był najwyższy w Holandii i wyniósł 4 492 EUR (o 5,0% mniej niż przed rokiem), z tego na ubezpieczenia *life* przypadało 1 135 EUR (spadek o 13,7%),

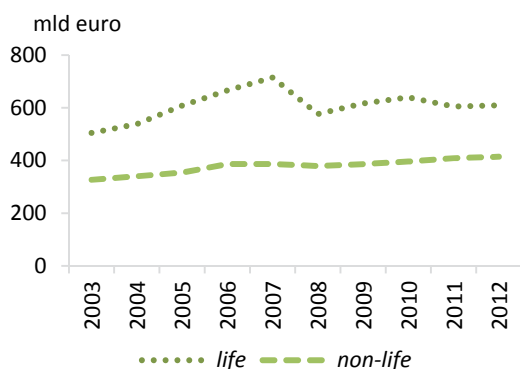
²⁶ Insurance Europe, *CEA Statistics N°42 European Insurance In Figures, November 2010*, (2010), Bruksela, s. 21.

na ubezpieczenia *non-life* – 3 357 EUR (spadek o 1,6%). Polska znajduje się w gronie państw Unii Europejskiej, gdzie wskaźnik ten kształtuje się na niskim poziomie (395 EUR). Średni wskaźnik UE wyniósł 2 058 EUR, z tego na ubezpieczenia *life* przypadało 1 225 EUR, na ubezpieczenia *non-life* – 833 EUR).

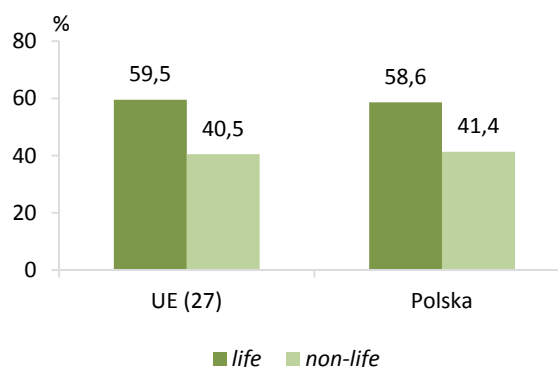
Miernikiem poziomu rozwoju rynku ubezpieczeniowego jest także relacja składki przypisanej brutto do produktu krajowego brutto (wskaźnik penetracji). Najwyższy wskaźnik ogółem odnotowano w Wielkiej Brytanii w wysokości 12,9%, tam też osiągnięto najwyższy wskaźnik w dziale *life*. Najbardziej zwiększyła się relacja składki do PKB w Finlandii w 2012 r. (o 0,7 p. proc.), w Belgii (o 0,6 p. proc.) oraz w Polsce (o 0,6 p. proc.). Zanotowano spadek wskaźnika penetracji w takich krajach, jak Szwecja (o 1,3 p. proc.), Dania (o 0,8 p. proc.) i Holandia (o 0,6 p. proc.). Ogółem w krajach należących do UE spadek wskaźnika penetracji wystąpił w 18 krajach, a w 9 krajach UE wzrost wskaźnika penetracji. Średni wskaźnik UE wyniósł 7,9%, z tego na ubezpieczenia *life* przypadało 4,7%, na ubezpieczenia *non-life* – 3,2%.

SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO

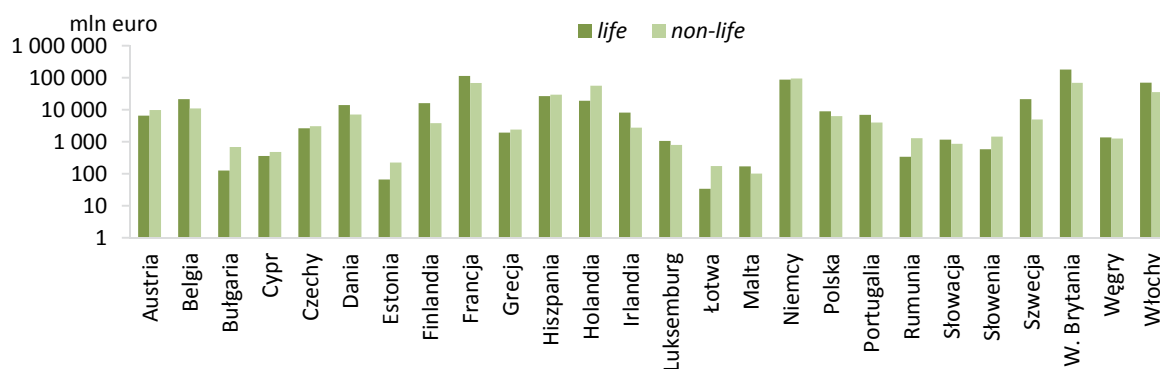
Wykres 23. Składka przypisana brutto w krajach UE

Wykres 24. Struktura składki przypisanej brutto w UE i w Polsce w 2012 r.

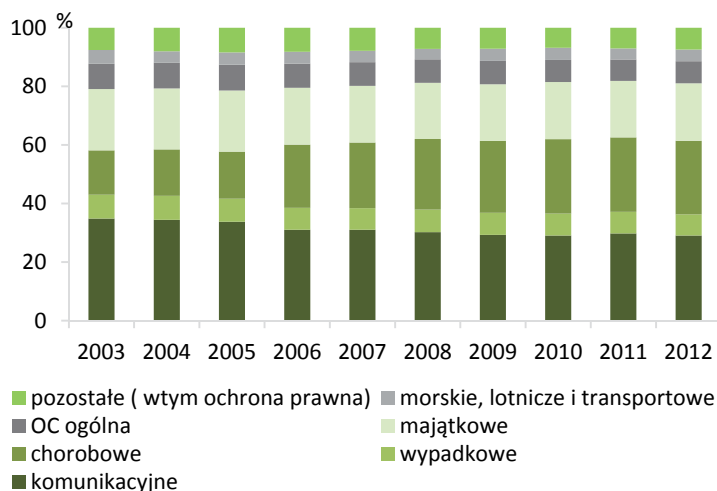

Wykres 25. Składka przypisana brutto w krajach UE w 2012 r. (w skali logarytmicznej)

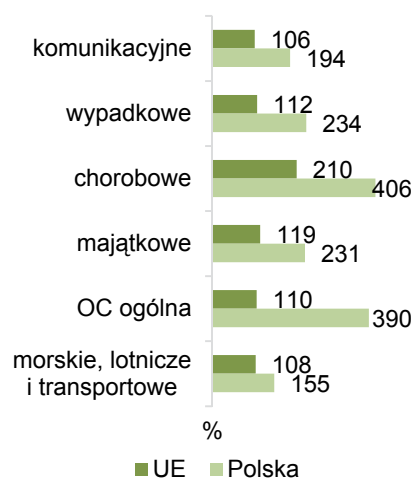

Uwaga: Brak danych dla Litwy.

Wykres 26. Struktura składki przypisanej brutto w dziale non-life w krajach UE

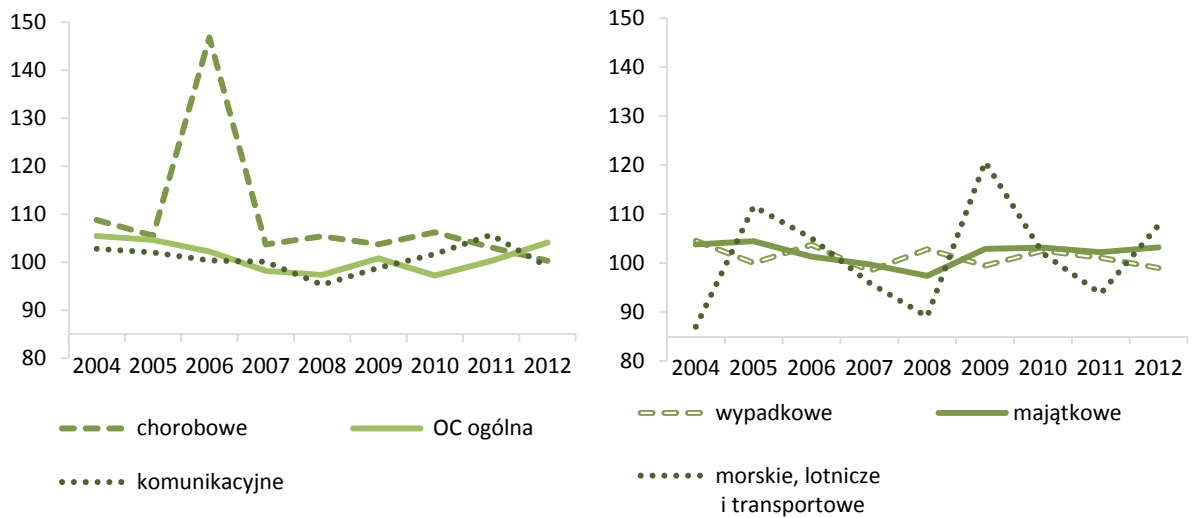

Wykres 27. Stopa wzrostu składki działu II w UE i w Polsce w 2012 r. w stosunku do 2003 r.

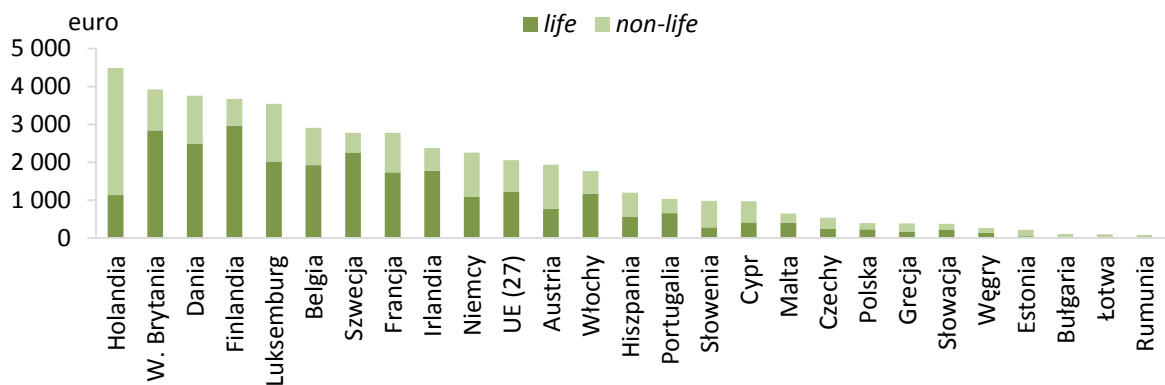

Źródło: dane Insurance Europe.

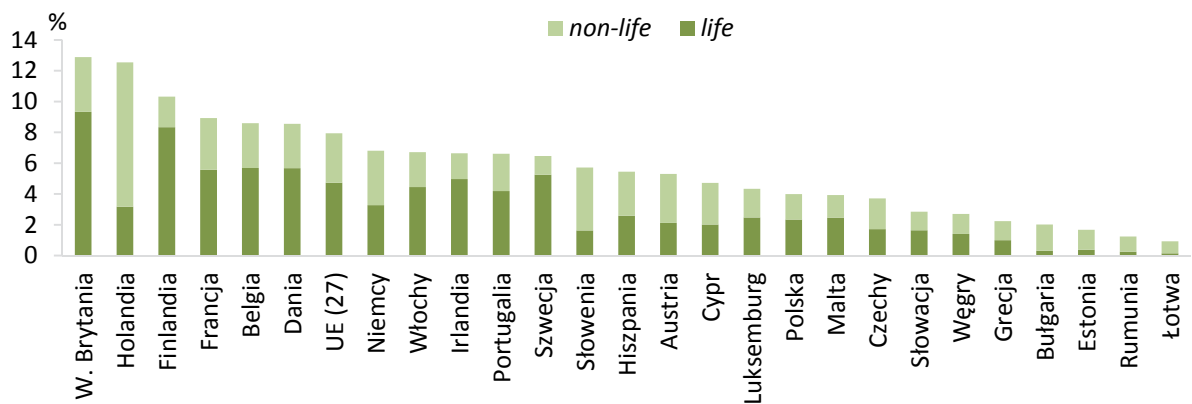
Wykres 28. Dynamika składki przypisanej brutto w dziale *non-life* w krajach UE
(analogiczny okres poprzedniego roku = 100)

Wykres 29. Składka *per capita* w krajach UE w 2012 r.

Wykres 30. Relacja składki przypisanej brutto do PKB w krajach UE w 2012 r.

Uwaga: Brak danych dla Litwy.

Źródło: dane *Insurance Europe*.

III.3. Portfel inwestycyjny zakładów ubezpieczeń

Ze względu na sposób tworzenia rezerw, zakłady ubezpieczeń mają obowiązek lokowania posiadanych zasobów finansowych w rentowne bezpieczne i płynne aktywa. W 2012 r. lokaty ogółem zakładów ubezpieczeń krajów UE wyniosły 7 790 mld euro. Relacja zagregowanej wartości lokat ubezpieczeniowych w krajach Unii Europejskiej do łącznej wartości produktu krajowego brutto w tych krajach kształtuje się od 1,8%²⁷ na Łotwie, do 100,2% w Danii i 242,9% w Luksemburgu. W Polsce relacja ta ukształtowała się na poziomie 7,9%.

Na ogólną wartość lokat ubezpieczycieli w krajach UE, 81,9% stanowiły lokaty zakładów ubezpieczeń *life*. Wyraźna przewaga wartości lokat ubezpieczeniowych *life* jest ogólną prawidłowością, która wynika z kapitałowego i długookresowego charakteru tych ubezpieczeń. Ubezpieczyciele w tym dziale tworzą znacznie większe rezerwy środków finansowych niż ubezpieczyciele prowadzący działalność w zakresie ubezpieczeń *non-life*. Na zróżnicowanie lokat wpływa również charakterystyka krajowego rynku ubezpieczeń dotycząca udziału ubezpieczeń *life* i *non-life* w ubezpieczeniach ogółem. Charakterystyczną cechą rynków rozwijających się i wschodzących jest niski udział ubezpieczeń *life* w ubezpieczeniach ogółem. Sytuacja taka wystąpiła na Łotwie, gdzie jedynie 16,5% składki ogółem pochodziło z ubezpieczeń *life*. Miało to wpływ na udział lokat z tego działu w lokatach ogółem w wysokości 23,5%. Odmienna sytuacja występuje w krajach rozwiniętych. Przykładem jest Wielka Brytania, gdzie 72,4% udziału składki ubezpieczeń *life* w składce ogółem przełożyło się na 93,3% udział lokat *life* w lokatach ogółem.

W poszczególnych krajach udziały lokat *life* w stosunku do lokat ogółem były zróżnicowane. Na przykład, w Danii, w 2012 r. aż 92,0% lokat przypadało na zakłady funkcjonujące w dziale *life*, podobna sytuacja była w Luksemburgu (94,0%). W Niemczech przewaga lokat ubezpieczycieli *life* nie była już tak wyraźna (56,1% lokat ogółem). W Polsce w 2012 r. udział lokat w ubezpieczeniach na życie wynosił 64,4% lokat ogółem.

---

²⁷ Dane Insurance Europe.

Tabl. 10. Lokaty zakładów ubezpieczeń w UE

Kraj	Life					Non-life				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
	w mld euro									
Ogółem	4 561,5	5 227,1	5 795,7	5 829,1	6 378,7	1 107,0	1 140,7	1 201,4	1 233,6	1 347,7
Austria	53,7	53,4	53,6	54,0	53,6	23,1	24,5	28,3	28,4	29,7
Belgia	167,8	188,3	199,7	203,2	229,7	30,5	30,2	30,9	31,5	34,8
Bułgaria	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6
Cypr	1,7	1,8	1,8	1,6	1,6	0,3	0,2	0,3	0,2	0,3
Czechy	7,7	8,4	.	.	.	3,3	3,6	.	.	0,0
Dania	188,3	209,2	236,8	220,8	232,2	17,8	18,6	19,5	20,1	20,3
Estonia	0,4	0,7	0,8	0,8	0,9	0,3	0,3	0,4	0,5	0,5
Finlandia	88,0	102,4	112,0	106,3	111,4	10,2	11,3	11,7	11,7	12,5
Francja	1 242,3	1 406,3	1 503,4	1 487,0	1 667,7	164,3	179,6	182,2	179,3	188,5
Grecja	8,1	8,9	8,0	7,3	7,7	3,2	3,6	3,2	3,1	3,3
Hiszpania	.	.	151,3	153,9	160,8	.	.	30,0	33,6	32,9
Holandia	272,9	293,2	315,8	335,9	363,1	38,6	41,8	42,9	44,6	49,6
Irlandia	63,8	70,0	73,4	71,8	79,2	9,2	8,7	8,1	7,8	5,7
Litwa	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Luksemburg	53,0	70,2	90,0	93,4	109,7	6,3	6,4	6,5	7,1	7,0
Łotwa	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Malta	1,2	1,5	1,7	1,8	2,0	1,1	1,3	1,6	1,8	2,0
Niemcy	686,1	732,8	765,0	785,4	871,9	579,8	567,8	589,1	618,1	682,9
Polska	19,5	20,4	22,6	19,0	23,2	10,9	10,5	10,4	10,2	12,8
Portugalia	0,0	49,0	50,3	44,0	45,0	.	8,5	8,2	7,5	7,8
Rumunia	.	0,4	0,8	0,9	1,0	.	0,9	0,7	0,7	0,4
Słowacja	2,4	.	.	.	.	1,3	.	.	.	.
Słowenia	2,9	3,2	3,1	2,3	2,4	1,6	1,9	1,9	1,9	2,0
Szwecja	185,6	224,2	278,9	275,8	316,3	38,4	47,2	55,1	56,1	59,2
W. Brytania	1 157,5	1 371,4	1 483,5	1 526,1	1 647,4	89,7	94,2	95,0	94,4	118,8
Węgry	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Włochy	358,2	410,8	442,6	437,3	451,3	76,5	78,7	74,4	74,0	75,7

Uwaga: Dane ogółem różnią się od zbioru lokat w poszczególnych krajach, ze względu na zaokrąglenia.

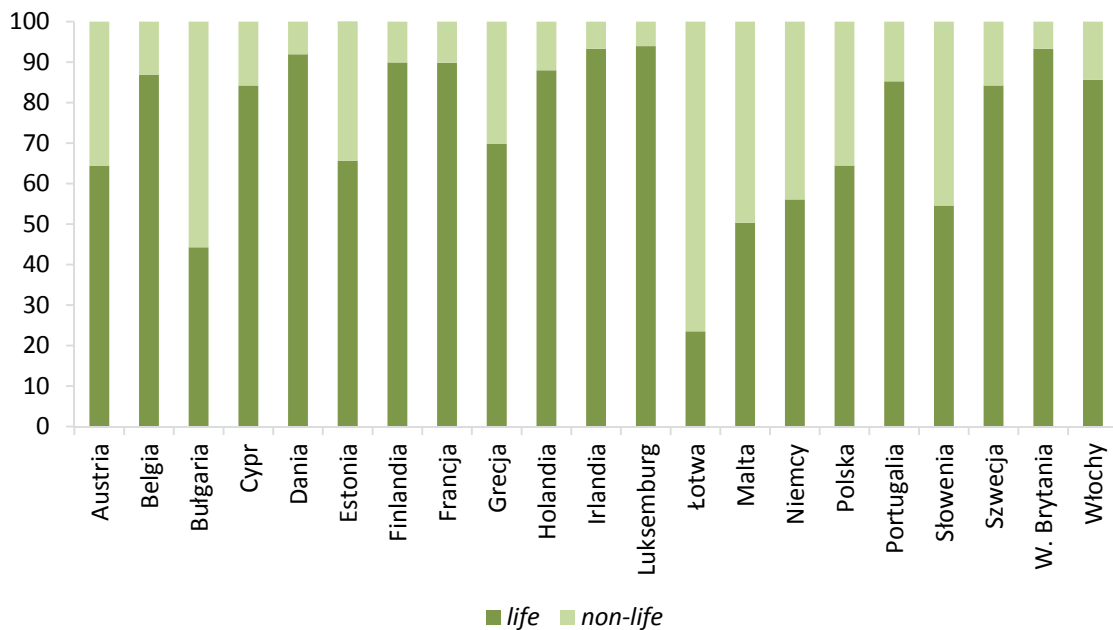
Źródło: dane *Insurance Europe*.

W portfelu inwestycyjnym towarzystw ubezpieczeniowych w Unii Europejskiej w 2012 r. największy udział miały obligacje i inne instrumenty finansowe o stałej stopie procentowej, niewiele mniejsza była wartość akcji i innych papierów wartościowych o zmiennym oprocentowaniu. Udział obligacji wyniósł 41,3% (tyle samo, co w 2011 r), najwyższy był w Czechach (80,8%), Belgii (76,7%), najniższy w Niemczech (14,0%). Udział akcji i innych papierów wartościowych o zmiennym oprocentowaniu wyniósł w krajach Unii Europejskiej 32,1%, przy czym najwyższe udziały zanotowano w Wielkiej Brytanii (65,6%). W Polsce udział akcji był nadal niski, chociaż wzrósł z 6,6% w 2011 r. do 16,3% w 2012 r. Wysoki udział

w portfelu lokat miały również pożyczki (10,3% średnio w krajach UE), które dominowały w Niemczech (43,3%). Lokaty w nieruchomości, podobnie jak w 2011 r., stanowiły 2,8% lokat ogółem. Spośród krajów UE najwyższy udział lokat w nieruchomości odnotowano w Finlandii (10,4%).

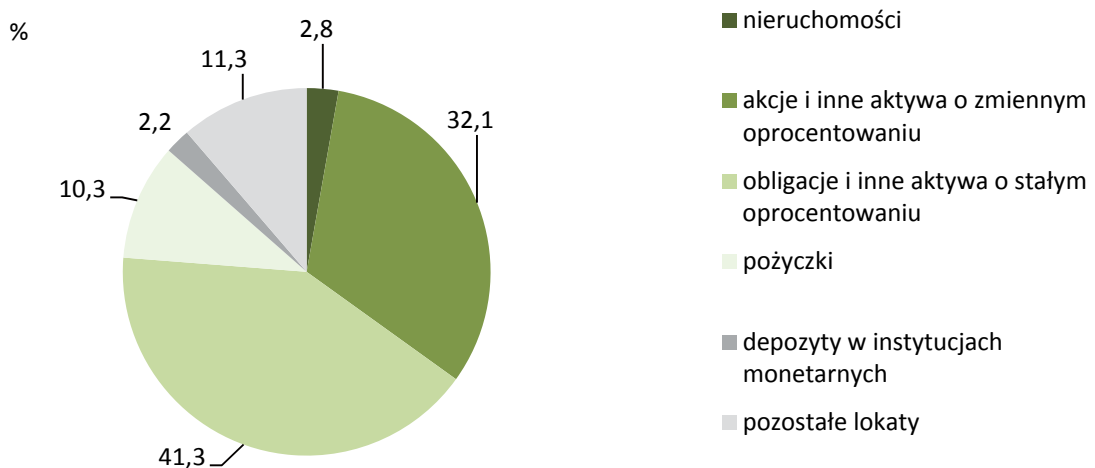
PORTFEL INWESTYCYJNY ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ

Wykres 31. Struktura lokat ubezpieczycieli w wybranych krajach UE w 2012 r.

Uwaga: Brak danych – Czechy, Litwa, Rumunia, Słowacja, Węgry. Ze względu na odmienną niż w pozostałych krajach UE specyfikę struktury lokat zakładów ubezpieczeń w Hiszpanii, nie uwzględniono jej w zestawieniu.

Wykres 32. Struktura lokat ubezpieczycieli krajów UE według rodzajów w 2012 r.

Źródło: dane Insurance Europe.

IV. POLSKI RYNEK UBEZPIECZENIOWY

IV.1. Ogólne informacje o zakładach ubezpieczeń w Polsce

W dniu 31 grudnia 2013 r. zezwolenie na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej w Polsce miało pięćdziesiąt osiem zakładów ubezpieczeniowych (przed rokiem pięćdziesiąt dziewięć). Działalność w ubezpieczeniach na życie (dział I) prowadziło dwadzieścia siedem towarzystw, a pozostałe ubezpieczenia osobowe i majątkowe (dział II) obsługiwało trzydzieści jeden firm, w tym jeden zakład reasekuracji.

Większość firm ubezpieczeniowych miała formę organizacyjną spółki akcyjnej (dwadzieścia pięć w dziale I i tyle samo w dziale II). Spośród ośmiu towarzystw ubezpieczeń wzajemnych (TUW), dwa prowadziły ubezpieczenia na życie, a sześć ubezpieczenia majątkowe. Pełny zakres ubezpieczeń w dziale I utrzymywało dwanaście zakładów, osiem prowadziło ubezpieczenia w czterech grupach (grupa 1 i 5 w połączeniu z dwiema innymi grupami ubezpieczeń na życie). Sześć towarzystw oferowało ubezpieczenia w trzech grupach, w tym: cztery firmy – ubezpieczenia na życie i na życie z funduszem inwestycyjnym w powiązaniu z ubezpieczeniem wypadku i choroby.

W dziale II trzy największe towarzystwa miały uprawnienia do prowadzenia ubezpieczeń bezpośrednich we wszystkich grupach. Większość zakładów przyjmowało do ochrony ryzyka sklasyfikowane w kilkunastu grupach. Ubezpieczenie NNW (grupa 1) – często sprzedawane w pakietach wraz z innymi produktami – oferowało dwadzieścia sześć zakładów, autocasco (grupa 3) – dwadzieścia dwa zakłady, ubezpieczenia komunikacyjnej odpowiedzialności cywilnej OC (grupa 10) – dwadzieścia trzy zakłady. Działały także wyspecjalizowane zakłady w zakresie ryzyk finansowych i prawnych.

Przeciętne zatrudnienie wyniosło w 2013 r. w zakładach ubezpieczeń 37 561 osób i było wyższe niż rok wcześniej o 356 osób. Wśród zatrudnionych było 175 aktuariuszy, a ich liczba wzrosła o 25 osób w ciągu roku. Liczba agentów nieetatowych wyniosła 69 768 osób wobec 58 879 w roku poprzednim. Suma kosztów wynagrodzeń wyniosła 2 949 mln zł i zmniejszyła się o 3,9% w stosunku do 2012 r.

W końcu grudnia 2013 r. w grupie 27 towarzystw prowadzących działalność w ubezpieczeniach na życie, 21 miały przeważający²⁸, bądź stuprocentowy udział kapitału zagranicznego. W pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych 20 spośród 31 zakładów ubezpieczeń i reasekuracji wykazało większościowy udział zagranicznych właścicieli. W towarzystwach zorganizowanych w formie spółek akcyjnych dominował kapitał zagraniczny, TUW-y miały przewagę kapitału polskich udziałowców.

W wyniku rozwijającego się procesu globalizacji obserwuje się stały wzrost znaczenia kapitału zagranicznego na polskim rynku ubezpieczeniowym. Obecnie zakłady ubezpieczeń z przewagą kapitału zagranicznego dominują liczebnie, zarówno w ubezpieczeniach na życie,

---

²⁸ Przynależność do odpowiedniej kategorii ustalona na podstawie przeważającego (ponad 50%) udziału w kapitale zakładowym.

jak i w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i ubezpieczeniach majątkowych. Z jednej strony sprzyja to integracji polskiego rynku ubezpieczeń z rynkiem światowym, z drugiej – zwiększa podatność na zagrożenia w okresie globalnych kryzysów gospodarczych. Podobnie, jak w poprzednich latach, najwyższy był udział kapitału austriackiego, niemieckiego, a także holenderskiego. W 2013 r. zaistniał w sektorze ubezpieczeń kapitał irlandzki.

Tabl. 11. Kapitał zagraniczny w polskim sektorze ubezpieczeń według krajów pochodzenia 2013 r.

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Ogółem	Dział I	Dział II	Ogółem	Dział I	Dział II
	w tys. zł			w odsetkach		
Ogółem	4 293 011	2 082 029	2 210 983	100,0%	100,0%	100,0%
Austria	1 387 360	502 678	884 682	32,3%	24,1%	40,0%
Belgia	1 618	–	1 618	0,0%	–	0,1%
Cypr	1 525	–	1 525	0,0%	–	0,1%
Francja	598 864	513 540	85 324	14,0%	24,7%	3,9%
Holandia	751 132	449 468	301 664	17,5%	21,6%	13,6%
Irlandia	11 490	11 490	–	0,3%	0,6%	–
Japonia	58 239	–	58 239	1,4%	–	2,6%
Kanada	147 180	–	147 180	3,4%	–	6,7%
Luksemburg	30 768	15 547	15 221	0,7%	0,7%	0,7%
Niemcy	907 208	254 282	652 926	21,1%	12,2%	29,5%
Stany Zjednoczone	60 000	60 000	–	1,4%	2,9%	–
Szwecja	192 529	192 529	–	4,5%	9,2%	–
Wielka Brytania	145 099	82 495	62 604	3,4%	4,0%	2,8%

Źródło: dane KNF.

W 2013 r. wartość kapitału podstawowego ubezpieczycieli na życie wyniosła 3 150,4 mln zł, w tym inwestorzy zagraniczni partycypowali w kwocie 2 082,0 mln zł, co stanowi 66,1% udziału kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym. W dziale pozostałych ubezpieczeń osobowych i ubezpieczeń majątkowych wartość kapitału podstawowego wyniosła 2 636,1 mln zł, z czego 2 211,0 mln zł stanowił kapitał zagraniczny. Udział kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym tego działu wyniósł 83,9%.

Tabl. 12. Dynamika i struktura koncentracji składki

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Składka przypisana brutto w mln zł	51 343,7	54 159,4	57 122,8	62 627,1	57 866,6
Przypis składki w dziale I w mln zł	30 283,5	31 420,4	31 831,9	36 376,9	31 264,1
Przypis składki w dziale II w mln zł	21 060,3	22 739,0	25 290,9	26 250,2	26 602,5
Udział działu I w przypisie składki w %	59,0	58,0	55,7	58,1	54,0
Udział działu II w przypisie składki w % ...	41,0	42,0	44,3	41,9	46,0
Udział przypisu składki w PKB w %	3,8	3,8	3,8	3,9	3,5
Udział w PKB składki w dziale I w %	2,2	2,2	2,1	2,3	1,9
Udział w PKB składki w dziale II w %	1,6	1,6	1,7	1,6	1,6

Źródło: dane KNF.

Funkcjonowanie rynku ubezpieczeniowego w warunkach globalizacji i konkurencji odzwierciedla zwykle stopień koncentracji rynku określany współczynnikiem koncentracji CR_x, czyli udziałem w rynku kolejnych x ubezpieczycieli. I tak CR₅, czyli udział pięciu największych towarzystw ubezpieczeniowych w składce przypisanej brutto działu I zmniejszył się z 58,8% w 2012 r. do 56,7% w 2013 r., a w dziale II z 67,1% do 66,2%. Pięć kolejno największych zakładów ubezpieczeń (niezależnie od działu) zebrało 45,2% składki ubezpieczeń ogółem, udział ten wzrósł o 0,1 p. proc. w stosunku do 2012 r.

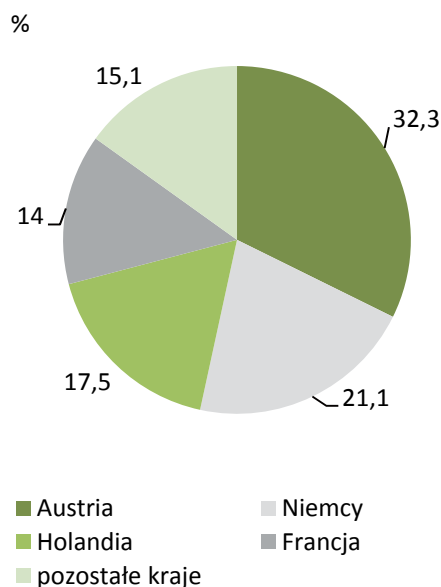
Udział składki pochodzącej z ubezpieczeń majątkowych do składki ogółem zwiększył się – w strukturze zbioru składki ubezpieczenia majątkowe wzrosły z 41,9% w 2012 r. do 46,0% w 2013 r.

W latach 2009-2013 wskaźnik penetracji ubezpieczeń, mierzony relacją wartości składki przypisanej brutto do produktu krajowego brutto (PKB) był stabilny w grupie ubezpieczeń majątkowych. W ubezpieczeniach na życie wskaźnik ten obniżył się w 2013 r. o 0,4 p. proc. w relacji do roku poprzedniego i osiągnął wartość 3,5%.

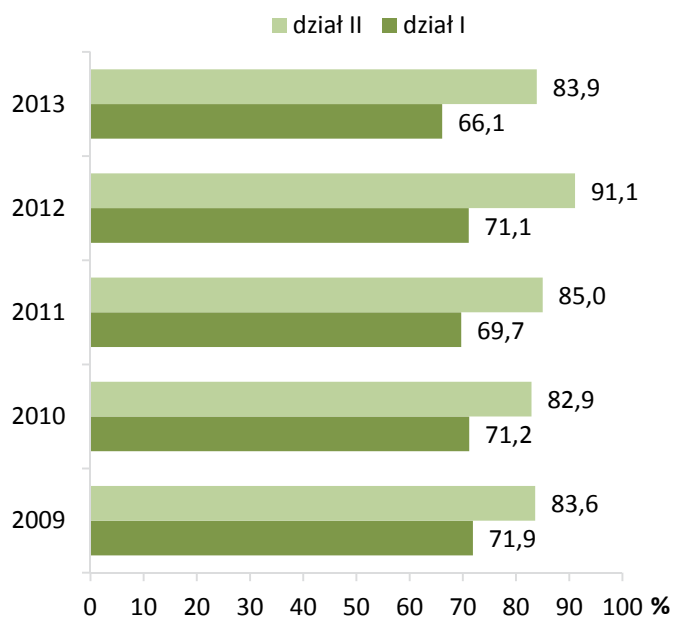
Miarą dojrzałości rynku ubezpieczeniowego jest także kolejny miernik odnoszący wielkość składki do populacji mieszkańców. W dziale ubezpieczeń na życie wskaźnik przeciętnej składki na mieszkańca Polski wzrósł od 2009 r. od kwoty 794 zł, do kwoty 944 zł w 2012 r. W 2013 r. nastąpiło obniżenie zbioru składki z tych ubezpieczeń, co spowodowało spadek tego wskaźnika do 812 zł na mieszkańca. W dziale pozostałych ubezpieczeń osobowych i ubezpieczeń majątkowych odnotowano stabilny wzrost przeciętnej składki na mieszkańca Polski od 552 zł w 2009 r. do 691 zł w 2013 r.

OGÓLNE INFORMACJE O ZAKŁADACH UBEZPIECZEŃ W POLSCE

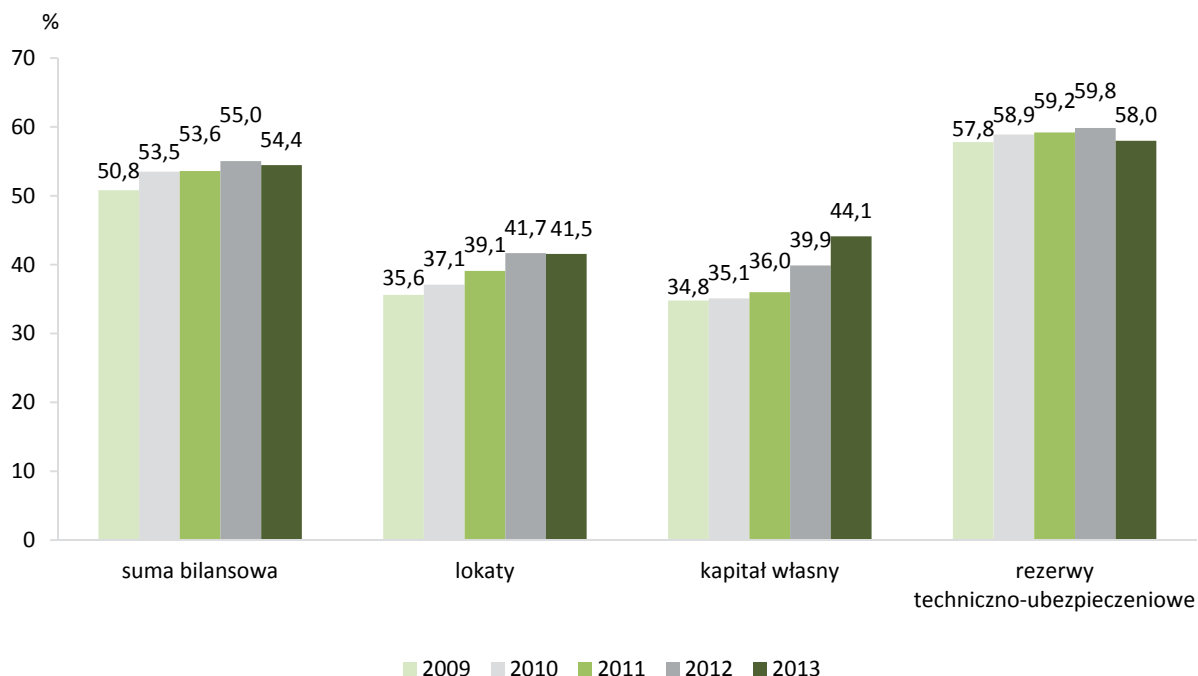
Wykres 33. Kapitał zagraniczny zakładów ubezpieczeń według krajów pochodzenia w 2013 r.

Wykres 34. Udział kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym ubezpieczycieli

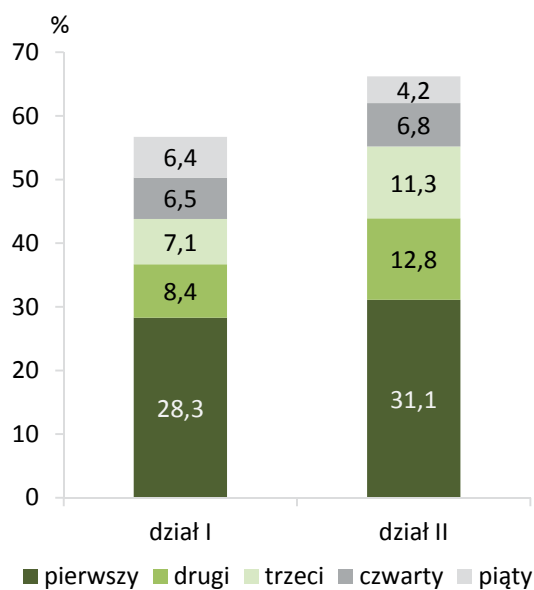

Wykres 35. Udział kapitału zagranicznego w sumie bilansowej, lokatach, kapitale własnym i rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych

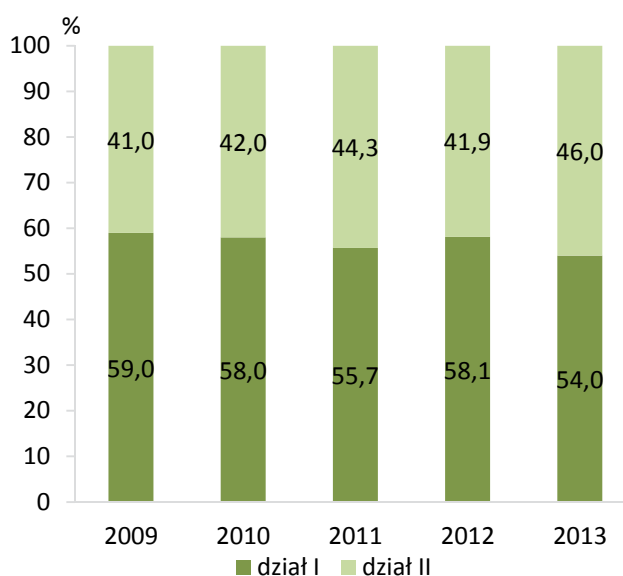
Źródło: dane KNF.

Wykres 36. Koncentracja składki przypisanej brutto w pięciu największych zakładach ubezpieczeń w 2013 r.

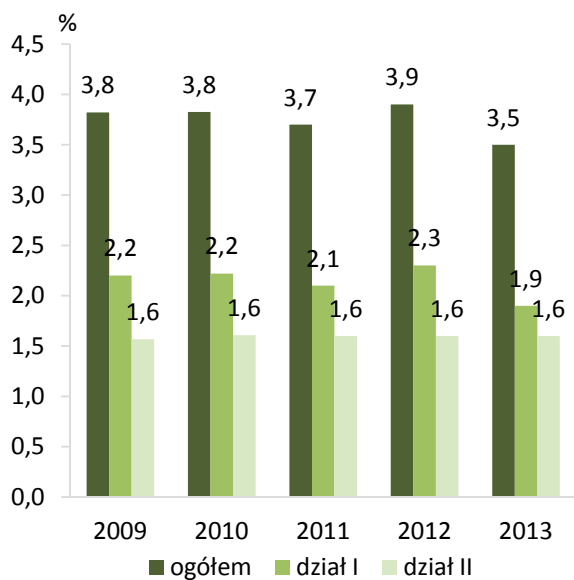

Źródło: dane KNF.

Wykres 37. Struktura zbioru składki według działów ubezpieczeń

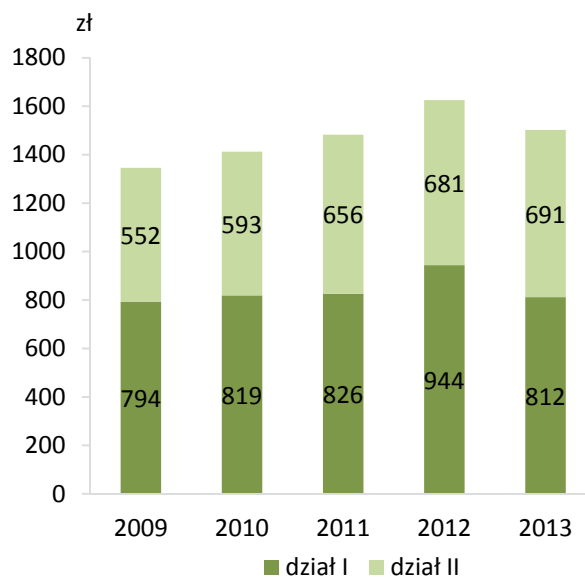

Wykres 38. Relacja składki przypisanej brutto do PKB (wskaźnik penetracji)

Źródło: dane KNF oraz GUS.

Wykres 39. Przeciętna składka per capita w Polsce

IV.2. Sytuacja zakładów ubezpieczeń według działów i grup ubezpieczeń

IV.2.1. Zakłady ubezpieczeń działu I

Wartość składki przypisanej brutto zakładów ubezpieczeń w Polsce w 2013 r. była niższa o 7,6% w porównaniu z rokiem poprzednim (57 867 mln zł wobec 62 627 mln zł). Składka w dziale I (31 264 mln zł) obniżyła się w stosunku do poprzedniego roku o 14,1%. W działalności bezpośredniej największą grupą pod względem zebranej składki były nadal ubezpieczenia grupy pierwszej, tj. indywidualne i grupowe ubezpieczenia na życie, jednakże odnotowano znaczący spadek tej składki. W grupie tej w 2013 r. składka z indywidualnych ubezpieczeń na życie spadła o 20,4%, a składka z grupowych ubezpieczeń na życie o 32,3%. Kolejną grupą według kryterium wysokości zbioru składki były ubezpieczenia grupy trzeciej, tj. ubezpieczenia na życie związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. W grupie tej zaobserwowano wzrost składki ubezpieczeniowej o 8,4% w stosunku do 2012 r.

Tabl. 13. Polisy i składki przypisane brutto według grup w dziale I

Ubezpieczenia (działalność bezpośrednia)	2009	2010	2011	2012	2013
Polisy ^a w tys.					
Na życie (1)					
Indywidualne na życie	7 216	7 084	6 925	6 796	6 601
Grupowe na życie	312	335	364	399	377
Posagowe i rentowe (2+4).....	179	170	162	156	146
Na życie związane z funduszem kapitałowym (3)	2 526	2 496	2 508	2 899	2 800
Wypadkowe i chorobowe (5)					
Indywidualne wypadkowe i chorobowe	8 171	8 071	9 048	9 665	9 357
Grupowe wypadkowe i chorobowe	1 035	1 235	1 392	1 519	1 533
Składka ^a przypisana brutto w mln zł					
Na życie (1)					
Indywidualne na życie	7 044	7 043	4 946	4 981	3 966
Grupowe na życie	12 173	11 720	11 890	14 411	9 173
Posagowe i rentowe (2+4).....	197	195	219	216	220
Na życie związane z funduszem kapitałowym (3)	6 458	8 119	10 307	12 046	13 052
Wypadkowe i chorobowe (5)					
Indywidualne wypadkowe i chorobowe	1 076	1 126	1 184	1 256	1 298
Grupowe wypadkowe i chorobowe	3 267	3 140	3 257	3 437	3 531

^a Liczby w nawiasach oznaczają grupy ubezpieczeń Działu I.

Źródło: dane KNF.

Wpływy ze sprzedaży polis w ubezpieczeniach bezpośrednich na życie w 2013 r. były niższe od poziomu odnotowanego w 2012 r. Składka przypisana brutto z tej działalności w 2013 r. w ubezpieczeniach działu I wyniosła 31 241 mln zł, w tym składka w pierwszej grupie zmniejszyła się do 13 139 mln zł. Na wysoki spadek w tej grupie składki z ubezpieczeń grupowych istotny wpływ miał spadek przypisu składki pozyskanej przez kanał *bancassurance*, a ponadto zmiany w prawie wprowadzające opodatkowanie polisolokat

i zmniejszenie ich rentowności, co spowodowało spadek sprzedaży tych produktów²⁹. Składka w grupie trzeciej wyniosła 13 052 mln zł i była wyższa niż w poprzednim roku (12 046 mln zł).

Wartość świadczeń wypłaconych brutto z działalności bezpośredniej zmniejszyła się w ubezpieczeniach działu I o 10,9% do 23 081 mln zł, w tym świadczenia w grupie pierwszej były niższe o 21,1%, a w grupie trzeciej wyższe o 11,6% w porównaniu z 2012 r.

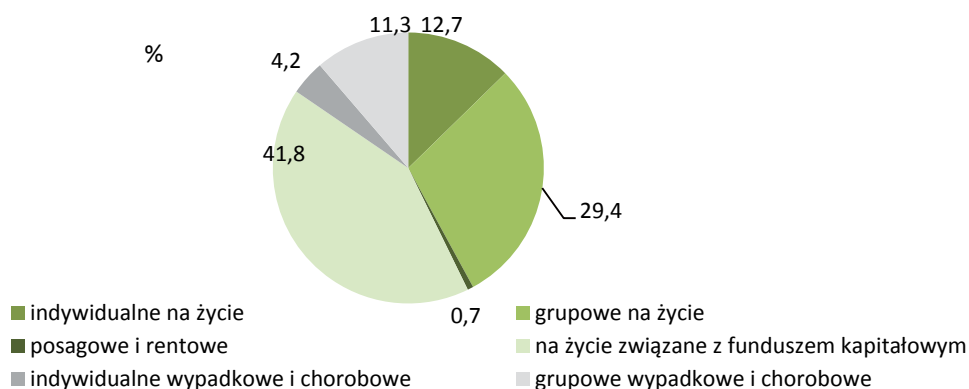
W dziale I przewagę stanowiły osoby ubezpieczone grupowo. Dominującą grupą pod względem udziału liczby ubezpieczonych osób grupowo do liczby ogółem w danej grupie były ubezpieczenia na życie (grupa 1 działu I), w których 19 695 tys. osób spośród 26 296 tys. osób miało ubezpieczenia grupowe. Kolejną grupą według tego kryterium były ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, w których 20 764 tys. osób tj. 68,9% liczby ubezpieczonych w tej grupie było ubezpieczonych grupowo. Nieliczną grupę osób ubezpieczonych zarówno grupowo jak i indywidualnie stanowiły osoby z ubezpieczeniem posagowym i rentowym (grupa 2 i 4 działu I), których było 149 tysięcy.

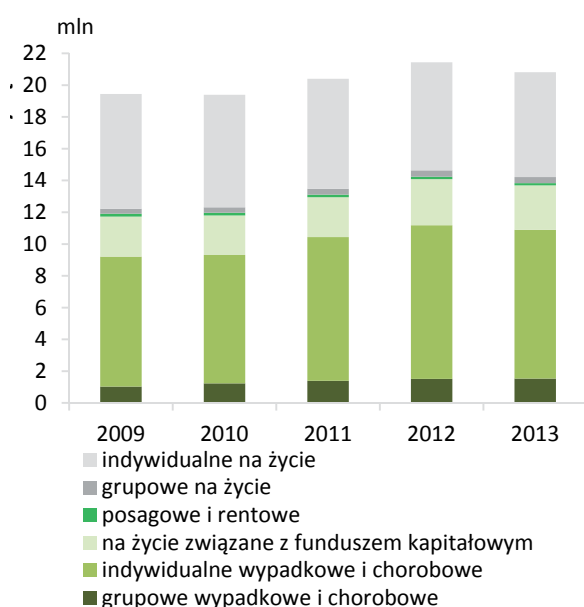
²⁹ Grupa PZU, *Raport roczny grupy PZU za 2013 rok*, (2014), Warszawa.

SYTUACJA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ DZIAŁU I

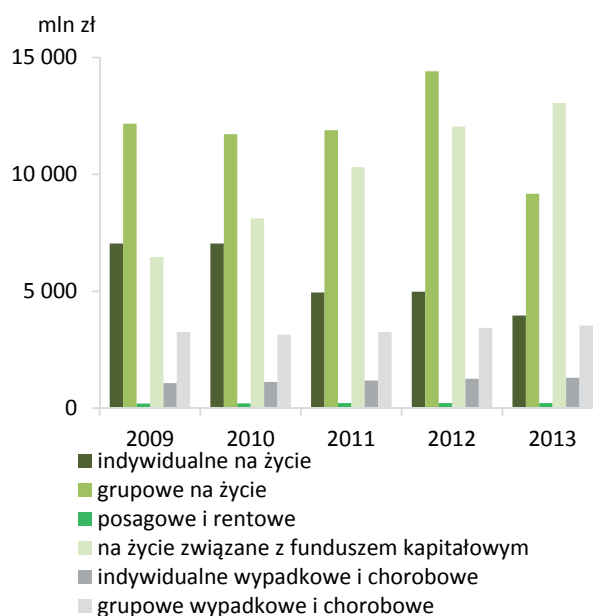
Wykres 40. Struktura składki przypisana brutto w ubezpieczeniach bezpośrednich działu I w 2013 r.

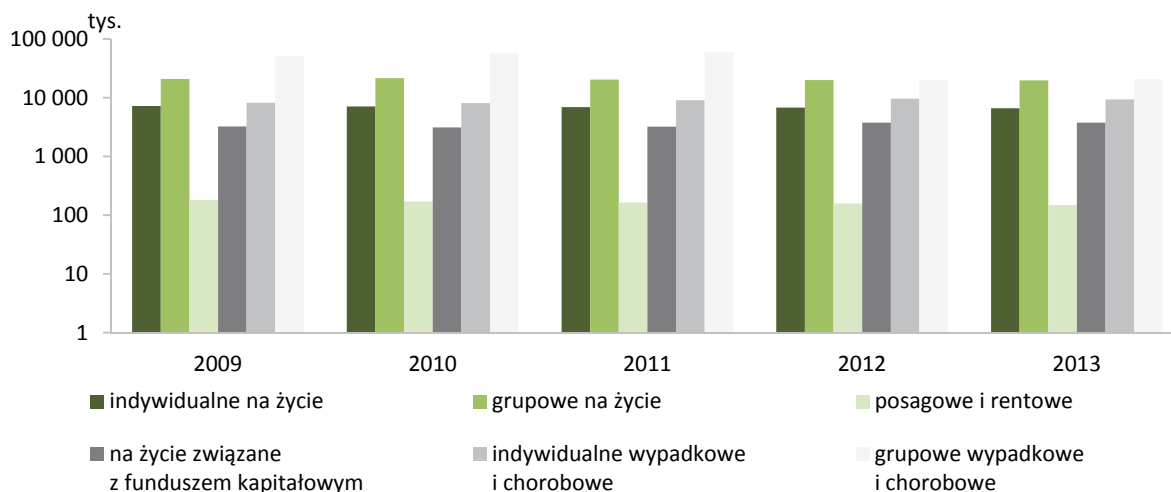
Wykres 41. Liczba polis w ubezpieczeniach działu I

Wykres 42. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach działu I

Wykres 43. Liczba ubezpieczonych osób w ubezpieczeniach działu I (w skali logarytmicznej)

Źródło: dane KNF.

IV.2.2. Zakłady ubezpieczeń działu II

W dziale II w 2013 r. składka przypisana brutto z działalności bezpośredniej wzrosła o 1,1% do poziomu 25 929 mln zł w porównaniu z wielkością składki tego działu przed rokiem. Udział ubezpieczeń casco pojazdów lądowych (grupa 3) w składce przypisanej brutto działu II wyniósł 20,5%, a ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej wynikających z posiadania pojazdów lądowych (grupa 10) stanowił 32,6%.

Tabl. 14. Polisy i składki przypisane brutto w dziale II ogółem

Ubezpieczenia (działalność bezpośrednia)	2009	2010	2011	2012	2013
Polisy ^a w tys.					
Osobowe (1+2)	10938	11336	11410	11444	11293
Komunikacyjne (3+10)	22669	23400	24344	24449	24660
Majątkowe (8+9)	14750	16582	17712	18279	20219
Finansowe (14+15+16)	859	535	564	612	535
Transportowe, lotnicze, morskie (4+7; 5+11; 6+12)	51	54	52	61	59
Pozostałe (13+17+18)	16122	17888	18364	19000	19729
Składka ^a przypisana brutto w mln zł					
Osobowe (1+2)	1488	1613	1681	1791	1915
Komunikacyjne (3+10)	12023	12787	14363	14558	13786
Majątkowe (8+9)	3719	4161	4816	5150	5557
Finansowe (14+15+16)	1604	1571	1612	1501	1841
Transportowe, lotnicze, morskie (4+7; 5+11; 6+12)	286	276	313	346	349
Pozostałe (13+17+18)	1497	1830	2016	2301	2482

^a Liczby w nawiasach oznaczają grupy ubezpieczeń Działu II.

Źródło: dane KNF.

W końcu 2013 r. liczba polis czynnych w ubezpieczeniach komunikacyjnych zakładów ubezpieczeń wynosiła 5 082 tys. polis w grupie 3 (AC) oraz 19 578 tys. polis w grupie 10 (w tym 19 316 tys. polis w obowiązkowych ubezpieczeniach OC posiadaczy pojazdów mechanicznych). W ciągu 2013 r. liczba polis zwiększyła się o 1,8% (grupa 3) i o 0,4% (grupa 10). W strukturze polis ubezpieczeń komunikacyjnych na koniec 2013 r. (według typu podmiotów) dominowały polisy zawarte przez osoby fizyczne (osoby nie prowadzące działalności gospodarczej), stanowiące 70,4% ogólnej liczby polis grupy 3 oraz 87,7% polis grupy 10. Udział polis czynnych zawartych przez przedsiębiorstwa (osoby prawne i fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, bez rolników) oraz jednostek organizacyjnych bez osobowości prawnej, wynosił odpowiednio 28,3% oraz 11,5% ogółu polis komunikacyjnych.

Składka przypisana brutto z ubezpieczeń komunikacyjnych grupy 3 i 10 w 2013 r. wyniosła 13 786 mln zł i zmniejszyła się o 772 mln zł (o 5,3%) w stosunku do 2012 r., ubezpieczenia te stanowiły 53,2% składki ogółem działu II. W analizowanym okresie struktura składki z ubezpieczeń komunikacyjnych nie uległa zasadniczym zmianom. Wpływy z tytułu

ubezpieczeń grupy 10 (OC) wyniosły 8 465 mln zł (61,4% składki z tytułu ubezpieczeń komunikacyjnych) i były wyższe od składki z ubezpieczeń grupy 3.

W 2013 r. zakłady ubezpieczeń zrealizowały 1 729 tys. wypłat z tytułu ubezpieczeń komunikacyjnych, czyli o 8,8 tys. więcej niż w poprzednim roku. Łączna wielkość odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto z tytułu ubezpieczeń komunikacyjnych wyniosła 9 009 mln zł, czyli o 1,4% (o 123 mln zł) więcej w stosunku do poprzedniego roku.

Wartość szkód brutto ze zdarzeń katastroficznych w 2013 r. w dziale II wyniosła 479 mln zł³⁰, i była niższa o 55,2% od wartości tych szkód w 2012 r.

Tabl. 15. Polisy i składki przypisane brutto według grup w ubezpieczeniach osób fizycznych działu II

Rodzaj ubezpieczenia (działalność bezpośrednia)	2009	2010	2011	2012	2013
Polisy ^a w tys.					
Osobowe (1+2)	9 335	9 408	9 184	9 074	8 927
Komunikacyjne (3+10)	19 521	20 089	20 768	20 852	20 758
Majątkowe (8+9)	12 774	14 420	15 573	15 323	16 265
Finansowe (14+15+16)	229	67	169	212	181
Transportowe, lotnicze, morskie (4+7; 5+11; 6+12)	18	18	19	19	17
Pozostałe (13+17+18)	14 398	15 914	16 357	16 980	17 317
Składka ^a przypisana brutto w mln zł					
Osobowe (1+2)	871	867	847	840	910
Komunikacyjne (3+10)	8 439	8 793	9 582	9 413	8 867
Majątkowe (8+9)	1 855	1 954	2 084	2 215	2 303
Finansowe (14+15+16)	44	52	32	31	42
Transportowe, lotnicze, morskie (4+7; 5+11; 6+12)	79	62	78	79	86
Pozostałe (13+17+18)	445	515	589	650	719

^a Liczby w nawiasach oznaczają grupy ubezpieczeń Działu II.

Źródło: dane KNF.

Liczba polis ogółem nabytych we wszystkich grupach ubezpieczeń działu II przez osoby fizyczne zmniejszyła się z 39 063 tys. w 2012 r. do 38 186 tys. w 2013 r., a składka przypisana brutto z 13 228 mln zł do poziomu 12 927 mln zł. W 2013 r. liczba polis w ubezpieczeniach komunikacyjnych osób fizycznych była o 94,1 tys. niższa niż przed rokiem, a zebrana składka o 546 mln zł. Liczba polis w ubezpieczeniach majątkowych osób fizycznych była o 942 tys. większa niż przed rokiem, a zebrana składka o 88,7 mln zł. Natomiast w ubezpieczeniach osobowych osób fizycznych, pomimo spadku liczby polis o 147 tys., odnotowano przyrost składki o 69,6 mln zł.

³⁰ Komunikat KNF, *Reasekuracja i szkody katastroficzne w ubezpieczeniach majątkowych w 2013 r., z dnia 15.10.2014.*

Tabl. 16. Polisy i składki przypisane brutto w dziale II – ubezpieczenia przedsiębiorstw

Ubezpieczenia (działalność bezpośrednia)	2009	2010	2011	2012	2013
Polisy ^a w tys.					
Osobowe (1+2)	1351	1572	1868	2182	2235
Komunikacyjne (3+10)	2800	2951	3290	3372	3685
Majątkowe (8+9)	1725	1904	1938	2753	3729
Finansowe (14+15+16)	619	449	334	338	328
Transportowe, lotnicze, morskie (4+7; 5+11; 6+12)	32	32	30	38	37
Pozostałe (13+17+18)	1529	1740	1803	1863	2265
Składka ^a przypisana brutto w mln zł					
Osobowe (1+2)	571	684	764	858	938
Komunikacyjne (3+10)	3232	3607	4432	4897	4686
Majątkowe (8+9)	1725	2027	2533	2726	3021
Finansowe (14+15+16)	1509	1433	1520	1425	1762
Transportowe, lotnicze, morskie (4+7; 5+11; 6+12)	195	194	214	244	252
Pozostałe (13+17+18)	933	1163	1245	1430	1529

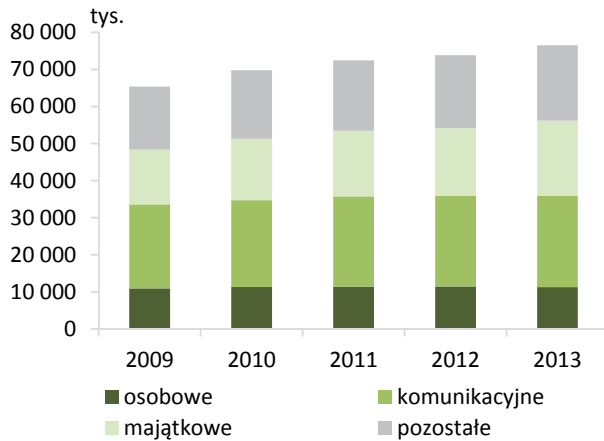
^a Liczby w nawiasach oznaczają grupy ubezpieczeń Działu II.

Źródło: dane KNF.

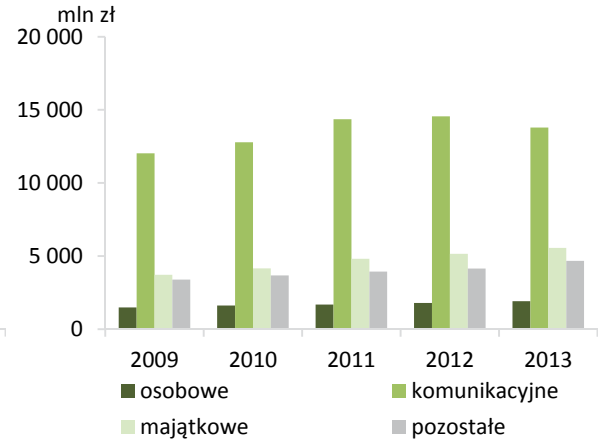
Według danych zakładów ubezpieczeń, liczba polis zawarta przez przedsiębiorstwa w dziale II była w 2013 r. wyższa niż w 2012 r. Liczba polis nabytych przez podmioty gospodarcze w ramach ubezpieczenia komunikacyjnego zwiększyła się o 314 tys., a przypis składki zmniejszył się o 211 mln zł. W ubezpieczeniach majątkowych wystawiono o 976 tys. polis więcej, a składka była wyższa o 295 mln zł. W pozostałych grupach ubezpieczeń działu II (grupa 13, 17, 18) wzrost sprzedaży polis dla przedsiębiorstw o 403 tys. skutkowało wzrostem składki o 99,5 mln zł. W ubezpieczeniach finansowych firm, pomimo zmniejszenia liczby polis o 10,5 tys., odnotowano wzrost składki przypisanej brutto o 337 mln zł.

SYTUACJA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ DZIAŁU II

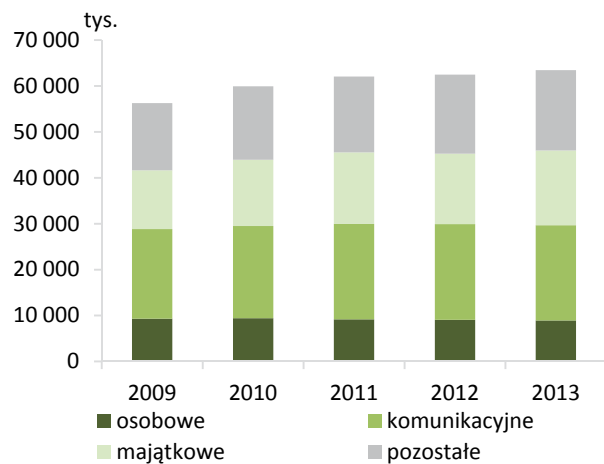
Wykres 44. Liczba polis w ubezpieczeniach działu II – ogółem

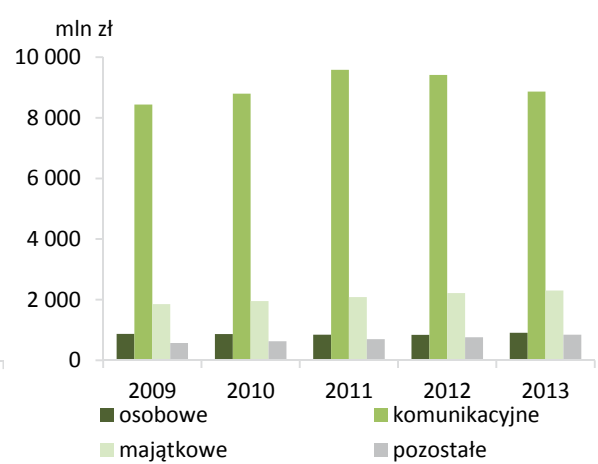
Wykres 45. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach działu II – ogółem

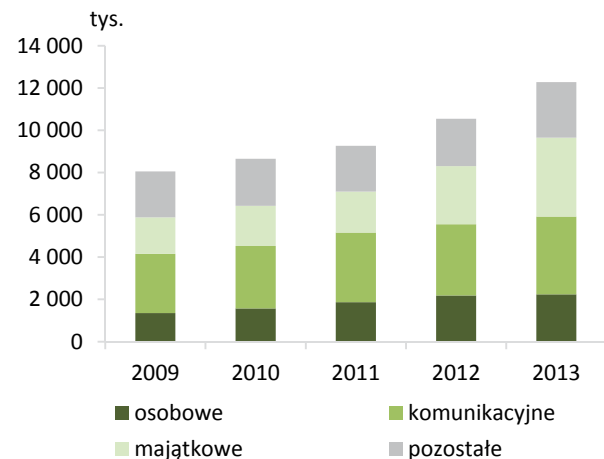
Wykres 46. Liczba polis w ubezpieczeniach działu II – osoby fizyczne

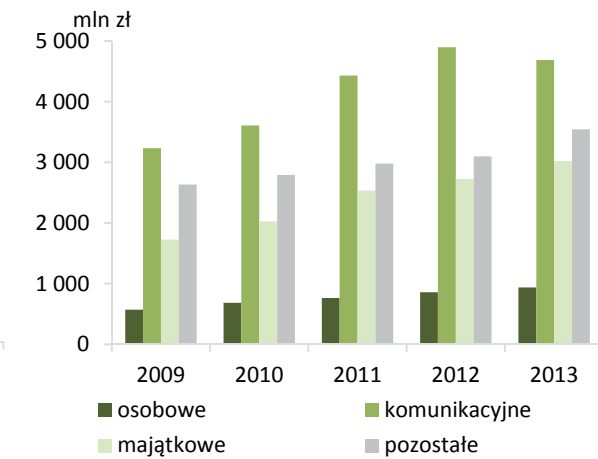
Wykres 47. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach działu II – osoby fizyczne

Wykres 48. Liczba polis w ubezpieczeniach działu II – przedsiębiorstwa

Wykres 49. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach działu II – przedsiębiorstwa

Źródło: dane KNF.

IV.3. Wyniki finansowe zakładów ubezpieczeń

W 2013 r. wynik techniczny ogółu zakładów ubezpieczeń ukształtował się na poziomie 4 265 mln zł przy 3 792 mln zł przed rokiem. Wynik techniczny zakładów ubezpieczeń na życie wyniósł 3 008 mln zł, a ubezpieczeń majątkowych 1257 mln zł. W roku 2012 było to odpowiednio 3 127 mln zł i 665 mln zł. Zysk techniczny w 2013 r. osiągnęło 36 ubezpieczycieli, z tego 21 w dziale I oraz 15 w dziale II. Stratę techniczną wykazało 26 towarzystw (7 w dziale I oraz 19 w dziale II). Wynik techniczny zakładów zorganizowanych w formie spółek akcyjnych wyniósł 4 210 mln zł, a zakładów w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych 54,6 mln zł. Składka przypisana brutto zebrana przez ubezpieczycieli zorganizowanych w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych wyniosła 1 532 mln zł i w porównaniu z 2012 r. wzrosła o 13,2%. Wartość odszkodowań i świadczeń brutto wypłaconych przez tych ubezpieczycieli zmniejszyła się do 565 mln zł, tj. o 32,4%.

W latach 2009–2011 działalność w zakresie ubezpieczeń komunikacyjnych przynosiła stratę techniczną dla zakładów ubezpieczeń. W 2013 r. ubezpieczenia komunikacyjne przyniosły zysk techniczny w wysokości 153 mln zł, wobec 254 mln zł w roku poprzednim. Do pogorszenia zysku technicznego przyczyniło się zmniejszenie zysku technicznego w grupie 3 do kwoty 483 mln zł wobec 725 mln zł w 2012 r. Natomiast strata techniczna w grupie 10 uległa zmniejszeniu z wartości 472 mln zł w 2012 r. do kwoty 330 mln zł w 2013 r. Należy zauważyć, że ze względu na dominujący udział ubezpieczeń komunikacyjnych w portfelu ubezpieczeń majątkowych, wynik z działalności w ubezpieczeniach komunikacyjnych w decydującym stopniu wpływa na łączny wynik techniczny działu II. Na dodatni wynik techniczny tego działu w 2013 r. miał wpływ wynik grupy 9 (ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych), który wzrósł ze straty w 2012 r. w kwocie 119 mln zł do zysku w wysokości 288 mln zł. Ponadto na zysk techniczny działu II wpłynął wynik grupy 8 (ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami), w wysokości 257 mln zł a także wynik grupy 13 (ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej), w której po stracie w 2012 r. odnotowano zysk w wysokości 118 mln zł.

Tabl. 17. Główne komponenty technicznego rachunku ubezpieczeń

Ubezpieczenia	Dział I					Dział II				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	w mln zł									
Składki	29 296	30 982	31 530	35 346	30 448	18 367	18 730	20 540	22 229	22 138
Przychody z lokat	6 236	5 235	4 009	5 453	5 415	351	363	392	504	405
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	253	340	518	317	620	221	207	273	262	203
Odszkodowania i świadczenia	26 942	21 977	25 576	25 382	22 692	12 436	13 578	13 199	14 288	13 536
Zmiana stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym, w tym:	50	6 134	-3 859	7 650	2 711	-1	-3	0	-1	-1
zmiana stanu rezerwy w ubezpieczeniach na życie na udziale własnym	-5 209	850	-2 873	160	-2 275	x	x	x	x	x
Premie i rabaty łącznie ze zmianą stanu rezerw na udziale własnym	55	55	32	56	56	53	34	45	63	102
Koszty działalności ubezpieczeniowej	5 394	5 255	5 541	6 345	6 047	5 837	6 345	6 654	7 051	7 013
Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	218	273	137	229	229	822	649	935	915	797
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów przeniesione do ogólnego rachunku zysków i strat	648	841	259	578	510	x	x	x	x	x
Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości	x	x	x	x	x	47	-19	74	15	41
Wynik techniczny ubezpieczeń ...	4 316	3 593	3 347	3 127	3 008	-255	-1 285	298	665	1 257

Źródło: dane KNF.

Łączny wynik finansowy brutto sektora ubezpieczeń wyniósł prawie 10 046 mln zł i był o 2 512 mln zł wyższy w porównaniu z 2012 r. Wynik zakładów zorganizowanych w formie spółek akcyjnych wyniósł 9 950 mln zł, a zakładów w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych 95,2 mln zł, (wzrost odpowiednio o 32,5% i 293,0%). W dziale I towarzystwa wypracowały wynik finansowy brutto w wysokości 3 450 mln zł, wynik ten był o 204 mln zł niższy niż przed rokiem. W dziale II wynik w kwocie 6 596 mln zł był wyższy o 2 717 mln zł. Mniej korzystny wynik finansowy brutto ubezpieczycieli na życie był uwarunkowany zmniejszeniem o 119 mln zł wyniku technicznego. O poprawie wyniku finansowego brutto towarzystw realizujących pozostałe ubezpieczenia osobowe i ubezpieczenia majątkowe zdecydował prawie dwukrotnie wyższy wynik techniczny w dziale II niż przed rokiem oraz przychody z lokat, które wzrosły z 3966 mln zł do 6249 mln zł w 2013 r. Wzrost przychodów z lokat był związany z prowadzoną polityką dywidendową zakładów ubezpieczeń.

Tabl. 18. Wybrane elementy ogólnego rachunku zysków i strat zakładów ubezpieczeń

Wyszczególnienie	Dział I					Dział II				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	w mln zł									
Wynik techniczny	4 316	3 593	3 347	3 127	3 008	-255	-1 285	298	665	1 257
Przychody z lokat, w tym:	x	x	x	x	x	4 110	5 228	4 309	3 966	6 249
z papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu	x	x	x	x	x	27	37	56	70	37
z papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	x	x	x	x	x	1 730	1 326	1 484	1 399	1 138
z lokat terminowych w instytucjach kredytowych	x	x	x	x	x	44	68	92	156	94
Wynik dodatni z realizacji lokat	x	x	x	x	x	562	455	575	942	767
Przychody z lokat netto przeniesione z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie	648	841	259	578	510	x	x	x	x	x
Przychody z lokat netto przeniesione do technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych	x	x	x	x	x	351	363	392	504	405
Wynik finansowy brutto .	4 899	4 438	3 567	3 654	3 450	2 913	3 111	3 428	3 879	6 596
Wynik finansowy netto ..	4 000	3 653	2 919	2 968	2 810	2 631	3 094	3 085	3 333	6 109

Źródło: dane KNF.

Podatek dochodowy obciążający ubezpieczycieli ogółem w wysokości 1 128 mln zł zmniejszył się o 103 mln zł w porównaniu z 2012 r. Na wynik finansowy netto w kwocie 8 919 mln zł złożył się wynik ubezpieczycieli w dziale I – 2 810 mln zł (niższy niż przed rokiem o 158 mln zł) i towarzystw w dziale II – 6 109 mln zł (wyższy o 2 776 mln zł). Zyski netto wygospodarowało 46 towarzystw, z tego 22 w dziale I, 24 w dziale II, a stratę poniosło 12 zakładów ubezpieczeń, z tego 5 w dziale I oraz 7 w dziale II.

Tabl. 19. Główne pozycje bilansu zakładów ubezpieczeń i normy ostrożnościowe

Wyszczególnienie	Dział I					Dział II				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	w mln zł									
Suma bilansowa	87 895	93 966	89 874	99 921	101 366	51 090	51 204	56 242	62 770	65 862
Wartości niematerialne i prawne	113	135	175	186	227	339	370	411	479	662
Lokaty, w tym papiery wartościowe:	50 928	50 756	47 309	49 283	45 464	43 054	41 516	45 474	51 762	53 525
o zmiennej kwocie dochodu	2 798	3 313	5 035	6 776	6 721	3 132	3 519	3 527	9 753	15 142
o stałej kwocie dochodu	33 012	32 471	29 931	30 799	28 400	27 367	25 631	28 276	26 290	25 327
Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający	32 813	38 932	37 465	45 105	49 828	–	–	–	–	–
Należności	1 041	928	1 062	1 199	1 336	4 144	4 883	5 454	5 690	6 181
Kapitał własny, w tym:	13 513	13 235	12 761	14 769	12 787	15 643	17 649	18 141	21 410	20 756
podstawowy	2 649	2 806	2 883	2 926	3 150	2 791	2 956	2 913	2 595	2 636
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	71 240	77 198	73 020	81 114	83 731	28 922	32 602	36 304	40 051	43 134
Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	1 456	1 389	932	1 194	433	275	674	1 132	1 485	1 419
Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	1 469	1 686	2 577	2 079	3 018	7 650	2 677	3 467	3 605	4 501
Wskaźniki w %										
Wskaźnik monitorowania działalności	346,0	316,6	318,3	355,8	298,3	363,8	390,5	384,9	467,2	416,9
Wskaźnik pokrycia rezerw	108,9	109,1	107,9	111,2	111,0	116,7	124,5	124,1	126,9	121,7
Współczynnik wypłacalności	43,5	39,9	37,7	39,2	38,2	64,4	69,0	66,6	79,8	72,9

Źródło: dane KNF.

Suma bilansowa zakładów ubezpieczeń ogółem na koniec grudnia 2013 r. wyniosła 167 228 mln zł (wzrost w ciągu roku o 2,8%), z tego na dział I przypadało 101 366 mln zł (o 1,4% więcej niż przed rokiem), na dział II – 65 862 mln zł (o 4,9% więcej). Suma bilansowa zakładów ubezpieczeń zorganizowanych w formie spółek akcyjnych na koniec grudnia 2013 r. wyniosła 164 535 mln zł (wzrost o 2,6%), a zakładów w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych – 2 692 mln zł (o 16,1% więcej niż w końcu 2012 r.). Na towarzystwa ubezpieczeń na życie przypadało 60,6% aktywów ogółem (spadek o 0,8 pkt p.), na towarzystwa ubezpieczeń majątkowych 39,4% (wzrost o 0,8 pkt p.). Ważną pozycją aktywów były lokaty. Lokaty środków własnych zmniejszyły się w ubezpieczeniach na życie do 45 464 mln zł (o 7,7% mniej niż w końcu 2012 r.), w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych wzrosły do poziomu 53 525 mln zł (o 3,4%). W strukturze lokat zakładów ubezpieczeń na życie zmniejszyły się lokaty w papiery o zmiennej kwocie dochodu (udziały, akcje, certyfikaty inwestycyjne) o 3 809 mln zł w stosunku do 2012 r. oraz dłużnych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu o 2 400 mln zł, a także lokaty terminowe w instytucjach kredytowych o 2 752 mln zł. W dziale II wartość innych lokat finansowych

wzrosła do 45 376 mln zł, na co wpłynął wzrost zaangażowania o 5 389 mln zł w papiery o zmiennej kwocie dochodu (udziały, akcje, certyfikaty inwestycyjne). Nastąpił spadek wartości udziałów, akcji i papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu (spadek wartości bilansowej o 963 mln zł). Utrzymało się, podobnie jak w poprzednich okresach sprawozdawczych, znacznie większe zaangażowanie ubezpieczycieli działu II w udziały i akcje w podmiotach podporządkowanych niż ubezpieczycieli działu I. Udziały i akcje w podmiotach podporządkowanych wyniosły 1 713 mln zł w dziale I i 7 084 mln zł w dziale II; wzrosły one w zakładach życiowych o 1,1%, a w towarzystwach majątkowych spadły o 23,1%. W dziale I oprócz lokat znaczącą pozycję miały aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdzie ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający. Wartość tej pozycji osiągnęła 49 828 mln zł w 2013 r. (wzrost o 10,5%). Wskaźnik rentowności aktywów (ROA)³¹ wzrósł ogółem z 4,3% do 5,4%, w dziale I spadł z 3,4% do 2,8%, w dziale II wzrósł z 5,7% do 9,5%.

Główną pozycją pasywów były rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, które łącznie dla całego sektora ukształtowały się w końcu 2013 r. na poziomie 126 865 mln zł (o 4,7% więcej w porównaniu z końcem 2012 r.). Rezerwy te w zakładach w formie spółki akcyjnej wyniosły 125 026 mln zł (wzrost o 4,5%), a w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych 1 839 mln zł (wzrost o 23,4%). Rezerwy w ubezpieczeniach na życie wyniosły 83 731 mln zł (wzrost o 3,2%). Największą wartość osiągnęła rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, która wyniosła 49 807 mln zł (wzrost o 10,5%). Rezerwa ubezpieczeń na życie zmniejszyła się do 30 247 mln zł (spadek o 7,7%). Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w dziale I były kwotowo niewielkie, toteż ich wzrosty i spadki nie wywarły istotnego wpływu na wartość i stopę wzrostu rezerw w segmencie ubezpieczeń na życie. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w dziale II wyniosły 43 134 mln zł (wzrost o 7,7%), na co wpłynęło podniesienie rezerwy składek i rezerwy na pokrycie ryzyka niewygasłego do wartości 16 309 mln zł (o 5,7%) oraz rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia do 25 680 mln zł (o 9,2%).

O bezpieczeństwie funkcjonowania zakładów ubezpieczeń, obok rezerw adekwatnych do przyjętego do ochrony ryzyka, decyduje dostosowany do wymogów ostrożnościowych poziom kapitałów (środków) własnych. Łącznie, na koniec grudnia 2013 r. kapitały te wyniosły ogółem 33 543 mln zł (o 7,3% mniej niż na koniec grudnia 2012 r.). Kapitały własne zakładów zorganizowanych w formie spółek akcyjnych wyniosły ogółem 32 834 mln zł (o 7,7% mniej niż na koniec grudnia 2012 r.), a zakładów w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych – 709 mln zł (wzrost o 16,8%). Kapitał własny towarzystw na życie zmniejszył się do poziomu 12 787 mln zł (o 13,4% mniej niż w 2012 r.), a w firmach chroniących pozostałe ryzyka osobowe i majątkowe do 20 756 mln zł i spadł o 3,1%. Kapitał podstawowy miał wyższą wartość w dziale ubezpieczeń na życie – 3 150 mln zł niż w dziale pozostałych ubezpieczeń osobowych i ubezpieczeń majątkowych – 2 636 mln zł. Ujemnie na kapitały własne w obu działach wpływały nierozliczone straty z lat ubiegłych (1 044 mln zł w dziale I

---

³¹ Relacja wyniku finansowego netto do wartości aktywów.

i 1 085 mln zł w dziale II). Wskaźnik rentowności kapitałów własnych (ROE)³² wzrósł ogółem z 19,6% do 25,7%, w dziale I spadł z 23,4% do 20,4%, w dziale II wzrósł z 17,0% do 29,1%.

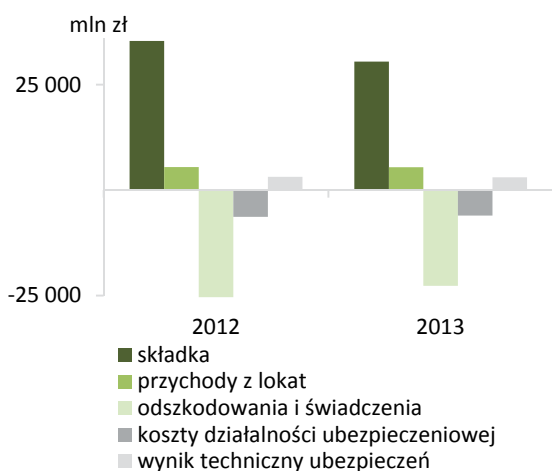
Wskaźniki bezpieczeństwa działalności ubezpieczeniowej na koniec 2013 r., chociaż zmniejszyły się w relacji do poprzedniego roku, były wysokie w stosunku do wymaganego ustawowego poziomu. Wskaźnik monitorowania działalności ogółem wyniósł 357,9% i spadł w porównaniu do poprzedniego roku przy zróżnicowanej ich dynamice w obu działach. W dziale I wskaźnik ten spadł z 355,8% do 298,3%, w dziale II z 467,2% do 416,9%. Wskaźnik pokrycia rezerw lokatami utrzymał się w granicach normy. Poziom współczynnika wypłacalności w dziale I wyniósł 38,2% i spadł o 1,0 p. proc. w porównaniu do 2012 r., a w dziale II wyniósł 72,9% i zmniejszył się o 6,9 p. proc. Szkodowość na udziale własnym wzrosła w ubezpieczeniach na życie z 72,0% w 2012 r. do 74,5% w 2013 r., a w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych obniżyła się z 64,0% do 60,8%. Wskaźnik kosztów administracyjnych w dziale ubezpieczeń na życie wyniósł 5,4% i wzrósł w stosunku do poprzedniego roku, w dziale pozostałych ubezpieczeń osobowych i ubezpieczeń majątkowych obniżył się do 6,8%. Wskaźnik kosztów akwizycji wzrósł w ubezpieczeniach na życie z 12,9% do 14,3%, w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i ubezpieczeniach majątkowych z 21,6% do 22,4%. Wskaźnik rentowności działalności technicznej w dziale I wyniósł 9,9% i był wyższy w stosunku do działu II – 6,0%, w dziale I wzrósł o 0,1 p. proc., a w dziale II o 2,7 p. proc.

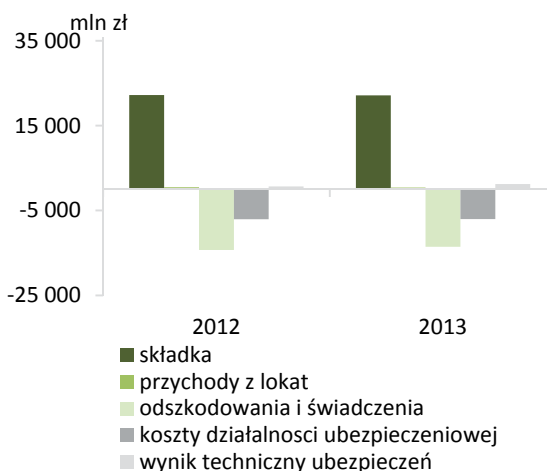
³² Relacja wyniku finansowego netto do wartości kapitałów własnych.

WYNIKI FINANSOWE ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ

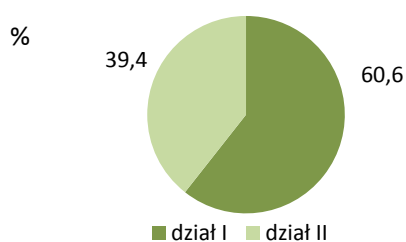
Wykres 50. Główne komponenty rachunku technicznego w ubezpieczeniach działu I

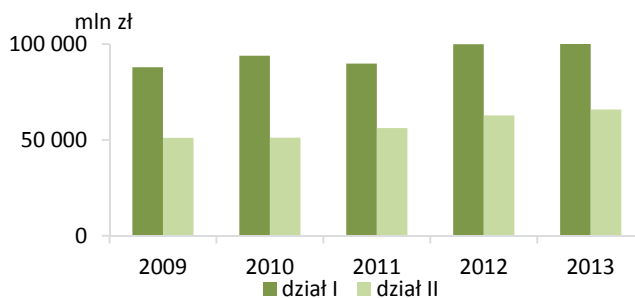
Wykres 51. Główne komponenty rachunku technicznego w ubezpieczeniach działu II

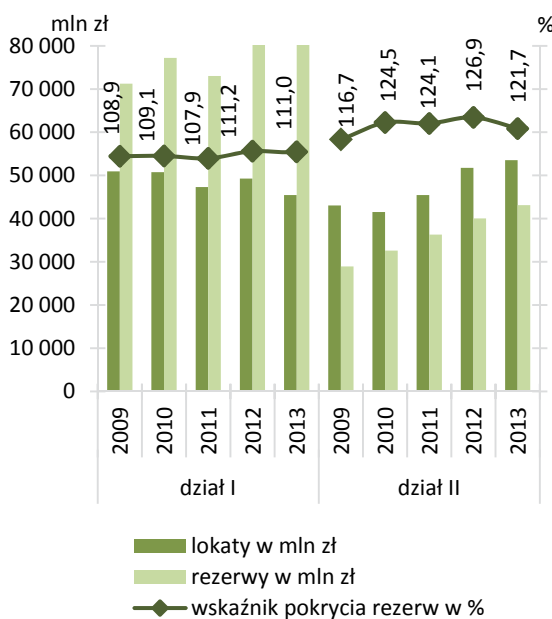
Wykres 52. Struktura sumy bilansowej zakładów ubezpieczeń w 2013 r.

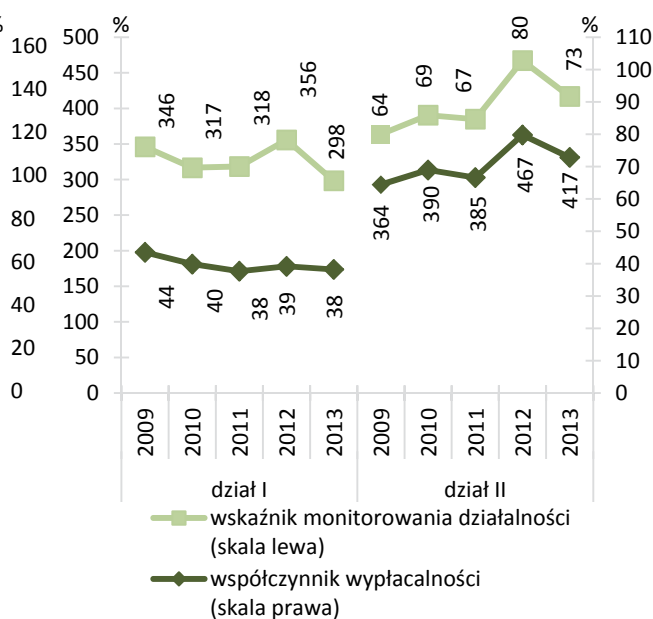
Wykres 53. Sumy bilansowe zakładów ubezpieczeń

Wykres 54. Wskaźnik pokrycia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych lokatami

Wykres 55. Wskaźnik monitorowania działalności i współczynnik wypłacalności

Źródło: dane KNF.

PODSUMOWANIE

Polski sektor ubezpieczeń w 2013 r. utrzymał korzystne wyniki finansowe, na co wpłynął większy spadek kosztów niż przychodów zakładów ubezpieczeń ogółem. Poprawie wyników uzyskanych przez zakłady ubezpieczeń majątkowych towarzyszyło pogorszenie się wyników zakładów ubezpieczeń na życie.

Spadek składki przypisanej brutto ogółem o 7,6% spowodował, że relacja składki przypisanej brutto do PKB w polskim sektorze ubezpieczeń zmniejszyła się w ciągu roku o 0,4 p. proc. do 3,5%. Odnotowano również spadek przeciętnej składki przypadającej na jednego mieszkańca z poziomu 1 625 zł do 1 503 zł w 2013 r.

W 2013 r. poprawił się łączny wynik techniczny zakładów ubezpieczeń. Wzrósł on ogółem o 12,5%, w dziale I spadł o 3,8%, natomiast w dziale II zwiększył się o 89,1% w porównaniu z 2012 r. W dziale I pogorszenie wyniku technicznego było rezultatem spadku o jedną trzecią wartości składek przypisanych w grupie pierwszej. W dziale II wzrost zysku technicznego był spowodowany utrzymaniem tendencji zmniejszania się strat w zakresie ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej wynikających z posiadania pojazdów lądowych (grupa 10) oraz osiągnięcia zysku technicznego w ubezpieczeniach pozostałych szkód rzeczowych (grupa 9).

Wynik finansowy netto zakładów ubezpieczeń w 2013 r. ogółem był wyższy o 41,6% w stosunku do roku poprzedniego, w dziale I spadł o 5,3%, a w dziale II wzrósł o 83,3%.

Suma bilansowa zakładów ubezpieczeń ogółem w 2013 r. wzrosła o 2,8%. Wyższą wartość miały również aktywa netto ubezpieczeń na życie (gdzie ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający) oraz rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe.

Wskaźniki bezpieczeństwa działalności ubezpieczeniowej na koniec 2013 r., były nadal wysokie w stosunku do wymaganego ustawowego poziomu.

SUMMARY

The Polish insurance industry in 2013 maintained satisfactory financial results owing to a deeper decline in costs than in revenues of insurance companies in general. The improvement of non-life insurers' results was accompanied by their worsening in case of life insurers.

A drop in gross written premiums in total by 7.6% resulted in a fall of the ratio of gross written premiums to the GDP by 0.4 percentage points to 3.5% in the Polish insurance industry. A drop of the average premium per capita from 1 625 PLN to 1 503 PLN in 2013 was also recorded.

In 2013 the overall insurance technical result improved. It increased in general by 12.5%. In the life insurances it decreased by 3.8%, which was due to a drop by 1/3 of value of written premiums of the first group. In the non-life insurances it increased by 89.1%, which was caused by a sustaining drop of losses in the motor vehicle liability insurances and also due to a technical profit in the insurances of other property damages.

The total net profit of insurance companies in 2013 was higher by 41.6% compared to the previous year. It decreased in the life insurances by 5.3% and increased in the non-life insurances by 83.3%.

In 2013 the balance sheet of insurance companies in total increased by 2.8%. A higher value was reported also for the net assets of life insurances (in which the investment risk is borne by the insurer) and for insurance technical reserves.

Safety ratios of insurance activities increased and remained above the required statutory level.

BIBLIOGRAFIA

BIBLIOGRAPHY

- Grupa PZU, *Raport roczny grupy PZU za 2013 rok*, (2014), Warszawa.
- GUS, *Biuletyn Statystyczny nr 9/2014*, (2014), Warszawa.
- GUS, *Budownictwo – wyniki działalności w 2013 r.*, (2014), Warszawa.
- GUS, *Budżety gospodarstw domowych w 2013 r.*, (2014), Warszawa.
- GUS, *Handel zagraniczny styczeń-grudzień 2013 r.*, (2014), Warszawa.
- GUS, *Sytuacja makroekonomiczna w Polsce w 2013 roku na tle procesów globalnych*, (2014), Warszawa.
- GUS, *Transport – Wyniki działalności w 2013r.*, (2014), Warszawa.
- GUS, *Warunki pracy w 2013 r.*, (2014), Warszawa.
- GUS, *Wstępny szacunek produktu krajowego brutto w II kwartale 2014 r.*, (2014), Warszawa.
- GUS, *Wypadki przy pracy w 2013 r.*, (2014), Warszawa.
- Insurance Europe, *CEA Statistics N°42 European Insurance In Figures, November 2010*, (2010), Bruksela.
- Insurance Europe, baza danych.
- KNF, *Komunikat KNF, Reasekuracja i szkody katastroficzne w ubezpieczeniach majątkowych w 2013 r.*, 15.10.2014.
- MFW, baza *World Economic Outlook*.
- MFW, *Global Financial Stability Report April 2014*, (2014), Waszyngton.
- MFW, *Global Financial Stability Report October 2014*, (2014), Waszyngton.
- NBP, *Baza cen nieruchomości mieszkaniowych*, (2014), Warszawa.
- NBP, *Raport o stabilności systemu finansowego lipiec 2013 r.*, (2014), Warszawa.
- Swiss Re, *Natural catastrophes and man-made disasters in 2013: large losses from floods and hail; Haiyan hits the Philippines*, no 1/2014, (2014), Zurych .
- Swiss Re, *World insurance in 2013: steering towards recovery*, no 3/2014, (2014), Zurych.

SKRÓTY

ABBREVIATIONS

EBC	Europejski Bank Centralny (<i>European Central Bank</i>)
Fed	System Rezerwy Federalnej USA (<i>Federal Reserve</i>)
GUS	Główny Urząd Statystyczny (<i>Central Statistical Office</i>)
KE	Komisja Europejska (<i>European Commission</i>)
KNF	Komisja Nadzoru Finansowego (<i>Polish Financial Supervision Authority</i>)
MFW	Międzynarodowy Fundusz Walutowy (<i>International Monetary Fund</i>)
NBP	Narodowy Bank Polski (<i>National Bank of Poland</i>)
OECD	Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
p. b.	Punkt bazowy (<i>base point</i>)
PKB	Produkt krajowy brutto (<i>Gross Domestic Product</i>)
TUW	Towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych (<i>Mutual Insurance Companies</i>)
UE	Unia Europejska (<i>European Union</i>)
WEO	Raport o stanie gospodarki światowej (<i>World Economic Outlook</i>)

Nazwy grup krajów według Międzynarodowego Funduszu Walutowego

AE	Gospodarki rozwinięte (<i>Advanced economies</i>)
CIS	Wspólnota Niepodległych Państw (<i>Commonwealth of Independent States</i>)
EDA	Rozwijające się kraje Azji (<i>Emerging and developing Asia</i>)
EDE	Europa Środkowa i Wschodnia (<i>Emerging and developing Europe</i>)
EMDE	Gospodarki wschodzące i rozwijające się (<i>Emerging markets and developing economies</i>)
LA	Ameryka Łacińska (<i>Latin America</i>)
G7	Główne gospodarki rozwinięte - G7 (<i>Major advanced economies – G7</i>)
MENA	Bliski Wschód i Afryka Północna (<i>Middle East and North Africa</i>)
EU	Unia Europejska (<i>European Union</i>)
SSA	Afryka Subsaharyjska (<i>Sub-Saharan Africa</i>)

SPIS TABEL W TEKŚCIE

LIST OF TABLES IN THE TEXT

TABL. 1. WZROST PKB NA ŚWIECIE, W WYBRANYCH GRUPACH GOSPODAREK ORAZ W WYBRANYCH GOSPODARKACH	20
TABL. 2. SKALA WPŁYWU POSZCZEGÓLNYCH KATEGORII NA WZROST REALNY PKB (CENY STAŁE ŚREDNIOROCZNE ROKU POPRZEDNIEGO)	23
TABL. 3. LICZBA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ W KRAJACH UE	38
TABL. 4. LICZBA PRACOWNIKÓW ETATOWYCH W ZAKŁADACH UBEZPIECZEŃ W KRAJACH UE	39
TABL. 5. STRUKTURA DYSTRYBUCJI UBEZPIECZEŃ W WYBRANYCH KRAJACH UE W 2012 R.	40
TABL. 6. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO OGÓŁEM W KRAJACH UE	42
TABL. 7. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO UBEZPIECZEŃ <i>LIFE</i> W KRAJACH UE	43
TABL. 8. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO <i>NON-LIFE</i> W KRAJACH UE	44
TABL. 9. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO W GRUPACH UBEZPIECZEŃ DZIAŁU <i>NON-LIFE</i> W KRAJACH UE	45
TABL. 10. LOKATY ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ W UE	50
TABL. 11. KAPITAŁ ZAGRANICZNY W POLSKIM SEKTORZE UBEZPIECZEŃ WEDŁUG KRAJÓW POCHODZENIA W 2013 R.	53
TABL. 12. DYNAMIKA I STRUKTURA KONCENTRACJI SKŁADKI	54
TABL. 13. POLISY I SKŁADKI PRZYPISANE BRUTTO WEDŁUG GRUP W DZIALE I	57
TABL. 14. POLISY I SKŁADKI PRZYPISANE BRUTTO W DZIALE II OGÓŁEM	60
TABL. 15. POLISY I SKŁADKI PRZYPISANE BRUTTO WEDŁUG GRUP W UBEZPIECZENIACH OSÓB FIZYCZNYCH DZIAŁU II	61
TABL. 16. POLISY I SKŁADKI PRZYPISANE BRUTTO W DZIALE II – UBEZPIECZENIA PRZEDSIĘBIORSTW	62
TABL. 17. GŁÓWNE KOMPONENTY TECHNICZNEGO RACHUNKU UBEZPIECZEŃ	65
TABL. 18. WYBRANE ELEMENTY OGÓLNEGO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	66
TABL. 19. GŁÓWNE POZYCJE BILANSU ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ I NORMY OSTROŻNOŚCIOWE	67

SPIS WYKRESÓW W TEKŚCIE

LIST OF CHARTS IN THE TEXT

WYKRES 1. WZROST REALNEGO PKB W 2013 R. W GRUPACH KRAJÓW	22
WYKRES 2. ZNORMALIZOWANE INDEKSY WYBRANYCH GIEŁD	22
WYKRES 3. RENTOWNOŚĆ OBLIGACJI W WYBRANYCH KRAJACH	22
WYKRES 4. ROZMIARY GLOBALNEGO RYNKU FINANSOWEGO WEDŁUG WYBRANYCH KATEGORII.....	22
WYKRES 5. SKALA WPŁYWU SALDA OBROTÓW Z ZAGRANICĄ I POPYTU KRAJOWEGO NA WZROST REALNY PKB	25
WYKRES 6 WZROST PRZECIĘTNEGO MIESIĘCZNEGO WYNAGRODZENIA REALNEGO BRUTTO ORAZ STOPA BEZROBOCIA	25
WYKRES 7. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI NA UBEZPIECZENIA W 2013 R. NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG GRUP SPOŁECZNO-EKONOMICZNYCH.....	25
WYKRES 8. ZMIANA CEN TRANSAKCYJNYCH MIESZKAŃ NA RYNKU PIERWOTNYM I WTÓRNYM	29
WYKRES 9. DYNAMIKA AKCJI KREDYTOWEJ BANKÓW	29
WYKRES 10. STRUKTURA WALUTOWA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH (UDZIAŁ W CAŁKOWITEJ WARTOŚCI KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH)	29
WYKRES 11. LICZBA DRÓG O NAWIERZCHNI TWARDEJ ULEPSZONEJ ORAZ ZAREJESTROWANYCH POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH.....	30
WYKRES 12. LICZBA OSÓB ZABITYCH I RANNYCH ORAZ LICZBA WYPADKÓW SAMOCHODOWYCH.....	30
WYKRES 13. LICZBA RANNYCH NA 100 TYS. POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH WEDŁUG POWIATÓW.....	30
WYKRES 14. KONIUNKTURA W DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ I UBEZPIECZENIOWEJ W POLSCE I W UNII EUROPEJSKIEJ ^A (WSKAŹNIK OGÓLNEGO KLIMATU KONIUNKTURY, NIETYRÓWNIANY SEZONOWO)	33
WYKRES 15. STRUKTURA SYSTEMU FINANSOWEGO W POLSCE WEDŁUG AKTYWÓW INSTYTUCJI FINANSOWYCH.....	33
WYKRES 16. STRUKTURA LOKAT ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ WEDŁUG DZIAŁÓW	33
WYKRES 17. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO W UBEZPIECZENIACH GOSPODARCZYCH NA ŚWIECIE	36
WYKRES 18. ROZKŁAD ZBIORU SKŁADKI W 2013 R.	36
WYKRES 19. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO W UBEZPIECZENIACH <i>LIFE</i> I <i>NON-LIFE</i> W GRUPACH PAŃSTW	36
WYKRES 20. UDZIAŁY W RYNKU UBEZPIECZEŃ W WYBRANYCH KRAJACH UE W 2012 R.	41
WYKRES 21. KANAŁY DYSTRYBUCJI UBEZPIECZEŃ <i>LIFE</i> W WYBRANYCH KRAJACH UE W 2012 R.	41
WYKRES 22. KANAŁY DYSTRYBUCJI UBEZPIECZEŃ <i>NON-LIFE</i> W WYBRANYCH KRAJACH UE W 2012 R.	41
WYKRES 23. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO W KRAJACH UE	47
WYKRES 24. STRUKTURA SKŁADKI PRZYPISANEJ BRUTTO W UE I W POLSCE W 2012 R.	47
WYKRES 25. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO W KRAJACH UE W 2012 R. (W SKALI LOGARYTMICZNEJ).....	47
WYKRES 26. STRUKTURA SKŁADKI PRZYPISANEJ BRUTTO W DZIALE <i>NON-LIFE</i> W KRAJACH UE	47
WYKRES 27. STOPA WZROSTU SKŁADKI DZIAŁU II W UE I W POLSCE W 2012 R. W STOSUNKU DO 2003 R.	47
WYKRES 28. DYNAMIKA SKŁADKI PRZYPISANEJ BRUTTO W DZIALE <i>NON-LIFE</i> W KRAJACH UE (ANALOGICZNY OKRES POPRZEDNIEGO ROKU = 100)	48
WYKRES 29. SKŁADKA <i>PER CAPITA</i> W KRAJACH UE W 2012 R.....	48
WYKRES 30. RELACJA SKŁADKI PRZYPISANEJ BRUTTO DO PKB W KRAJACH UE W 2012 R.	48
WYKRES 31. STRUKTURA LOKAT UBEZPIECZYCIELI W WYBRANYCH KRAJACH UE W 2012 R.	51
WYKRES 32. STRUKTURA LOKAT UBEZPIECZYCIELI KRAJÓW UE WEDŁUG RODZAJÓW W 2012 R.	51
WYKRES 33. KAPITAŁ ZAGRANICZNY ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ WEDŁUG KRAJÓW POCHODZENIA W 2013 R.	55

WYKRES 34. UDZIAŁ KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO W KAPITALE PODSTAWOWYM UBEZPIECZYCIELI.....	55
WYKRES 35. UDZIAŁ KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO W SUMIE BILANSOWEJ, LOKATACH, KAPITALE WŁASNYM I REZERWACH TECHNICZNO-UBEZPIECZENIOWYCH	55
WYKRES 36. KONCENTRACJA SKŁADKI PRZYPISANEJ BRUTTO W PIĘCIU NAJWIĘKSZYCH ZAKŁADACH UBEZPIECZEŃ W 2013 R.	56
WYKRES 37. STRUKTURA ZBIORU SKŁADKI WEDŁUG DZIAŁÓW UBEZPIECZEŃ	56
WYKRES 38. RELACJA SKŁADKI PRZYPISANEJ BRUTTO DO PKB (WSKAŹNIK PENETRACJI)	56
WYKRES 39. PRZECIĘTNA SKŁADKA <i>PER CAPITA</i> W POLSCE	56
WYKRES 40. STRUKTURA SKŁADKI PRZYPISANA BRUTTO W UBEZPIECZENIACH BEZPOŚREDNICH DZIAŁU I W 2013 R.	59
WYKRES 41. LICZBA POLIS W UBEZPIECZENIACH DZIAŁU I.....	59
WYKRES 42. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO W UBEZPIECZENIACH DZIAŁU I	59
WYKRES 43. LICZBA UBEZPIECZONYCH OSÓB W UBEZPIECZENIACH DZIAŁU I (W SKALI LOGARYTMICZNEJ)	59
WYKRES 44. LICZBA POLIS W UBEZPIECZENIACH DZIAŁU II – OGÓŁEM	63
WYKRES 45. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO W UBEZPIECZENIACH DZIAŁU II – OGÓŁEM.....	63
WYKRES 46. LICZBA POLIS W UBEZPIECZENIACH DZIAŁU II – OSOBY FIZYCZNE	63
WYKRES 47. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO W UBEZPIECZENIACH DZIAŁU II – OSOBY FIZYCZNE	63
WYKRES 48. LICZBA POLIS W UBEZPIECZENIACH DZIAŁU II – PRZEDSIĘBIORSTWA	63
WYKRES 49. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO W UBEZPIECZENIACH DZIAŁU II – PRZEDSIĘBIORSTWA	63
WYKRES 50. GŁÓWNE KOMPONENTY RACHUNKU TECHNICZNEGO W UBEZPIECZENIACH DZIAŁU I.....	70
WYKRES 51. GŁÓWNE KOMPONENTY RACHUNKU TECHNICZNEGO W UBEZPIECZENIACH DZIAŁU II.....	70
WYKRES 52. STRUKTURA SUMY BILANSOWEJ ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ W 2013 R.	70
WYKRES 53. SUMY BILANSOWE ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	70
WYKRES 54. WSKAŹNIK POKRYCIA REZERW TECHNICZNO-UBEZPIECZENIOWYCH LOKATAMI	70
WYKRES 55. WSKAŹNIK MONITOROWANIA DZIAŁALNOŚCI I WSPÓŁCZYNNIK WYPŁACALNOŚCI.....	70

ANEKS STATYSTYCZNY

STATISTICAL APPENDIX

ANEKS STATYSTYCZNY – WYBRANE TABLICE

TABL. 01. LICZBA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ/REASEKURACJI POSIADAJĄCYCH ZEZWOLENIE NA PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	81
TABL. 02. ŚREDNIOROCZNE ZATRUDNIENIE W ZAKŁADACH UBEZPIECZEŃ/REASEKURACJI	81
TABL. 03. LICZBA POLIS W UBEZPIECZENIACH NA ŻYCIE – OGÓŁEM	82
TABL. 04. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO W UBEZPIECZENIACH NA ŻYCIE – OGÓŁEM	82
TABL. 05. LICZBA POLIS W POZOSTAŁYCH UBEZPIECZENIACH OSOBOWYCH I MAJĄTKOWYCH – OGÓŁEM	83
TABL. 06. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO W POZOSTAŁYCH UBEZPIECZENIACH OSOBOWYCH I MAJĄTKOWYCH – OGÓŁEM	84
TABL. 07. LICZBA WYPŁAT W UBEZPIECZENIACH NA ŻYCIE – OGÓŁEM	85
TABL. 08. ŚWIADCZENIA WYPŁACONE BRUTTO W UBEZPIECZENIACH NA ŻYCIE – OGÓŁEM	85
TABL. 09. LICZBA WYPŁAT W POZOSTAŁYCH UBEZPIECZENIACH OSOBOWYCH I MAJĄTKOWYCH – OGÓŁEM	86
TABL. 10. ODSZKODOWANIA WYPŁACONE BRUTTO W POZOSTAŁYCH UBEZPIECZENIACH OSOBOWYCH I MAJĄTKOWYCH – OGÓŁEM	87
TABL. 11. AKTYWA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ NA ŻYCIE	88
TABL. 12. AKTYWA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ POZOSTAŁYCH UBEZPIECZEŃ OSOBOWYCH I MAJĄTKOWYCH	89
TABL. 13. PASYWA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ NA ŻYCIE	90
TABL. 14. PASYWA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ POZOSTAŁYCH UBEZPIECZEŃ OSOBOWYCH I MAJĄTKOWYCH	91
TABL. 15. TECHNICZNY RACHUNEK ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ NA ŻYCIE	92
TABL. 15. TECHNICZNY RACHUNEK ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ NA ŻYCIE (DOK.)	93
TABL. 16. TECHNICZNY RACHUNEK ZAKŁADÓW POZOSTAŁYCH UBEZPIECZEŃ OSOBOWYCH I MAJĄTKOWYCH	94
TABL. 17. OGÓLNY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ NA ŻYCIE	95
TABL. 18. OGÓLNY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT ZAKŁADÓW POZOSTAŁYCH UBEZPIECZEŃ OSOBOWYCH I MAJĄTKOWYCH	96
TABL. 19. ZAGREGOWANE WSKAŹNIKI EFEKTYWNOŚCI ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ DZIAŁU I	97
TABL. 20. ZAGREGOWANE WSKAŹNIKI EFEKTYWNOŚCI ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ DZIAŁU II	98

STATISTICAL APPENDIX – SELECTED TABLES

TABL. 01. *NUMBER OF AUTHORIZED INSURANCE/REINSURANCE COMPANIES*..... 99

TABL. 02. *ANNUAL AVERAGE EMPLOYMENT OF INSURANCE/REINSURANCE COMPANIES*..... 99

TABL. 03. *NUMBER OF POLICIES OF LIFE INSURANCE – TOTAL*..... 100

TABL. 04. *GROSS WRITTEN PREMIUM OF LIFE INSURANCE – TOTAL* 100

TABL. 05. *NUMBER OF POLICIES OF NON-LIFE INSURANCE – TOTAL* 101

TABL. 06. *GROSS WRITTEN PREMIUM OF NON-LIFE INSURANCE – TOTAL* 102

TABL. 07. *NUMBER OF CLAIMS OF LIFE INSURANCE – TOTAL* 103

TABL. 08. *GROSS CLAIMS PAID OF LIFE INSURANCE – TOTAL*..... 103

TABL. 09. *NUMBER OF CLAIMS OF NON-LIFE INSURANCE – TOTAL* 104

TABL. 10. *GROSS CLAIMS PAID OF NON-LIFE INSURANCE – TOTAL*..... 105

TABL. 11. *ASSETS OF LIFE INSURANCE COMPANIES* 106

TABL. 12. *ASSETS OF NON-LIFE INSURANCE COMPANIES* 107

TABL. 13. *LIABILITIES OF LIFE INSURANCE COMPANIES*..... 108

TABL. 14. *LIABILITIES OF NON-LIFE INSURANCE COMPANIES*..... 109

TABL. 15. *TECHNICAL ACCOUNT OF LIFE INSURANCE COMPANIES*..... 110

TABL. 15. *TECHNICAL ACCOUNT OF LIFE INSURANCE COMPANIES (CONT.)*..... 111

TABL. 16. *TECHNICAL ACCOUNT OF NON-LIFE INSURANCE COMPANIES*..... 112

TABL. 17. *PROFIT AND LOSS ACCOUNT OF LIFE INSURANCE COMPANIES* 113

TABL. 18. *PROFIT AND LOSS ACCOUNT OF NON-LIFE INSURANCE COMPANIES* 114

TABL. 19. *AGGREGATED EFFICIENCY RATIOS OF LIFE INSURANCE COMPANIES*..... 115

TABL. 20. *AGGREGATED EFFICIENCY RATIOS OF NON-LIFE INSURANCE COMPANIES*..... 116

Tabl. 01. Liczba zakładów ubezpieczeń/reasekuracji posiadających zezwolenie na prowadzenie działalności operacyjnej

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem					
Liczba zakładów	65	63	61	59	58
w tym zakładów reasekuracji.....	1	1	1	1	1
Przeważający kapitał krajowy	18	18	16	14	17
Przeważający kapitał zagraniczny	47	45	45	45	41
Sektor prywatny	63	62	60	58	57
Sektor publiczny	2	1	1	1	1
Spółki akcyjne	56	55	53	51	50
Towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych	9	8	8	8	8
Dział I					
Liczba zakładów	31	30	28	28	27
w tym zakładów reasekuracji.....	-	-	-	-	-
Przeważający kapitał krajowy	7	7	6	5	6
Przeważający kapitał zagraniczny	24	23	22	23	21
Sektor prywatny	31	30	28	28	27
Sektor publiczny	-	-	-	-	-
Spółki akcyjne	29	28	26	26	25
Towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych	2	2	2	2	2
Dział II					
Liczba zakładów	34	33	33	31	31
w tym zakładów reasekuracji.....	1	1	1	1	1
Przeważający kapitał krajowy	11	11	10	9	11
Przeważający kapitał zagraniczny	23	22	23	22	20
Sektor prywatny	32	32	32	30	30
Sektor publiczny	2	1	1	1	1
Spółki akcyjne	27	27	27	25	25
Towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych	7	6	6	6	6

Tabl. 02. Średnioroczne zatrudnienie w zakładach ubezpieczeń/reasekuracji

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w etatach				
Ogółem					
Zatrudnienie ogółem	30 080	28 721	28 134	27 992	27 206
Kadra kierownicza	2 591	2 471	2 616	2 580	2 603
Doradcy	19	19	13	16	18
Aktuariusze	89	101	109	122	134
Pozostali pracownicy, ...	27 381	26 130	25 396	25 274	24 451
w tym agenci na etatach	225	253	437	619	545
Dział I					
Zatrudnienie ogółem	7 113	6 972	6 679	.	.
Kadra kierownicza	580	632	810	.	.
Doradcy	5	5	4	.	.
Aktuariusze	48	57	67	.	.
Pozostali pracownicy, ...	6 479	6 278	5 799	.	.
w tym agenci na etatach	4	2	2	.	.
Dział II					
Zatrudnienie ogółem	22 968	21 749	21 455	.	.
Kadra kierownicza	2 011	1 839	1 806	.	.
Doradcy	14	14	10	.	.
Aktuariusze	42	43	42	.	.
Pozostali pracownicy, ...	20 902	19 852	19 597	.	.
w tym agenci na etatach	221	250	436	.	.

Tabl. 03. Liczba polis w ubezpieczeniach na życie – ogółem

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	
	w tys.					2012 = 100
Ogółem^a	11 976	11 742	11 585	10 248	9 904	96,6
Ubezpieczenia na życie	7 528	7 419	7 289	7 195	6 979	97,0
Ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	131	120	113	107	97	90,7
Ubezpieczenia na życie, związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	2 526	2 496	2 508	2 899	2 800	96,6
Ubezpieczenia rentowe	48	50	49	49	49	101,1
Ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe	9 205	9 306	10 440	11 184	10 890	97,4
w tym ubezpieczenia chorobowe	664	761	826	890	868	97,5

^a Suma liczby polis z poszczególnych grup ubezpieczeń może być większa lub mniejsza od pozycji ogółem, wynika to ze specyfiki konstrukcji produktów ubezpieczeniowych.

Tabl. 04. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach na życie – ogółem

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	
	w tys. zł					2012 = 100
Ogółem^b	30 216 844	31 350 732	31 803 755	36 348 383	31 240 971	85,9
Ubezpieczenia na życie	19 218 771	18 762 599	16 836 713	19 392 565	13 139 311	67,8
Ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	125 869	119 904	120 336	116 746	113 458	97,2
Ubezpieczenia na życie, związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	6 459 082	8 119 068	10 307 486	12 045 984	13 051 939	108,4
Ubezpieczenia rentowe	71 195	83 470	98 212	99 454	106 980	107,6
Ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe ..	4 341 927	4 265 691	4 441 008	4 693 634	4 829 283	102,9
w tym ubezpieczenia chorobowe	499 905	537 171	681 499	653 054	793 975	121,6

^b Z działalności bezpośredniej.

Tabl. 05. Liczba polis w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – ogółem

Rodzaje ubezpieczeń	2009	2010	2011	2012	2013	
	w tys.					2012 = 100
Ogółem	46 866	49 763	49 205	47 181	47 777	101,3
Ubezpieczenia wypadku	10 591	10 908	10 803	10 247	10 321	100,7
Ubezpieczenia choroby	347	428	607	1 197	972	81,2
Ubezpieczenia casco pojazdów lądowych	4 892	5 052	5 117	4 991	5 082	101,8
Ubezpieczenia casco pojazdów szynowych	1	1	1	1	1	142,6
Ubezpieczenia casco statków powietrznych	1	1	1	1	1	66,4
Ubezpieczenia żeglugi morskiej i śródlądowej	12	12	14	11	16	146,2
Ubezpieczenia przedmiotów w transporcie	28	30	26	36	30	82,9
Ubezpieczenia szkód spowodowanych żywołami, ...	8 163	8 611	8 159	7 913	8 951	113,1
w tym obowiązkowe budynków w gospodarstwach rolnych	1 624	1 612	1 690	1 510	1 931	127,8
Ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych	6 588	7 971	9 553	10 366	11 268	108,7
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów lądowych, ...	17 776	18 348	19 227	19 458	19 578	100,6
w tym obowiązkowe OC posiadaczy pojazdów mechanicznych	17 461	18 088	18 969	19 236	19 316	100,4
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów powietrznych	2	2	2	3	2	63,0
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za żeglugę morską i śródlądową	8	8	8	9	9	106,4
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej, w tym:	5 843	6 347	6 629	6 734	6 901	102,5
obowiązkowe OC rolników	1 441	1 421	1 511	1 492	1 465	98,2
pozostałe obowiązkowe	93	199	235	210	201	96,0
Ubezpieczenia kredytu	73	74	74	82	107	129,7
Gwarancja ubezpieczeniowa	425	149	159	160	170	106,1
Ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych	361	313	331	369	258	69,9
Ubezpieczenia ochrony prawnej	850	1 029	668	1 010	1 299	128,5
Ubezpieczenia świadczenia pomocy	9 430	10 512	11 067	11 256	11 530	102,4

Tabl. 06. Składka przypisana brutto w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – ogółem

Rodzaje ubezpieczeń	2009	2010	2011	2012	2013	
	w tys. zł					2012 = 100
Ogółem^a	20 617 600	22 237 130	24 801 456	25 646 430	25 929 253	101,1
Ubezpieczenia wypadku	1 212 189	1 269 209	1 244 966	1 278 691	1 302 547	101,9
Ubezpieczenia choroby	276 027	343 719	436 167	512 525	612 134	119,4
Ubezpieczenia casco pojazdów lądowych	4 888 488	5 258 595	5 763 600	5 627 344	5 321 608	94,6
Ubezpieczenia casco pojazdów szynowych	16 991	16 419	33 855	45 992	43 704	95,0
Ubezpieczenia casco statków powietrznych	20 212	31 897	30 266	30 231	28 597	94,6
Ubezpieczenia żeglugi morskiej i śródlądowej	106 360	88 630	95 769	101 547	113 182	111,5
Ubezpieczenia przedmiotów w transporcie	92 095	95 702	106 829	118 711	117 414	98,9
Ubezpieczenia szkód spowodowanych żywołami, ...	2 174 468	2 398 995	2 825 959	2 901 724	3 117 319	107,4
w tym obowiązkowe budynków w gospodarstwach rolnych	376 170	388 789	421 595	418 776	434 102	103,7
Ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych	1 544 953	1 761 761	1 990 285	2 247 778	2 439 728	108,5
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów lądowych, ...	7 134 876	7 528 084	8 599 720	8 931 150	8 464 825	94,8
w tym obowiązkowe OC posiadaczy pojazdów mechanicznych	6 968 522	7 381 587	8 427 915	8 735 869	8 253 783	94,5
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów powietrznych	24 052	24 351	26 307	29 729	26 257	88,3
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za żeglugę morską i śródlądową	25 841	19 136	19 559	19 627	19 391	98,8
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej, w tym:	1 113 474	1 243 673	1 439 889	1 746 347	1 859 275	106,5
obowiązkowe OC rolników	49 325	50 803	54 057	53 199	58 031	109,1
pozostałe obowiązkowe	184 264	205 602	250 159	400 824	409 643	102,2
Ubezpieczenia kredytu	460 102	465 144	544 732	502 609	526 570	104,8
Gwarancja ubezpieczeniowa	277 302	317 968	302 842	274 661	294 613	107,3
Ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych	866 817	787 898	764 613	723 542	1 019 615	140,9
Ubezpieczenia ochrony prawnej	96 683	239 848	169 802	99 477	126 218	126,9
Ubezpieczenia świadczenia pomocy	286 673	346 101	406 297	454 743	496 257	109,1

^a Z działalności bezpośredniej.

Tabl. 07. Liczba wypłat w ubezpieczeniach na życie – ogółem

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	
	w tys.					2012 = 100
Ogółem^a	3 205	2 645	3 466	3 724	4 122	110,7
Ubezpieczenia na życie	1 693	1 344	1 636	1 657	1 723	104,0
Ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	31	21	16	13	13	95,7
Ubezpieczenia na życie, związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	411	315	367	487	672	138,2
Ubezpieczenia rentowe	5	6	6	8	14	185,7
Ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe	1 065	959	1 441	1 559	1 713	109,9
w tym ubezpieczenia chorobowe	96	114	152	175	284	162,1

^a Suma liczby wypłat z poszczególnych grup ubezpieczeń może być większa lub mniejsza od pozycji ogółem, wynika to ze specyfiki konstrukcji produktów ubezpieczeniowych.

Tabl. 08. Świadczenia wypłacone brutto w ubezpieczeniach na życie – ogółem

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	
	w tys. zł					2012 = 100
Ogółem^b	27 673 592	22 560 562	26 053 564	25 904 625	23 080 915	89,1
Ubezpieczenia na życie	21 700 648	16 096 090	18 375 038	17 356 738	13 702 786	78,9
Ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	166 142	151 134	127 725	120 482	118 683	98,5
Ubezpieczenia na życie, związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	4 374 721	4 669 298	5 791 694	6 638 794	7 410 413	111,6
Ubezpieczenia rentowe	61 145	60 478	64 190	69 360	71 872	103,6
Ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe ..	1 370 936	1 583 561	1 694 917	1 719 251	1 777 161	103,4
w tym ubezpieczenia chorobowe	154 206	212 423	261 353	283 076	372 251	131,5

^b Z działalności bezpośredniej.

Tabl. 09. Liczba wypłat w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – ogółem

Rodzaje ubezpieczeń	2009	2010	2011	2012	2013	
	w tys.					2012 = 100
Ogółem	3 601	4 505	4 498	4 300	4 389	102,1
Ubezpieczenia wypadku	451	427	459	435	417	96,0
Ubezpieczenia choroby	564	795	979	1 030	1 053	102,3
Ubezpieczenia casco pojazdów lądowych	774	844	800	706	700	99,0
Ubezpieczenia casco pojazdów szynowych	1,7	1,0	1,6	1,0	0,9	91,9
Ubezpieczenia casco statków powietrznych	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	85,3
Ubezpieczenia żeglugi morskiej i śródlądowej	2	2	2	2	2	112,9
Ubezpieczenia przedmiotów w transporcie	19	15	15	8	7	87,6
Ubezpieczenia szkód spowodowanych żywołami, ...	236	510	301	259	306	118,3
w tym obowiązkowe budynków w gospodarstwach rolnych	24	90	33	24	36	150,1
Ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych	182	230	236	257	262	101,7
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów lądowych, ...	981	1 070	1 070	1 014	1 029	101,5
w tym obowiązkowe OC posiadaczy pojazdów mechanicznych	964	1 048	1 055	977	1 000	102,4
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów powietrznych	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	68,3
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za żeglugę morską i śródlądową	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	105,2
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej, w tym:	165	285	235	201	198	98,5
obowiązkowe OC rolników	4	4	5	5	5	102,4
pozostałe obowiązkowe	2	5	7	4	3	90,5
Ubezpieczenia kredytu	6	11	10	9	16	183,3
Gwarancja ubezpieczeniowa	7	6	5	5	3	58,3
Ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych	16	34	39	49	57	117,5
Ubezpieczenia ochrony prawnej	4	3	4	5	5	105,6
Ubezpieczenia świadczenia pomocy	192	272	294	329	346	105,2

Tabl. 10. Odszkodowania wypłacone brutto w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – ogółem

Rodzaje ubezpieczeń	2009	2010	2011	2012	2013	
	w tys. zł					2012 = 100
Ogółem^a	12 200 431	13 963 467	13 484 372	13 777 087	13 415 275	97,4
Ubezpieczenia wypadku	258 367	267 934	319 167	314 360	292 259	93,0
Ubezpieczenia choroby	117 128	133 214	168 427	170 046	165 664	97,4
Ubezpieczenia casco pojazdów lądowych	3 746 700	3 859 807	3 701 481	3 440 257	3 496 619	101,6
Ubezpieczenia casco pojazdów szynowych	8 120	4 954	15 555	28 687	22 699	79,1
Ubezpieczenia casco statków powietrznych	12 652	21 808	26 767	94 170	3 475	3,7
Ubezpieczenia żeglugi morskiej i śródlądowej	129 822	105 876	105 681	75 891	87 050	114,7
Ubezpieczenia przedmiotów w transporcie	46 922	52 273	56 776	42 744	43 968	102,9
Ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami, ...	1 212 491	2 361 566	1 403 174	1 149 808	1 312 040	114,1
w tym obowiązkowe budynków w gospodarstwach rolnych	119 356	511 528	200 850	142 994	146 627	102,5
Ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych	555 627	674 807	936 800	1 298 292	724 091	55,8
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów lądowych, ...	5 160 545	5 284 134	5 465 063	5 446 875	5 512 425	101,2
w tym obowiązkowe OC posiadaczy pojazdów mechanicznych	4 962 822	5 087 283	5 273 293	5 282 337	5 339 681	101,1
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów powietrznych	735	4 528	2 621	8 959	10 356	115,6
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za żeglugę morską i śródlądową	6 844	7 101	11 081	9 330	6 955	74,5
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej, w tym:	503 287	587 821	629 488	614 033	626 801	102,1
obowiązkowe OC rolników	24 416	25 152	27 543	31 016	29 480	95,0
pozostałe obowiązkowe	19 999	28 297	42 653	47 945	50 907	106,2
Ubezpieczenia kredytu	207 950	267 237	175 488	290 932	359 510	123,6
Gwarancja ubezpieczeniowa	59 350	50 415	66 693	422 642	329 482	78,0
Ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych	59 122	88 855	151 986	132 771	176 932	133,3
Ubezpieczenia ochrony prawnej	5 961	7 218	8 145	7 497	8 515	113,6
Ubezpieczenia świadczenia pomocy	108 809	183 921	239 980	229 792	236 433	102,9

^a Z działalności bezpośredniej.

Tabl. 11. Aktywa zakładów ubezpieczeń na życie

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys. zł				
Ogółem	87 894 883	93 965 969	89 873 750	99 920 937	101 365 696
Wartości niematerialne i prawne	113 493	134 569	174 858	185 916	227 497
Lokaty	50 927 548	50 755 555	47 308 682	49 283 096	45 464 145
Nieruchomości	398 945	402 295	386 799	359 244	331 686
Lokaty w jednostkach podporządkowanych	1 530 589	1 580 179	1 525 840	1 734 665	1 752 536
Inne lokaty finansowe	48 998 013	48 773 082	45 396 042	47 189 187	43 379 923
Należności depozytowe od cedentów	–	–	–	–	–
Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	32 812 639	38 932 347	37 464 845	45 105 450	49 828 321
Należności	1 040 513	928 487	1 062 022	1 199 405	1 336 152
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	465 052	522 008	609 857	700 253	772 224
Należności od ubezpieczających	373 399	407 991	420 583	603 075	632 850
Należności od pośredników ubezpieczeniowych	80 054	105 180	174 289	89 819	132 425
Inne należności	11 599	8 837	14 986	7 359	6 949
Należności z tytułu reasekuracji	81 855	81 837	86 778	79 174	134 662
Inne należności	493 607	324 641	365 387	419 978	429 266
Należności od budżetu	206 261	26 669	20 422	53 063	48 177
Pozostałe należności	287 345	297 972	344 965	366 915	381 089
Inne składniki aktywów	486 616	465 134	600 192	442 590	446 775
Rzeczowe składniki aktywów	96 944	82 980	79 433	98 651	94 270
Środki pieniężne	386 845	380 290	518 314	342 881	351 977
Pozostałe składniki aktywów	2 827	1 863	2 446	1 058	528
Rozliczenia międzyokresowe	2 514 075	2 749 878	3 263 150	3 704 480	4 062 806
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	314 899	350 724	374 194	419 384	441 837
Aktywowane koszty akwizycji	1 930 411	2 254 834	2 813 111	3 197 865	3 467 013
Zarachowane odsetki i czynsze	96 475	7 132	9 676	5 129	3 620
Inne rozliczenia międzyokresowe	172 290	137 188	66 169	82 102	150 335

Tabl. 12. Aktywa zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys. zł				
Ogółem	51 090 414	51 204 341	56 241 760	62 769 504	65 862 022
Wartości niematerialne i prawne	339 019	369 765	410 934	478 840	661 948
Lokaty	43 053 953	41 516 491	45 474 477	51 762 418	53 525 454
Nieruchomości	942 221	942 657	925 380	932 655	898 781
Lokaty w jednostkach podporządkowanych	9 117 469	8 563 061	8 234 056	9 354 815	7 242 929
Inne lokaty finansowe	32 975 274	31 997 241	36 304 429	41 464 557	45 375 827
Należności depozytowe od cedentów	18 990	13 532	10 611	10 391	7 917
Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	x	x	x	x	x
Należności	4 143 795	4 882 521	5 454 389	5 689 617	6 180 696
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	3 245 261	3 745 383	4 516 429	4 564 640	4 764 118
Należności od ubezpieczających	2 934 021	3 266 849	4 033 211	4 067 202	4 289 615
Należności od pośredników ubezpieczeniowych	279 463	377 746	407 905	418 286	415 909
Inne należności	31 778	100 788	75 314	79 152	58 594
Należności z tytułu reasekuracji	543 263	748 195	643 706	816 979	1 032 436
Inne należności	355 271	388 943	294 254	307 997	384 142
Należności od budżetu	109 899	39 899	22 127	108 930	60 374
Pozostałe należności	245 372	349 043	272 127	199 067	323 768
Inne składniki aktywów	504 042	591 415	645 938	605 939	729 879
Rzeczowe składniki aktywów	282 295	263 676	274 783	283 133	295 778
Środki pieniężne	218 745	324 341	366 997	316 342	427 559
Pozostałe składniki aktywów	3 002	3 398	4 158	6 464	6 541
Rozliczenia międzyokresowe	3 049 605	3 844 149	4 256 022	4 232 691	4 764 045
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	125 230	275 487	391 008	309 728	250 776
Aktywowane koszty akwizycji	2 534 108	3 194 589	3 605 907	3 743 693	4 250 794
Zarachowane odsetki i czynsze	34 416	15 230	10 436	4 313	321
Inne rozliczenia międzyokresowe	355 852	358 843	248 671	174 956	262 154

Tabl. 13. Pasywa zakładów ubezpieczeń na życie

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys. zł				
Ogółem	87 894 884	93 965 968	89 873 751	99 920 937	101 365 696
Kapitał własny	13 512 967	13 234 916	12 761 397	14 769 420	12 786 999
Kapitał podstawowy	2 649 273	2 805 532	2 883 484	2 926 025	3 150 358
Należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna)	18 331	12 005	12 005	8 212	8 213
Kapitał (fundusz) zapasowy	7 243 684	7 129 695	7 023 610	7 960 250	5 964 025
Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	323 282	325 785	279 126	949 689	725 097
Pozostałe kapitały rezerwowe	481 526	538 552	853 570	931 877	1 190 081
Zysk (strata) z lat ubiegłych	-1 166 422	-1 205 414	-1 185 196	-958 053	-1 043 922
Zysk (strata) netto	3 999 954	3 652 773	2 918 811	2 967 846	2 809 575
Zobowiązania podporządkowane	20 243	56 893	56 910	56 919	71 690
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	71 240 362	77 198 388	73 020 322	81 114 162	83 731 141
Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	1 121 152	978 198	982 101	1 122 952	1 492 883
Rezerwa ubezpieczeń na życie	35 180 391	35 190 651	32 416 076	32 770 874	30 246 710
Rezerwy na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	1 388 969	1 387 791	1 472 644	1 469 676	1 552 535
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	47 574	81 298	89 095	111 922	125 185
Rezerwy na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-	-	-	-	-
Rezerwy na zwrot składek dla członków ..	-	-	-	-	-
Pozostałe rezerwy techniczno- ubezpieczeniowe określone w statucie ..	721 269	635 103	601 031	563 395	506 576
Rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	32 781 008	38 925 346	37 459 375	45 075 343	49 807 252
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych (wielkość ujemna)	1 491 120	1 425 035	1 001 036	1 300 465	777 752
Oszacowane regresy i odzyski (wielkość ujemna)	-	-	-	-	-
Pozostałe rezerwy	1 063 699	1 278 739	891 693	1 395 009	1 260 907
Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	1 455 596	1 389 381	932 449	1 193 602	433 395
Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	1 469 119	1 685 570	2 576 809	2 078 600	3 017 917
Rozliczenia międzyokresowe	624 019	547 116	635 206	613 690	841 398

Tabl. 14. Pasywa zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys. zł				
Ogółem	51 090 414	51 204 340	56 241 761	62 769 504	65 862 022
Kapitał własny	15 643 429	17 648 813	18 141 292	21 410 498	20 756 171
Kapitał podstawowy	2 791 349	2 956 465	2 912 713	2 594 797	2 636 101
Należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna)	377	261	152	853	794
Kapitał (fundusz) zapasowy	4 489 702	6 183 911	7 349 266	8 406 619	8 655 998
Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	7 668 815	6 753 026	6 445 409	8 241 929	5 966 364
Pozostałe kapitały rezerwowe	113 159	115 993	131 729	158 294	201 143
Zysk (strata) z lat ubiegłych	-1 299 641	-1 454 529	-1 782 376	-1 323 072	-1 084 698
Zysk (strata) netto	1 880 423	3 094 207	3 084 702	3 332 784	4 382 057
Zobowiązania podporządkowane	20 351	60 861	87 419	93 087	94 817
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	28 922 270	32 602 422	36 303 984	40 050 908	43 133 800
Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	11 543 782	13 058 621	14 981 195	15 429 665	16 309 493
Rezerwa ubezpieczeń na życie	-	-	-	-	-
Rezerwy na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	16 374 820	18 550 812	20 242 477	23 519 003	25 680 102
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	51 335	63 856	78 130	86 027	87 405
Rezerwy na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	945 165	926 778	1 000 761	1 016 052	1 056 702
Rezerwy na zwrot składek dla członków ..	7 167	2 354	1 420	160	98
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe określone w statucie ..	-	-	-	-	-
Rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	x	x	x	x	x
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych (wielkość ujemna)	3 168 492	4 061 519	4 757 909	5 723 742	5 799 786
Oszacowane regresy i odzyski (wielkość ujemna)	235 646	275 932	286 603	339 693	370 526
Pozostałe rezerwy	882 179	685 899	869 264	992 997	864 112
Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	274 860	673 645	1 132 303	1 484 635	1 419 230
Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	7 649 728	2 676 693	3 466 876	3 605 035	4 501 241
Rozliczenia międzyokresowe	1 101 735	1 193 458	1 285 134	1 195 779	1 262 963

Tabl. 15. Techniczny rachunek zakładów ubezpieczeń na życie

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys. zł				
Składki	29 295 771	30 981 846	31 530 207	35 346 467	30 448 284
Składki przypisane brutto	30 283 456	31 420 426	31 831 894	36 376 930	31 264 072
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	1 051 642	581 584	285 474	888 687	718 087
Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	-63 832	-143 087	15 791	140 951	371 913
Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	124	-83	-422	-825	274 212
Przychody z lokat	6 235 971	5 234 546	4 009 236	5 453 355	5 414 651
Przychody z lokat w nieruchomości	70	1 777	1 700	1 840	2 010
Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych	265 934	365 764	267 682	133 453	143 720
z udziałów lub akcji	264 912	364 372	266 681	130 070	140 114
z pożyczek i dłużnych papierów wartościowych	1 022	1 392	1 001	3 383	3 605
z pozostałych lokat	-	-	-	-	-
Przychody z innych lokat finansowych ..	3 154 001	2 922 554	2 953 441	3 084 714	2 861 434
z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych					
w funduszach inwestycyjnych	75 772	93 734	147 867	244 551	207 302
z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	2 206 324	2 150 816	2 204 108	2 051 217	1 928 970
z lokat terminowych w instytucjach kredytowych	839 381	647 781	570 311	684 908	643 659
z pozostałych lokat	32 523	30 223	31 155	104 039	81 503
Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	9 075	74 268	11 511	69	4 303
Wynik dodatni z realizacji lokat	2 806 892	1 870 183	774 903	2 233 277	2 403 184
Nie zrealizowane zyski z lokat	2 872 529	2 561 921	1 570 582	4 701 947	2 245 338
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	253 466	339 949	517 506	316 723	620 110
Odszkodowania i świadczenia	26 941 924	21 976 817	25 575 691	25 381 882	22 692 044
Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	26 731 373	21 984 152	25 495 773	25 375 433	22 601 520
odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	27 701 592	22 584 953	26 069 111	25 916 967	23 089 889
udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	970 219	600 801	573 338	541 534	488 368
Zmiana stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	210 551	-7 335	79 918	6 450	90 524
rezerwy brutto	216 738	-1 165	78 743	21 186	82 853
udział reasekuratorów	6 187	6 170	-1 176	14 736	-7 671

Tabl. 15. Techniczny rachunek zakładów ubezpieczeń na życie (dok.)

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys. zł				
Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	50 443	6 134 259	-3 859 028	7 649 768	2 710 723
Zmiana stanu rezerwy w ubezpieczeniach na życie na udziale własnym	-5 208 718	849 591	-2 873 080	159 599	-2 274 938
rezerwy brutto	-5 203 742	764 848	-2 830 849	357 730	-2 542 617
udział reasekuratorów	4 977	-84 743	42 231	198 131	-267 679
Zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym dla ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	5 302 317	5 370 834	-951 876	7 522 756	5 042 480
rezerwy brutto	5 320 462	5 383 163	-1 419 643	7 609 796	4 737 733
udział reasekuratorów	18 145	12 328	-467 768	87 040	-304 747
Zmiana stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych przewidzianych w statucie na udziale własnym	-43 156	-86 166	-34 072	-32 586	-56 819
rezerwy brutto	-43 156	-86 166	-34 072	-32 586	-56 819
udział reasekuratorów	-	-	-	-	-
Premie i rabaty łącznie ze zmianą stanu rezerw na udziale własnym	55 282	55 370	32 395	56 460	56 100
Koszty działalności ubezpieczeniowej	5 393 780	5 255 303	5 541 175	6 345 335	6 047 336
Koszty akwizycji	3 843 772	3 703 030	3 976 895	4 678 270	4 470 100
Koszty administracyjne	1 593 609	1 592 262	1 628 394	1 737 310	1 669 752
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów	43 602	39 989	64 114	70 245	92 516
Koszty działalności lokacyjnej	707 915	450 235	2 547 114	1 056 956	1 462 190
Koszty utrzymania nieruchomości	994	327	2 215	4 181	4 703
Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	63 919	93 110	107 635	112 581	134 372
Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	57 599	17 124	13 054	63 125	76 252
Wynik ujemny z realizacji lokat	585 404	339 674	2 424 210	877 069	1 246 862
Nie zrealizowane straty na lokatach	326 548	539 016	4 047 252	1 393 198	2 012 658
Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	217 969	272 984	136 678	229 217	229 016
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów przeniesione do ogólnego rachunku zysków i strat	648 291	841 253	258 788	578 436	510 292
Wynik techniczny ubezpieczeń na życie	4 315 586	3 593 026	3 347 465	3 127 239	3 008 027

Tabl. 16. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys. zł				
Składki	18 367 322	18 730 026	20 540 157	22 229 470	22 137 526
Składki przypisane brutto	21 060 285	22 738 997	25 290 902	26 250 197	26 602 518
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	2 078 011	2 777 877	3 567 889	3 708 512	3 774 041
Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	776 928	1 515 219	1 580 535	448 474	879 829
Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	161 975	284 125	397 679	136 259	188 878
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	350 734	363 444	392 492	503 549	404 888
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	221 150	207 008	273 028	262 425	203 364
Odszkodowania i świadczenia	12 435 751	13 578 352	13 199 331	14 287 716	13 536 394
Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	11 324 152	12 047 389	11 789 701	11 709 464	11 271 181
odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	12 470 713	14 168 728	13 737 913	14 045 823	13 721 980
udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	1 146 561	2 121 339	1 948 212	2 336 359	2 450 799
Zmiana stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	1 111 599	1 530 962	1 409 630	2 578 252	2 265 214
rezerwy brutto	1 079 745	2 133 433	1 668 535	3 228 893	2 129 964
udział reasekuratorów	-31 854	602 470	258 905	650 641	-135 250
Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-1 197	-2 536	332	-1 260	-1 450
Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-1 197	-2 536	332	-1 260	-1 450
Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-	-	-	-
Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw na premie i rabaty	52 859	33 706	45 052	63 087	102 457
Koszty działalności ubezpieczeniowej	5 837 248	6 344 739	6 653 767	7 051 244	7 013 375
Koszty akwizycji	4 237 621	4 697 772	5 357 951	5 662 094	5 960 992
Koszty administracyjne	2 048 822	2 093 049	1 918 366	2 071 374	1 812 471
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów	449 195	446 081	622 550	682 223	760 087
Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	822 392	649 292	935 313	914 696	797 366
Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	47 003	-18 530	73 984	15 290	40 650
Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	-254 850	-1 284 545	297 898	664 670	1 256 986

Tabl. 17. Ogólny rachunek zysków i strat zakładów ubezpieczeń na życie

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys. zł				
Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych lub wynik techniczny ubezpieczeń na życie	4 315 587	3 593 026	3 347 465	3 127 239	3 008 027
Przychody z lokat	x	x	x	x	x
Przychody z lokat w nieruchomości	x	x	x	x	x
Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych, w tym	x	x	x	x	x
z udziałów i akcji	x	x	x	x	x
Przychody z innych lokat finansowych, w tym	x	x	x	x	x
z udziałów i akcji ^a	x	x	x	x	x
z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	x	x	x	x	x
Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	x	x	x	x	x
Wynik dodatni z realizacji lokat	x	x	x	x	x
Nie zrealizowane zyski z lokat	x	x	x	x	x
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie	648 290	841 253	258 789	578 436	510 292
Koszty działalności lokacyjnej	x	x	x	x	x
Koszty utrzymania nieruchomości	x	x	x	x	x
Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	x	x	x	x	x
Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	x	x	x	x	x
Wynik ujemny z realizacji lokat	x	x	x	x	x
Nie zrealizowane straty na lokatach	x	x	x	x	x
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione do technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych	x	x	x	x	x
Pozostałe przychody operacyjne	155 179	149 530	165 365	121 979	61 603
Pozostałe koszty operacyjne	220 449	146 058	204 507	173 650	130 118
Zysk (strata) z działalności operacyjnej.....	4 898 607	4 437 750	3 567 113	3 654 005	3 449 805
Zyski nadzwyczajne	0	0	0	0	0
Straty nadzwyczajne	0	0	0	0	0
Zysk (strata) brutto	4 898 607	4 437 750	3 567 113	3 654 005	3 449 805
Podatek dochodowy	898 284	785 006	648 305	686 090	640 463
Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)	368	-28	-4	69	-233
Zysk (strata) netto	3 999 955	3 652 772	2 918 811	2 967 846	2 809 575

^a Przychody z udziałów i akcji oraz innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu, a także jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych.

Tabl. 18. Ogólny rachunek zysków i strat zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys. zł				
Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych lub wynik techniczny ubezpieczeń na życie	-254 852	-1 284 546	297 897	664 673	1 256 985
Przychody z lokat	4 110 497	5 227 545	4 308 649	3 965 919	6 249 172
Przychody z lokat w nieruchomości	18 917	15 213	14 914	14 834	16 133
Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych, w tym:	1 456 729	3 187 881	2 001 156	1 233 513	4 042 770
z udziałów i akcji	1 453 553	3 183 882	1 995 823	1 225 807	4 035 939
Przychody z innych lokat finansowych, w tym	1 895 257	1 492 347	1 713 026	1 765 413	1 378 511
z udziałów i akcji ^a	26 927	37 111	55 697	69 794	36 897
z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	1 730 083	1 326 361	1 483 772	1 399 404	1 137 646
Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	177 923	77 267	4 688	9 821	44 920
Wynik dodatni z realizacji lokat	561 671	454 837	574 865	942 338	766 838
Nie zrealizowane zyski z lokat	345 410	266 211	227 328	342 455	212 435
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie	-	-	-	-	-
Koszty działalności lokacyjnej	528 925	395 936	581 341	448 195	539 562
Koszty utrzymania nieruchomości	9 806	6 616	11 285	13 339	18 475
Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	82 086	67 165	79 084	75 310	66 179
Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	122 094	132 687	14 561	13 986	62 462
Wynik ujemny z realizacji lokat	314 938	189 467	476 411	345 560	392 446
Nie zrealizowane straty na lokatach	339 879	254 620	234 256	161 532	177 031
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione do technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych	350 734	363 444	392 492	503 549	404 888
Pozostałe przychody operacyjne	337 148	257 230	246 585	370 718	217 926
Pozostałe koszty operacyjne	405 843	341 281	444 413	351 872	219 575
Zysk (strata) z działalności operacyjnej....	2 912 822	3 111 159	3 427 957	3 878 615	6 595 463
Zyski nadzwyczajne	17	14	13	324	124
Straty nadzwyczajne	0	0	0	0	0
Zysk (strata) brutto	2 912 839	3 111 173	3 427 970	3 878 939	6 595 587
Podatek dochodowy	282 497	16 681	344 320	544 872	487 326
Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)	-481	284	-1 051	1 284	-842
Zysk (strata) netto	2 630 824	3 094 208	3 084 701	3 332 784	6 109 103

^a Przychody z udziałów i akcji oraz innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu, a także jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych.

Tabl. 19. Zagregowane wskaźniki efektywności zakładów ubezpieczeń działu I

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w %				
Wskaźniki ustawowe					
Wskaźnik monitorowania działalności	345,96	316,59	318,31	355,81	298,31
Wskaźnik pokrycia rezerw	108,88	109,06	107,91	111,24	110,97
Wskaźniki wypłacalności, płynności finansowej oraz zdolności płatniczej					
Współczynnik wypłacalności	43,48	39,88	37,66	39,17	38,22
Wskaźnik płynności finansowej	157,39	151,43	138,96	118,21	122,76
Wskaźnik zdolności płatniczej na udziale własnym	149,42	162,72	168,55	189,61	224,51
Wskaźnik pieniężnego pokrycia zobowiązań	-8,40	-1,25	-5,49	1,24	-1,49
Relacja należności do środków własnych	8,19	7,67	8,88	8,16	11,65
Relacja zobowiązań do środków własnych	11,56	13,70	21,66	14,81	25,00
Wskaźniki rentowności					
Wskaźnik rentowności działalności technicznej	14,73	11,51	10,60	9,80	9,86
Wskaźnik rentowności działalności lokacyjnej	9,81	7,83	-1,15	8,60	4,41
Wskaźnik rentowności sprzedaży	13,21	11,56	9,17	8,92	9,01
Wskaźnik rentowności kapitałów własnych	32,03	27,19	22,49	23,36	20,44
Wskaźnik rentowności majątku	4,62	4,00	3,18	3,42	2,79
Wskaźniki sprawności działania					
Dynamika składki przypisanej brutto	77,68	103,76	101,35	114,22	85,94
Dynamika składki przypisanej na udziale własnym	77,47	105,51	102,34	112,43	86,85
Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto	143,09	81,59	115,33	99,42	89,08
Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych na udziale własnym	139,18	82,31	115,88	99,53	89,06
Stopa rezerw technicznych	238,61	245,58	228,17	223,95	270,01
Wskaźnik zabezpieczenia wypłat odszkodowań i świadczeń	284,83	288,42	268,61	266,27	311,55
Rezerwa składki brutto do składki przypisanej brutto	3,65	3,08	3,04	3,05	4,74
Rezerwa ubezpieczeń na życie do składki przypisanej na udziale własnym ..	227,53	235,83	218,35	214,69	258,22
Rezerwa na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia do odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto	5,01	6,03	5,65	5,98	6,72
Wskaźnik rotacji majątku	35,01	34,55	34,66	38,35	31,01
Wskaźnik przychodowości kapitałów własnych	234,11	230,80	243,03	255,58	223,61
Dynamika lokat	103,63	107,08	94,56	111,31	100,94
Udział lokat w składce przypisanej na udziale własnym	286,47	290,73	268,64	265,96	309,11
Ogólny wskaźnik poziomu lokat	100,57	100,80	100,01	99,88	99,22
Współczynnik szkodowości brutto	92,00	71,52	82,12	71,73	75,00
Współczynnik szkodowości na udziale własnym	91,97	70,90	81,05	71,96	74,52
Wskaźnik kosztów akwizycji	12,69	11,80	12,58	12,85	14,30
Wskaźnik kosztów administracyjnych	5,26	5,08	5,12	4,82	5,35
Wskaźnik kosztów działalności ubezpieczeniowej	17,81	16,76	17,50	17,47	19,36
Wskaźnik kosztów technicznych na udziale własnym	19,20	17,97	18,19	18,61	20,38
Wskaźniki współzależności					
Wskaźnik ogólnego zadłużenia	81,03	82,38	83,01	81,65	84,74
Relacja kapitałów własnych do funduszu ubezpieczeniowego	19,37	17,45	17,72	18,90	15,38
Wskaźnik zatrzymania składki	96,53	98,16	99,11	97,57	98,59
Wskaźnik zatrzymania odszkodowań i świadczeń	96,50	97,35	97,81	97,92	97,89
Wskaźnik zatrzymania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	97,91	98,15	98,63	98,39	99,40

Tabl. 20. Zagregowane wskaźniki efektywności zakładów ubezpieczeń działu II

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w %				
Wskaźniki ustawowe					
Wskaźnik monitorowania działalności	363,81	390,48	384,88	467,19	416,87
Wskaźnik pokrycia rezerw	116,69	124,52	124,11	126,88	121,71
Wskaźniki wypłacalności, płynności finansowej oraz zdolności płatniczej					
Współczynnik wypłacalności	64,39	68,97	66,61	79,81	72,86
Wskaźnik płynności finansowej	151,11	134,28	133,33	135,78	135,21
Wskaźnik zdolności płatniczej na udziale własnym	104,96	102,30	103,80	106,30	116,23
Wskaźnik pieniężnego pokrycia zobowiązań	-38,36	-3,05	-0,40	1,67	-5,40
Relacja należności do środków własnych	33,90	36,00	37,62	31,25	37,18
Relacja zobowiązań do środków własnych	62,58	19,81	24,26	20,16	27,16
Wskaźniki rentowności					
Wskaźnik rentowności działalności technicznej	-1,39	-6,75	2,12	3,25	6,00
Wskaźnik rentowności działalności lokacyjnej	8,14	11,51	8,56	7,60	10,89
Wskaźnik rentowności sprzedaży	12,49	13,67	12,68	12,90	23,08
Wskaźnik rentowności kapitałów własnych	13,20	18,77	17,90	16,97	29,10
Wskaźnik rentowności majątku	5,06	6,08	5,96	5,68	9,54
Wskaźniki sprawności działania					
Dynamika składki przypisanej brutto	103,71	107,98	111,26	103,81	101,27
Dynamika składki przypisanej na udziale własnym	102,00	104,98	109,07	103,77	101,23
Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto	121,87	113,59	96,99	102,22	97,62
Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych na udziale własnym	120,75	106,38	97,89	99,29	96,17
Stopa rezerw technicznych	135,67	143,10	144,95	151,99	163,30
Wskaźnik zabezpieczenia wypłat odszkodowań i świadczeń	218,08	230,83	228,65	248,43	254,43
Rezerwa składki brutto do składki przypisanej brutto	54,47	57,26	59,19	58,69	61,07
Rezerwa ubezpieczeń na życie do składki przypisanej na udziale własnym	x	x	x	x	x
Rezerwa na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia do odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto	131,31	130,80	147,05	167,07	186,89
Wskaźnik rotacji majątku	40,54	44,50	47,03	44,03	41,34
Wskaźnik przychodowości kapitałów własnych	95,24	120,33	121,28	112,95	108,22
Dynamika lokat	95,44	96,06	109,79	114,63	102,90
Udział lokat w składce przypisanej na udziale własnym	226,81	207,53	208,90	230,78	234,58
Ogólny wskaźnik poziomu lokat	104,00	89,91	91,36	92,90	92,20
Współczynnik szkodowości brutto	66,81	76,65	64,70	66,73	61,34
Współczynnik szkodowości na udziale własnym	67,71	72,48	63,93	64,01	60,84
Wskaźnik kosztów akwizycji	20,12	20,66	21,19	21,56	22,40
Wskaźnik kosztów administracyjnych	9,73	9,18	7,65	7,88	6,83
Wskaźnik kosztów działalności ubezpieczeniowej	27,72	27,82	26,37	26,84	26,37
Wskaźnik kosztów technicznych na udziale własnym	35,08	34,96	34,65	35,32	34,21
Wskaźniki współzależności					
Wskaźnik ogólnego zadłużenia	65,38	61,10	62,23	60,19	63,43
Relacja kapitałów własnych do funduszu ubezpieczeniowego	60,74	61,30	57,75	63,45	55,81
Wskaźnik zatrzymania składki	90,13	87,63	85,90	85,87	85,84
Wskaźnik zatrzymania odszkodowań i świadczeń	90,81	85,04	85,83	83,36	82,13
Wskaźnik zatrzymania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	89,04	87,50	86,88	85,69	86,56

Tabl. 01. Number of Authorized Insurance/Reinsurance Companies

Specification	2009	2010	2011	2012	2013
Total					
Number of insurance companies	65	63	61	59	58
of which reinsurance companies.....	1	1	1	1	1
Majority of domestic capital	18	18	16	14	17
Majority of foreign capital	47	45	45	45	41
Private sector	63	62	60	58	57
Public sector	3	2	1	1	1
Join-stock company	56	55	53	51	50
Mutual insurance society	9	8	8	8	8
Life					
Number of insurance companies	31	30	28	28	27
of which reinsurance companies.....	–	–	–	–	–
Majority of domestic capital	7	7	6	5	6
Majority of foreign capital	24	23	22	23	21
Private sector	31	30	28	28	27
Public sector	–	–	–	–	–
Join-stock company	29	28	26	26	25
Mutual insurance society	2	2	2	2	2
Non-Life					
Number of insurance companies	34	33	33	31	31
of which reinsurance companies.....	1	1	1	1	1
Majority of domestic capital	11	11	10	9	11
Majority of foreign capital	23	22	23	22	20
Private sector	32	32	32	30	30
Public sector	2	1	1	1	1
Join-stock company	27	27	27	25	25
Mutual insurance society	7	6	6	6	6

Tabl. 02. Annual Average Employment of Insurance/Reinsurance Companies

Specification	2009	2010	2011	2012	2013
<i>employed full-time</i>					
Total					
Total employment	30 080	28 721	28 134	27 992	27 206
Management	2 591	2 471	2 616	2 580	2 603
Consultants.....	19	19	13	16	18
Actuaries.....	89	101	109	122	134
Other employees.....	27 381	26 130	25 396	25 274	24 451
of which agents employed full-time..	225	253	437	619	545
Life					
Total employment	7 113	6 972	6 679	.	.
Management	580	632	810	.	.
Consultants.....	5	5	4	.	.
Actuaries.....	48	57	67	.	.
Other employees.....	6 479	6 278	5 799	.	.
of which agents employed full-time..	4	2	2	.	.
Non-Life					
Total employment	22 968	21 749	21 455	.	.
Management	2 011	1 839	1 806	.	.
Consultants.....	14	14	10	.	.
Actuaries.....	42	43	42	.	.
Other employees.....	20 902	19 852	19 597	.	.
of which agents employed full-time..	221	250	436	.	.

Tabl. 03. Number of Policies of Life Insurance – Total

Specification	2009	2010	2011	2012	2013	
	in thous.					2012 = 100
Total personal^a	11 976	11 742	11 585	10 248	9 904	96,6
Life insurance.....	7 528	7 419	7 289	7 195	6 979	97,0
Marriage insurance, birth insurance	131	120	113	107	97	90,7
Life insurance linked to insurance capital funds.....	2 526	2 496	2 508	2 899	2 800	96,6
Annuity insurance.....	48	50	49	49	49	101,1
Accident and sickness insurance, ...	9 205	9 306	10 440	11 184	10 890	97,4
of which sickness insurance	664	761	826	890	868	97,5

^a The total number of policies from separate insurance groups may be higher or smaller than the total item as a result of the specificity of the structure of insurance products.

Tabl. 04. Gross Written Premium of Life Insurance – Total

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	
	in thous. zł					2012 = 100
Total personal^b	30 216 844	31 350 732	31 803 755	36 348 383	31 240 971	85,9
Life insurance	19 218 771	18 762 599	16 836 713	19 392 565	13 139 311	67,8
Marriage insurance, birth insurance	125 869	119 904	120 336	116 746	113 458	97,2
Life insurance linked to insurance capital funds	6 459 082	8 119 068	10 307 486	12 045 984	13 051 939	108,4
Annuity insurance	71 195	83 470	98 212	99 454	106 980	107,6
Accident and sickness insurance, ...	4 341 927	4 265 691	4 441 008	4 693 634	4 829 283	102,9
of which sickness insurance	499 905	537 171	681 499	653 054	793 975	121,6

^b Direct insurance.

Tabl. 05. Number of Policies of Non-Life Insurance – Total

Specification	2009	2010	2011	2012	2013	
	<i>in thous.</i>					2012 = 100
Total	46 866	49 763	49 205	47 181	47 777	101,3
Accident	10 591	10 908	10 803	10 247	10 321	100,7
Sickness	347	428	607	1 197	972	81,2
Casco insurance of land vehicles	4 892	5 052	5 117	4 991	5 082	101,8
Casco insurance of railway rolling stock	1	1	1	1	1	142,6
Casco insurance of aircraft	1	1	1	1	1	66,4
Vessels in sea and inland navigation	12	12	14	11	16	146,2
Goods-in-transit	28	30	26	36	30	82,9
Fire and natural forces, of which	8 163	8 611	8 159	7 913	8 951	113,1
<i>compulsory insurance of farm buildings</i> .	1 624	1 612	1 690	1 510	1 931	127,8
Other damage and loss property	6 588	7 971	9 553	10 366	11 268	108,7
Motor vehicle liability arising out of the possession of land vehicles, ...	17 776	18 348	19 227	19 458	19 578	100,6
<i>of which compulsory third part liability insurance of owners of motor vehicles</i> ...	17 461	18 088	18 969	19 236	19 316	100,4
Aircraft liability arising out of the possession of aircraft	2	2	2	3	2	63,0
Liability for ships in sea and inland navigation	8	8	8	9	9	106,4
General liability, of which	5 843	6 347	6 629	6 734	6 901	102,5
<i>compulsory third part liability insurance of farmers</i>	1 441	1 421	1 511	1 492	1 465	98,2
<i>other compulsory</i>	93	199	235	210	201	96,0
Credit	73	74	74	82	107	129,7
Shuretyship	425	149	159	160	170	106,1
Various financial risks	361	313	331	369	258	69,9
Legal protection	850	1 029	668	1 010	1 299	128,5
Assistance	9 430	10 512	11 067	11 256	11 530	102,4

Tabl. 06. Gross Written Premium of Non-Life Insurance – Total

Specification	2009	2010	2011	2012	2013	
	in thous. zł					2012 = 100
Total^a	20 617 600	22 237 130	24 801 456	25 646 430	25 929 253	101,1
Accident	1 212 189	1 269 209	1 244 966	1 278 691	1 302 547	101,9
Sickness	276 027	343 719	436 167	512 525	612 134	119,4
Casco insurance of land vehicles	4 888 488	5 258 595	5 763 600	5 627 344	5 321 608	94,6
Casco insurance of railway rolling stock	16 991	16 419	33 855	45 992	43 704	95,0
Casco insurance of aircraft	20 212	31 897	30 266	30 231	28 597	94,6
Vessels in sea and inland navigation	106 360	88 630	95 769	101 547	113 182	111,5
Goods-in-transit	92 095	95 702	106 829	118 711	117 414	98,9
Fire and natural forces, of which	2 174 468	2 398 995	2 825 959	2 901 724	3 117 319	107,4
compulsory insurance of farm buildings	376 170	388 789	421 595	418 776	434 102	103,7
Other damage and loss property	1 544 953	1 761 761	1 990 285	2 247 778	2 439 728	108,5
Motor vehicle liability arising out of the possession of land vehicles, ...	7 134 876	7 528 084	8 599 720	8 931 150	8 464 825	94,8
of which compulsory third part liability insurance of owners of motor vehicles	6 968 522	7 381 587	8 427 915	8 735 869	8 253 783	94,5
Aircraft liability arising out of the possession of aircraft	24 052	24 351	26 307	29 729	26 257	88,3
Liability for ships in sea and inland navigation	25 841	19 136	19 559	19 627	19 391	98,8
General liability, of which	1 113 474	1 243 673	1 439 889	1 746 347	1 859 275	106,5
compulsory third part liability insurance of farmers	49 325	50 803	54 057	53 199	58 031	109,1
other compulsory	184 264	205 602	250 159	400 824	409 643	102,2
Credit	460 102	465 144	544 732	502 609	526 570	104,8
Shuretyship	277 302	317 968	302 842	274 661	294 613	107,3
Various financial risks	866 817	787 898	764 613	723 542	1 019 615	140,9
Legal protection	96 683	239 848	169 802	99 477	126 218	126,9
Assistance	286 673	346 101	406 297	454 743	496 257	109,1

^a Direct insurance.

Tabl. 07. Number of Claims of Life Insurance – Total

Specification	2009	2010	2011	2012	2013	
	<i>in thous.</i>					2012 = 100
Total personal^a	3 205	2 645	3 466	3 724	4 122	110,7
<i>Life insurance</i>	1 693	1 344	1 636	1 657	1 723	104,0
<i>Marriage insurance, birth insurance</i>	31	21	16	13	13	95,7
<i>Life insurance linked to insurance capital funds</i>	411	315	367	487	672	138,2
<i>Annuity insurance</i>	5	6	6	8	14	185,7
<i>Accident and sickness insurance, ...</i>	1 065	959	1 441	1 559	1 713	109,9
<i>of which sickness insurance</i>	96	114	152	175	284	162,1

^a The total number of claims from separate insurance groups may be higher or smaller than the total item as a result of the specificity of the structure of insurance products

Tabl. 08. Gross Claims Paid of Life Insurance – Total

Specification	2009	2010	2011	2012	2013	
	<i>in thous. zł</i>					2012 = 100
Total personal^b	27 673 592	22 560 562	26 053 564	25 904 625	23 080 915	89,1
<i>Life insurance</i>	21 700 648	16 096 090	18 375 038	17 356 738	13 702 786	78,9
<i>Marriage insurance, birth insurance</i>	166 142	151 134	127 725	120 482	118 683	98,5
<i>Life insurance linked to insurance capital funds</i>	4 374 721	4 669 298	5 791 694	6 638 794	7 410 413	111,6
<i>Annuity insurance</i>	61 145	60 478	64 190	69 360	71 872	103,6
<i>Accident and sickness insurance, ...</i>	1 370 936	1 583 561	1 694 917	1 719 251	1 777 161	103,4
<i>of which sickness insurance</i>	154 206	212 423	261 353	283 076	372 251	131,5

^b Direct insurance

Tabl. 09. Number of Claims of Non-Life Insurance – Total

Specification	2009	2010	2011	2012	2013	
	<i>in thous.</i>					2012 = 100
Total	3 601	4 505	4 498	4 300	4 389	102,1
Accident	451	427	459	435	417	96,0
Sickness	564	795	979	1 030	1 053	102,3
Casco insurance of land vehicles	774	844	800	706	700	99,0
Casco insurance of railway rolling stock	1,7	1,0	1,6	1,0	0,9	91,9
Casco insurance of aircraft	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	85,3
Vessels in sea and inland navigation	2	2	2	2	2	112,9
Goods-in-transit	19	15	15	8	7	87,6
Fire and natural forces, of which	236	510	301	259	306	118,3
<i>compulsory insurance of farm buildings</i> .	24	90	33	24	36	150,1
Other damage and loss property	182	230	236	257	262	101,7
Motor vehicle liability arising out of the possession of land vehicles, ...	981	1 070	1 070	1 014	1 029	101,5
<i>of which compulsory third part liability insurance of owners of motor vehicles</i> ...	964	1 048	1 055	977	1 000	102,4
Aircraft liability arising out of the possession of aircraft	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	68,3
Liability for ships in sea and inland navigation	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	105,2
General liability, of which	165	285	235	201	198	98,5
<i>compulsory third part liability insurance of farmers</i>	4	4	5	5	5	102,4
<i>other compulsory</i>	2	5	7	4	3	90,5
Credit	6	11	10	9	16	183,3
Shuretyship	7	6	5	5	3	58,3
Various financial risks	16	34	39	49	57	117,5
Legal protection	4	3	4	5	5	105,6
Assistance	192	272	294	329	346	105,2

Tabl. 10. Gross Claims Paid of Non-Life Insurance – Total

Specification	2009	2010	2011	2012	2013	
	in thous. zł					2012 = 100
Total^a	12 200 431	13 963 467	13 484 372	13 777 087	13 415 275	97,4
Accident	258 367	267 934	319 167	314 360	292 259	93,0
Sickness	117 128	133 214	168 427	170 046	165 664	97,4
Casco insurance of land vehicles	3 746 700	3 859 807	3 701 481	3 440 257	3 496 619	101,6
Casco insurance of railway rolling stock	8 120	4 954	15 555	28 687	22 699	79,1
Casco insurance of aircraft	12 652	21 808	26 767	94 170	3 475	3,7
Vessels in sea and inland navigation	129 822	105 876	105 681	75 891	87 050	114,7
Goods-in-transit	46 922	52 273	56 776	42 744	43 968	102,9
Fire and natural forces, of which	1 212 491	2 361 566	1 403 174	1 149 808	1 312 040	114,1
compulsory insurance of farm buildings	119 356	511 528	200 850	142 994	146 627	102,5
Other damage and loss property	555 627	674 807	936 800	1 298 292	724 091	55,8
Motor vehicle liability arising out of the possession of land vehicles, ...	5 160 545	5 284 134	5 465 063	5 446 875	5 512 425	101,2
of which compulsory third part liability insurance of owners of motor vehicles ..	4 962 822	5 087 283	5 273 293	5 282 337	5 339 681	101,1
Aircraft liability arising out of the possession of aircraft	735	4 528	2 621	8 959	10 356	115,6
Liability for ships in sea and inland navigation	6 844	7 101	11 081	9 330	6 955	74,5
General liability, of which	503 287	587 821	629 488	614 033	626 801	102,1
compulsory third part liability insurance of farmers	24 416	25 152	27 543	31 016	29 480	95,0
other compulsory	19 999	28 297	42 653	47 945	50 907	106,2
Credit	207 950	267 237	175 488	290 932	359 510	123,6
Shuretyship	59 350	50 415	66 693	422 642	329 482	78,0
Various financial risks	59 122	88 855	151 986	132 771	176 932	133,3
Legal protection	5 961	7 218	8 145	7 497	8 515	113,6
Assistance	108 809	183 921	239 980	229 792	236 433	102,9

^a Direct insurance.

Tabl. 11. Assets of Life Insurance Companies

Specification	2009	2010	2011	2012	2013
	<i>in thous. zł</i>				
TOTAL ASSETS	87 894 883	93 965 969	89 873 750	99 920 937	101 365 696
Intangible assets	113 493	134 569	174 858	185 916	227 497
Investments	50 927 548	50 755 555	47 308 682	49 283 096	45 464 145
Land and buildings	398 945	402 295	386 799	359 244	331 686
Investments in subordinated undertakings	1 530 589	1 580 179	1 525 840	1 734 665	1 752 536
Other financial investments	48 998 013	48 773 082	45 396 042	47 189 187	43 379 923
Deposit debtors from ceding undertakings	–	–	–	–	–
Net assets for life assurance where the investment risk is borne by the policyholders	32 812 639	38 932 347	37 464 845	45 105 450	49 828 321
Debtors	1 040 513	928 487	1 062 022	1 199 405	1 336 152
Direct insurance debtors	465 052	522 008	609 857	700 253	772 224
Debtors from policyholders	373 399	407 991	420 583	603 075	632 850
Debtors from insurance intermediaries	80 054	105 180	174 289	89 819	132 425
Other debtors	11 599	8 837	14 986	7 359	6 949
Debtors arising out of reinsurance operations	81 855	81 837	86 778	79 174	134 662
Other debtors	493 607	324 641	365 387	419 978	429 266
Budget debtors	206 261	26 669	20 422	53 063	48 177
Other debtors	287 345	297 972	344 965	366 915	381 089
Other assets	486 616	465 134	600 192	442 590	446 775
Tangible assets	96 944	82 980	79 433	98 651	94 270
Cash	386 845	380 290	518 314	342 881	351 977
Other assets	2 827	1 863	2 446	1 058	528
Prepayments and accrued income	2 514 075	2 749 878	3 263 150	3 704 480	4 062 806
Assets from deferred income tax	314 899	350 724	374 194	419 384	441 837
Deferred acquisition costs	1 930 411	2 254 834	2 813 111	3 197 865	3 467 013
Accrued interest and rent	96 475	7 132	9 676	5 129	3 620
Other prepayments and accrued income	172 290	137 188	66 169	82 102	150 335

Tabl. 12. Assets of Non-Life Insurance Companies

Specification	2009	2010	2011	2012	2013
	<i>in thous. zł</i>				
TOTAL ASSETS	51 090 414	51 204 341	56 241 760	62 769 504	65 862 022
Intangible assets	339 019	369 765	410 934	478 840	661 948
Investments	43 053 953	41 516 491	45 474 477	51 762 418	53 525 454
Land and buildings	942 221	942 657	925 380	932 655	898 781
Investments in subordinated undertakings	9 117 469	8 563 061	8 234 056	9 354 815	7 242 929
Other financial investments	32 975 274	31 997 241	36 304 429	41 464 557	45 375 827
Deposit debtors from ceding undertakings	18 990	13 532	10 611	10 391	7 917
Net assets for life assurance where the investment risk is borne by the policyholders	-	-	-	-	-
Debtors	4 143 795	4 882 521	5 454 389	5 689 617	6 180 696
Direct insurance debtors	3 245 261	3 745 383	4 516 429	4 564 640	4 764 118
Debtors from policyholders	2 934 021	3 266 849	4 033 211	4 067 202	4 289 615
Debtors from insurance intermediaries	279 463	377 746	407 905	418 286	415 909
Other debtors	31 778	100 788	75 314	79 152	58 594
Debtors arising out of reinsurance operations	543 263	748 195	643 706	816 979	1 032 436
Other debtors	355 271	388 943	294 254	307 997	384 142
Budget debtors	109 899	39 899	22 127	108 930	60 374
Other debtors	245 372	349 043	272 127	199 067	323 768
Other assets	504 042	591 415	645 938	605 939	729 879
Tangible assets	282 295	263 676	274 783	283 133	295 778
Cash	218 745	324 341	366 997	316 342	427 559
Other assets	3 002	3 398	4 158	6 464	6 541
Prepayments and accrued income	3 049 605	3 844 149	4 256 022	4 232 691	4 764 045
Assets from deferred income tax	125 230	275 487	391 008	309 728	250 776
Deferred acquisition costs	2 534 108	3 194 589	3 605 907	3 743 693	4 250 794
Accrued interest and rent	34 416	15 230	10 436	4 313	321
Other prepayments and accrued income	355 852	358 843	248 671	174 956	262 154

Tabl. 13. Liabilities of Life Insurance Companies

Specification	2009	2010	2011	2012	2013
	<i>in thous. zł</i>				
TOTAL LIABILITIES	87 894 884	93 965 968	89 873 751	99 920 937	101 365 696
Capital and reserves	13 512 967	13 234 916	12 761 397	14 769 420	12 786 999
Subscribed capital	2 649 273	2 805 532	2 883 484	2 926 025	3 150 358
Called-up subscribed capital (negative value)	18 331	12 005	12 005	8 212	8 213
Reserve capital (fund)	7 243 684	7 129 695	7 023 610	7 960 250	5 964 025
Revaluation capital (fund)	323 282	325 785	279 126	949 689	725 097
Other reserve capital	481 526	538 552	853 570	931 877	1 190 081
Profit (loss) from previous years	-1 166 422	-1 205 414	-1 185 196	-958 053	-1 043 922
Net profit (loss)	3 999 954	3 652 773	2 918 811	2 967 846	2 809 575
Subordinated liabilities	20 243	56 893	56 910	56 919	71 690
Technical provisions	71 240 362	77 198 388	73 020 322	81 114 162	83 731 141
Provision for unearned premiums and provision for unexpired risk	1 121 152	978 198	982 101	1 122 952	1 492 883
Life assurance provision	35 180 391	35 190 651	32 416 076	32 770 874	30 246 710
Provision for claims outstanding	1 388 969	1 387 791	1 472 644	1 469 676	1 552 535
Provision for bonuses and rebates	47 574	81 298	89 095	111 922	125 185
Equalisation provision	–	–	–	–	–
Provisions for return of premiums to members	–	–	–	–	–
Other technical provisions specified in the articles of association	721 269	635 103	601 031	563 395	506 576
Provision for life assurance policies where the investment risk is borne by the policyholders	32 781 008	38 925 346	37 459 375	45 075 343	49 807 252
Reinsurers' share in technical provisions (negative value)	1 491 120	1 425 035	1 001 036	1 300 465	777 752
Estimated recourses and claims returns (negative value)	–	–	–	–	–
Other provisions	1 063 699	1 278 739	891 693	1 395 009	1 260 907
Creditors arising out of reinsurers deposits	1 455 596	1 389 381	932 449	1 193 602	433 395
Creditors and special funds	1 469 119	1 685 570	2 576 809	2 078 600	3 017 917
Accruals and deferred income	624 019	547 116	635 206	613 690	841 398

Tabl. 14. Liabilities of Non-Life Insurance Companies

Specification	2009	2010	2011	2012	2013
	<i>in thous. zł</i>				
TOTAL LIABILITIES	51 090 414	51 204 340	56 241 761	62 769 504	65 862 022
Capital and reserves	15 643 429	17 648 813	18 141 292	21 410 498	20 756 171
Subscribed capital	2 791 349	2 956 465	2 912 713	2 594 797	2 636 101
Called-up subscribed capital (negative value)	377	261	152	853	794
Reserve capital (fund)	4 489 702	6 183 911	7 349 266	8 406 619	8 655 998
Revaluation capital (fund)	7 668 815	6 753 026	6 445 409	8 241 929	5 966 364
Other reserve capital	113 159	115 993	131 729	158 294	201 143
Profit (loss) from previous years	-1 299 641	-1 454 529	-1 782 376	-1 323 072	-1 084 698
Net profit (loss)	1 880 423	3 094 207	3 084 702	3 332 784	4 382 057
Subordinated liabilities	20 351	60 861	87 419	93 087	94 817
Technical provisions	28 922 270	32 602 422	36 303 984	40 050 908	43 133 800
Provision for unearned premiums and provision for unexpired risk	11 543 782	13 058 621	14 981 195	15 429 665	16 309 493
Life assurance provision	-	-	-	-	-
Provision for claims outstanding	16 374 820	18 550 812	20 242 477	23 519 003	25 680 102
Provision for bonuses and rebates	51 335	63 856	78 130	86 027	87 405
Equalisation provision	945 165	926 778	1 000 761	1 016 052	1 056 702
Provisions for return of premiums to members	7 167	2 354	1 420	160	98
Other technical provisions specified in the articles of association	-	-	-	-	-
Provision for life assurance policies where the investment risk is borne by the policyholders	x	x	x	x	x
Reinsurers' share in technical provisions (negative value)	3 168 492	4 061 519	4 757 909	5 723 742	5 799 786
Estimated recourses and claims returns (negative value)	235 646	275 932	286 603	339 693	370 526
Other provisions	882 179	685 899	869 264	992 997	864 112
Creditors arising out of reinsurers deposits	274 860	673 645	1 132 303	1 484 635	1 419 230
Creditors and special funds	7 649 728	2 676 693	3 466 876	3 605 035	4 501 241
Accruals and deferred income	1 101 735	1 193 458	1 285 134	1 195 779	1 262 963

Tabl. 15. Technical Account of Life Insurance Companies

Specification	2009	2010	2011	2012	2013
	<i>in thous. zł</i>				
Earned premiums	29 295 771	30 981 846	31 530 207	35 346 467	30 448 284
Gross written premiums	30 283 456	31 420 426	31 831 894	36 376 930	31 264 072
Outward reinsurance premiums	1 051 642	581 584	285 474	888 687	718 087
Change in gross provisions for unearned premiums and provision for unexpired risk	-63 832	-143 087	15 791	140 951	371 913
Reinsurers' share in change of provision for unearned premiums	124	-83	-422	-825	274 212
Investment income	6 235 971	5 234 546	4 009 236	5 453 355	5 414 651
Income from land and buildings	70	1 777	1 700	1 840	2 010
Income from investments in subordinated undertakings	265 934	365 764	267 682	133 453	143 720
<i>from shares or participating interests ..</i>	264 912	364 372	266 681	130 070	140 114
<i>from loans and debt securities .....</i>	1 022	1 392	1 001	3 383	3 605
<i>from other investments .....</i>	-	-	-	-	0
Income from other financial investments ...	3 154 001	2 922 554	2 953 441	3 084 714	2 861 434
<i>from shares, participating interests, other variable-yield securities, units and investment certificates in investment funds .....</i>	75 772	93 734	147 867	244 551	207 302
<i>from debt securities and other fixed- income securities .....</i>	2 206 324	2 150 816	2 204 108	2 051 217	1 928 970
<i>from deposits with credit institutions ...</i>	839 381	647 781	570 311	684 908	643 659
<i>from other investments .....</i>	32 523	30 223	31 155	104 039	81 503
Gains on re-adjustments on investments ...	9 075	74 268	11 511	69	4 303
Gains on the realisation of investments	2 806 892	1 870 183	774 903	2 233 277	2 403 184
Unrealised gains on investments	2 872 529	2 561 921	1 570 582	4 701 947	2 245 338
Other technical income – net of reinsurance	253 466	339 949	517 506	316 723	620 110
Claims incurred	26 941 924	21 976 817	25 575 691	25 381 882	22 692 044
Claims paid – net of reinsurance	26 731 373	21 984 152	25 495 773	25 375 433	22 601 520
<i>gross claims paid .....</i>	27 701 592	22 584 953	26 069 111	25 916 967	23 089 889
<i>reinsurers' share in gross claims paid ...</i>	970 219	600 801	573 338	541 534	488 368
Change in provision for claims outstanding – net of reinsurance	210 551	-7 335	79 918	6 450	90 524
<i>gross provisions .....</i>	216 738	-1 165	78 743	21 186	82 853
<i>reinsurers' share .....</i>	6 187	6 170	-1 176	14 736	-7 671

Tabl. 15. Technical Account of Life Insurance Companies (cont.)

Specification	2009	2010	2011	2012	2013
	<i>in thous. zł</i>				
Change in other technical provisions – net of reinsurance	50 443	6 134 259	-3 859 028	7 649 768	2 710 723
<i>Change in life assurance provision – net of reinsurance .....</i>	-5 208 718	849 591	-2 873 080	159 599	-2 274 938
<i>gross provisions .....</i>	-5 203 742	764 848	-2 830 849	357 730	-2 542 617
<i>reinsurers' share .....</i>	4 977	-84 743	42 231	198 131	-267 679
<i>Change in technical provision for life assurance policies where the investment risk is borne by policyholders .....</i>	5 302 317	5 370 834	-951 876	7 522 756	5 042 480
<i>gross provisions .....</i>	5 320 462	5 383 163	-1 419 643	7 609 796	4 737 733
<i>reinsurers' share .....</i>	18 145	12 328	-467 768	87 040	-304 747
<i>Change in other technical provisions specified in the articles of association – net of reinsurance .....</i>	-43 156	-86 166	-34 072	-32 586	-56 819
<i>gross provisions .....</i>	-43 156	-86 166	-34 072	-32 586	-56 819
<i>reinsurers' share .....</i>	-	-	-	-	-
Bonuses and rebates including change in provisions – net of reinsurance	55 282	55 370	32 395	56 460	56 100
Net operating expenses	5 393 780	5 255 303	5 541 175	6 345 335	6 047 336
<i>Acquisition costs .....</i>	3 843 772	3 703 030	3 976 895	4 678 270	4 470 100
<i>Administrative expenses .....</i>	1 593 609	1 592 262	1 628 394	1 737 310	1 669 752
<i>Reinsurance commissions and profit participation .....</i>	43 602	39 989	64 114	70 245	92 516
Investment charges	707 915	450 235	2 547 114	1 056 956	1 462 190
<i>Maintenance of land and buildings charges .....</i>	994	327	2 215	4 181	4 703
<i>Other investments charges .....</i>	63 919	93 110	107 635	112 581	134 372
<i>Losses on re-adjustments on investments ..</i>	57 599	17 124	13 054	63 125	76 252
<i>Losses on the realisation of investments ....</i>	585 404	339 674	2 424 210	877 069	1 246 862
Unrealised losses on investments	326 548	539 016	4 047 252	1 393 198	2 012 658
Other technical charges – net of reinsurance	217 969	272 984	136 678	229 217	229 016
Net returns on investment including costs, transferred to the profit and loss account	648 291	841 253	258 788	578 436	510 292
Balance on technical life insurance account	4 315 586	3 593 026	3 347 465	3 127 239	3 008 027

Tabl. 16. Technical Account of Non-Life Insurance Companies

Specification	2009	2010	2011	2012	2013
	in thous. zł				
Earned premiums	18 367 322	18 730 026	20 540 157	22 229 470	22 137 526
Gross written premiums	21 060 285	22 738 997	25 290 902	26 250 197	26 602 518
Outward reinsurance premiums	2 078 011	2 777 877	3 567 889	3 708 512	3 774 041
Change in gross provisions for unearned premiums and provision for unexpired risk	776 928	1 515 219	1 580 535	448 474	879 829
Reinsurers' share in change of provision for unearned premiums	161 975	284 125	397 679	136 259	188 878
Net returns on investment including costs, transferred from the profit and loss account	350 734	363 444	392 492	503 549	404 888
Other technical income – net of reinsurance	221 150	207 008	273 028	262 425	203 364
Claims incurred	12 435 751	13 578 352	13 199 331	14 287 716	13 536 394
Claims paid – net of reinsurance	11 324 152	12 047 389	11 789 701	11 709 464	11 271 181
gross claims paid	12 470 713	14 168 728	13 737 913	14 045 823	13 721 980
reinsurers' share in gross claims paid ...	1 146 561	2 121 339	1 948 212	2 336 359	2 450 799
Change in provision for claims outstanding – net of reinsurance	1 111 599	1 530 962	1 409 630	2 578 252	2 265 214
gross provisions	1 079 745	2 133 433	1 668 535	3 228 893	2 129 964
reinsurers' share	–31 854	602 470	258 905	650 641	–135 250
Change in other technical provisions – net of reinsurance	–1 197	–2 536	332	–1 260	–1 450
Change in other gross technical provisions	–1 197	–2 536	332	–1 260	–1 450
Reinsurers' share in change in technical provisions	–	–	–	–	–
Bonuses and rebates including change in provisions – net of reinsurance	52 859	33 706	45 052	63 087	102 457
Net operating expenses	5 837 248	6 344 739	6 653 767	7 051 244	7 013 375
Acquisition costs	4 237 621	4 697 772	5 357 951	5 662 094	5 960 992
Administrative expenses	2 048 822	2 093 049	1 918 366	2 071 374	1 812 471
Reinsurance commissions and profit participation	449 195	446 081	622 550	682 223	760 087
Other technical charges – net of reinsurance	822 392	649 292	935 313	914 696	797 366
Change in equalisation provision	47 003	–18 530	73 984	15 290	40 650
Balance on technical non-life insurance account	–254 850	–1 284 545	297 898	664 670	1 256 986

Tabl. 17. Profit and Loss Account of Life Insurance Companies

Specification	2009	2010	2011	2012	2013
	<i>in thous. zł</i>				
Technical account – non-life insurance or life insurance	4 315 587	3 593 026	3 347 465	3 127 239	3 008 027
Investment income	x	x	x	x	x
Income from land and buildings.....	x	x	x	x	x
Income from investments in subordinated undertakings, of which from shares and participating interests.....	x	x	x	x	x
Income from other financial investments, of which from shares, participating interests*....	x	x	x	x	x
from debt securities and other fixed-income securities	x	x	x	x	x
Gains on re-adjustments on investments ..	x	x	x	x	x
Gains on the realisation of investments ...	x	x	x	x	x
Unrealised gains on investments	x	x	x	x	x
Net returns on investments including costs, transferred from the technical life insurance account	648 290	841 253	258 789	578 436	510 292
Investments charges	x	x	x	x	x
Maintenance of land and buildings charges	x	x	x	x	x
Other investment charges	x	x	x	x	x
Losses on re-adjustments on investments	x	x	x	x	x
Losses on the realisation of investments ..	x	x	x	x	x
Unrealised losses on investments	x	x	x	x	x
Net returns on investments including costs, transferred to the technical non-life insurance account	x	x	x	x	x
Other operating income	155 179	149 530	165 365	121 979	61 603
Other operating expenses	220 449	146 058	204 507	173 650	130 118
Profit (loss) on operation activity	4 898 607	4 437 750	3 567 113	3 654 005	3 449 805
Extraordinary profits	0	0	0	0	0
Extraordinary losses	0	0	0	0	0
Gross profit (loss)	4 898 607	4 437 750	3 567 113	3 654 005	3 449 805
Income tax	898 284	785 006	648 305	686 090	640 463
Other mandatory profit reductions (increase of losses)	368	-28	-4	69	-233
Net profit (loss)	3 999 955	3 652 772	2 918 811	2 967 846	2 809 575

* and other variable-yield securities, units and investment certificates in investment funds

Tabl. 18. Profit and Loss Account of Non-Life Insurance Companies

Specification	2009	2010	2011	2012	2013
	<i>in thous. zł</i>				
Technical account – non-life insurance or life insurance	-254 852	-1 284 546	297 897	664 673	1 256 985
Investment income	4 110 497	5 227 545	4 308 649	3 965 919	6 249 172
Income from land and buildings	18 917	15 213	14 914	14 834	16 133
Income from investments in subordinated undertakings, of which.....	1 456 729	3 187 881	2 001 156	1 233 513	4 042 770
from shares and participating interests.....	1 453 553	3 183 882	1 995 823	1 225 807	4 035 939
Income from other financial investments, of which	1 895 257	1 492 347	1 713 026	1 765 413	1 378 511
from shares, participating interests*.....	26 927	37 111	55 697	69 794	36 897
from debt securities and other fixed-income securities.....	1 730 083	1 326 361	1 483 772	1 399 404	1 137 646
Gains on re-adjustments on investments	177 923	77 267	4 688	9 821	44 920
Gains on the realisation of investments	561 671	454 837	574 865	942 338	766 838
Unrealised gains on investments	345 410	266 211	227 328	342 455	212 435
Net returns on investments including costs, transferred from the technical life insurance account	-	-	-	-	-
Investments charges	528 925	395 936	581 341	448 195	539 562
Maintenance of land and buildings charges	9 806	6 616	11 285	13 339	18 475
Other investment charges	82 086	67 165	79 084	75 310	66 179
Losses on re-adjustments on investments	122 094	132 687	14 561	13 986	62 462
Losses on the realisation of investments	314 938	189 467	476 411	345 560	392 446
Unrealised losses on investments	339 879	254 620	234 256	161 532	177 031
Net returns on investments including costs, transferred to the technical non-life insurance account	350 734	363 444	392 492	503 549	404 888
Other operating income	337 148	257 230	246 585	370 718	217 926
Other operating expenses	405 843	341 281	444 413	351 872	219 575
Profit (loss) on operation activity	2 912 822	3 111 159	3 427 957	3 878 615	6 595 463
Extraordinary profits	17	14	13	324	124
Extraordinary losses	0	0	0	0	0
Gross profit (loss)	2 912 839	3 111 173	3 427 970	3 878 939	6 595 587
Income tax	282 497	16 681	344 320	544 872	487 326
Other mandatory profit reductions (increase of losses)	-481	284	-1 051	1 284	-842
Net profit (loss)	2 630 824	3 094 208	3 084 701	3 332 784	6 109 103

* and other variable-yield securities, units and investment certificates in investment funds

Tabl. 19. Aggregated Efficiency Ratios of Life Insurance Companies

Specification	2009	2010	2011	2012	2013
	in %				
Statutory ratios					
Activity monitoring ratio	345,96	316,59	318,31	355,81	298,31
Provisions cover ratio	108,88	109,06	107,91	111,24	110,97
Solvency and financial liquidity					
Solvency ratio	43,48	39,88	37,66	39,17	38,22
Financial liquidity ratio	157,39	151,43	138,96	118,21	122,76
Capacity to make payments ratio – net of reinsurance	149,42	162,72	168,55	189,61	224,51
Creditors cover ratio	-8,40	-1,25	-5,49	1,24	-1,49
Debtors to available solvency margin	8,19	7,67	8,88	8,16	11,65
Creditors to available solvency margin	11,56	13,70	21,66	14,81	25,00
Profitability ratios					
Profitability ratio of technical activity	14,73	11,51	10,60	9,80	9,86
Profitability ratio of investment activity	9,81	7,83	-1,15	8,60	4,41
Sales profitability ratio	13,21	11,56	9,17	8,92	9,01
Equity profitability ratio	32,03	27,19	22,49	23,36	20,44
Assets profitability ratio	4,62	4,00	3,18	3,42	2,79
Ratios of activity efficiency					
Dynamics of gross written premiums	77,68	103,76	101,35	114,22	85,94
Dynamics of written premiums – net of reinsurance	77,47	105,51	102,34	112,43	86,85
Dynamics of gross claims paid	143,09	81,59	115,33	99,42	89,08
Dynamics of claims paid – net of reinsurance	139,18	82,31	115,88	99,53	89,06
Rate of technical provisions	238,61	245,58	228,17	223,95	270,01
Claims payment security ratio	284,83	288,42	268,61	266,27	311,55
Provision for unearned premiums to gross written premiums	3,65	3,08	3,04	3,05	4,74
Life assurance provision to written premiums – net of reinsurance	227,53	235,83	218,35	214,69	258,22
Provision for claims outstanding to gross claims paid	5,01	6,03	5,65	5,98	6,72
Assets turnover ratio	35,01	34,55	34,66	38,35	31,01
Ratio of capital and reserves profitability	234,11	230,80	243,03	255,58	223,61
Investment dynamics	103,63	107,08	94,56	111,31	100,94
Investments share in the written premiums – net of reinsurance	286,47	290,73	268,64	265,96	309,11
General ratio of investments level	100,57	100,80	100,01	99,88	99,22
Gross claims ratio	92,00	71,52	82,12	71,73	75,00
Claims ratio – net of reinsurance	91,97	70,90	81,05	71,96	74,52
Acquisition costs ratio	12,69	11,80	12,58	12,85	14,30
Administrative expenses ratio	5,26	5,08	5,12	4,82	5,35
Net – operating expenses ratio	17,81	16,76	17,50	17,47	19,36
Ratio of technical charges – net of reinsurance	19,20	17,97	18,19	18,61	20,38
Interdependence ratios					
Overall indebtedness ratio	81,03	82,38	83,01	81,65	84,74
Capital and reserves to insurance fund	19,37	17,45	17,72	18,90	15,38
Premiums retention ratio	96,53	98,16	99,11	97,57	98,59
Claims retention ratio	96,50	97,35	97,81	97,92	97,89
Technical provisions retention ratio	97,91	98,15	98,63	98,39	99,40

Tabl. 20. Aggregated Efficiency Ratios of Non-Life Insurance Companies

Specification	2009	2010	2011	2012	2013
	in %				
Statutory ratios					
Activity monitoring ratio	363,81	390,48	384,88	467,19	416,87
Provisions cover ratio	116,69	124,52	124,11	126,88	121,71
Solvency and financial liquidity					
Solvency ratio	64,39	68,97	66,61	79,81	72,86
Financial liquidity ratio	151,11	134,28	133,33	135,78	135,21
Capacity to make payments ratio – net of reinsurance	104,96	102,30	103,80	106,30	116,23
Creditors cover ratio	-38,36	-3,05	-0,40	1,67	-5,40
Debtors to available solvency margin	33,90	36,00	37,62	31,25	37,18
Creditors to available solvency margin	62,58	19,81	24,26	20,16	27,16
Profitability ratios					
Profitability ratio of technical activity	-1,39	-6,75	2,12	3,25	6,00
Profitability ratio of investment activity	8,14	11,51	8,56	7,60	10,89
Sales profitability ratio	12,49	13,67	12,68	12,90	23,08
Equity profitability ratio	13,20	18,77	17,90	16,97	29,10
Assets profitability ratio	5,06	6,08	5,96	5,68	9,54
Ratios of activity efficiency					
Dynamics of gross written premiums	103,71	107,98	111,26	103,81	101,27
Dynamics of written premiums – net of reinsurance	102,00	104,98	109,07	103,77	101,23
Dynamics of gross claims paid	121,87	113,59	96,99	102,22	97,62
Dynamics of claims paid – net of reinsurance	120,75	106,38	97,89	99,29	96,17
Rate of technical provisions	135,67	143,10	144,95	151,99	163,30
Claims payment security ratio	218,08	230,83	228,65	248,43	254,43
Provision for unearned premiums to gross written premiums	54,47	57,26	59,19	58,69	61,07
Life assurance provision to written premiums – net of reinsurance	x	x	x	x	x
Provision for claims outstanding to gross claims paid	131,31	130,80	147,05	167,07	186,89
Assets turnover ratio	40,54	44,50	47,03	44,03	41,34
Ratio of capital and reserves profitability	95,24	120,33	121,28	112,95	108,22
Investment dynamics	95,44	96,06	109,79	114,63	102,90
Investments share in the written premiums – net of reinsurance	226,81	207,53	208,90	230,78	234,58
General ratio of investments level	104,00	89,91	91,36	92,90	92,20
Gross claims ratio	66,81	76,65	64,70	66,73	61,34
Claims ratio – net of reinsurance	67,71	72,48	63,93	64,01	60,84
Acquisition costs ratio	20,12	20,66	21,19	21,56	22,40
Administrative expenses ratio	9,73	9,18	7,65	7,88	6,83
Net – operating expenses ratio	27,72	27,82	26,37	26,84	26,37
Ratio of technical charges – net of reinsurance	35,08	34,96	34,65	35,32	34,21
Interdependence ratios					
Overall indebtedness ratio	65,38	61,10	62,23	60,19	63,43
Capital and reserves to insurance fund	60,74	61,30	57,75	63,45	55,81
Premiums retention ratio	90,13	87,63	85,90	85,87	85,84
Claims retention ratio	90,81	85,04	85,83	83,36	82,13
Technical provisions retention ratio	89,04	87,50	86,88	85,69	86,56

ANEKS STATYSTYCZNY (dostępny w wersji elektronicznej w formacie xls)

A. DANE ILOŚCIOWE

A I. Informacje – zatrudnienie – kanały dystrybucji

- A.I.1.1. Liczba zakładów ubezpieczeń/reasekuracji posiadających zezwolenie na prowadzenie działalności operacyjnej
- A.I.1.2. Liczba zakładów ubezpieczeń/reasekuracji prowadzących działalność operacyjną
- A.I.1.3. Liczba zakładów ubezpieczeń/reasekuracji prowadzących działalność według grup ryzyk ubezpieczeń bezpośrednich
  - A.I.2.1. Średnioroczne zatrudnienie w zakładach ubezpieczeń/reasekuracji
  - A.I.2.2. Średnioroczna liczba pracujących w zakładach ubezpieczeń/reasekuracji
  - A.I.2.3. Średnioroczne zatrudnienie w zakładach ubezpieczeń z przeważającym kapitałem krajowym
  - A.I.2.4. Średnioroczna liczba pracujących w zakładach ubezpieczeń z przeważającym kapitałem krajowym
  - A.I.2.5. Średnioroczne zatrudnienie w zakładach ubezpieczeń z przeważającym kapitałem zagranicznym
  - A.I.2.6. Średnioroczna liczba pracujących w zakładach ubezpieczeń z przeważającym kapitałem zagranicznym
- A.I.3.1. Kanały dystrybucji ubezpieczeń indywidualnych na życie – składka przypisana brutto
- A.I.3.2. Kanały dystrybucji ubezpieczeń indywidualnych na życie – liczba podmiotów pośredniczących w zawieraniu umów ubezpieczenia
- A.I.3.3. Kanały dystrybucji ubezpieczeń grupowych na życie – składka przypisana brutto
- A.I.3.4. Kanały dystrybucji ubezpieczeń grupowych na życie – liczba podmiotów pośredniczących w zawieraniu umów ubezpieczenia
- A.I.3.5. Kanały dystrybucji ubezpieczeń na życie ogółem – składka przypisana brutto
- A.I.3.6. Kanały dystrybucji ubezpieczeń na życie ogółem – liczba podmiotów pośredniczących w zawieraniu umów ubezpieczenia
- A.I.3.7. Kanały dystrybucji ubezpieczeń w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – składka przypisana brutto
- A.I.3.8. Kanały dystrybucji ubezpieczeń w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – liczba podmiotów pośredniczących w zawieraniu umów ubezpieczenia

A II. Sprawozdania statystyczne – dział I

- A.II.1.1. Liczba polis w ubezpieczeniach na życie – według sposobu zawarcia umowy – indywidualne
- A.II.1.2. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach na życie – według sposobu zawarcia umowy – indywidualne
- A.II.1.3. Liczba polis w ubezpieczeniach na życie – według sposobu zawarcia umowy – grupowe
- A.II.1.4. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach na życie – według sposobu zawarcia umowy – grupowe
- A.II.2.1. Liczba polis w ubezpieczeniach na życie – według sposobu płacenia składek – okresowe
- A.II.2.2. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach na życie – według sposobu płacenia składek – okresowe
- A.II.2.3. Liczba wypłat w ubezpieczeniach na życie – według sposobu płacenia składek – okresowe
- A.II.2.4. Świadczenia wypłacone brutto w ubezpieczeniach na życie – według sposobu płacenia składek – okresowe
- A.II.2.5. Liczba polis w ubezpieczeniach na życie – według sposobu płacenia składek – jednorazowe
- A.II.2.6. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach na życie – według sposobu płacenia składek – jednorazowe
- A.II.2.7. Liczba wypłat w ubezpieczeniach na życie – według sposobu płacenia składek – jednorazowe
- A.II.2.8. Świadczenia wypłacone brutto w ubezpieczeniach na życie – według sposobu płacenia składek – jednorazowe
- A.II.3.1. Liczba polis w ubezpieczeniach na życie – ogółem
- A.II.3.2. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach na życie – ogółem
- A.II.3.3. Liczba wypłat w ubezpieczeniach na życie – ogółem
- A.II.3.4. Świadczenia wypłacone brutto w ubezpieczeniach na życie – ogółem
- A.II.4.1. Liczba ubezpieczonych osób w grupowych ubezpieczeniach na życie
- A.II.4.2. Liczba ubezpieczonych osób w ubezpieczeniach indywidualnych i grupowych na życie

A III. Sprawozdania statystyczne – dział II

- A.III.1.1. Liczba polis w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – ogółem

- A.III.1.2. Liczba polis w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – według podmiotów ubezpieczających – osoby fizyczne
- A.III.1.3. Liczba polis w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – według podmiotów ubezpieczających – przedsiębiorstwa
- A.III.1.4. Liczba polis w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – według podmiotów ubezpieczających – pozostałe podmioty
- A.III.2.1. Składka przypisana brutto w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – ogółem
- A.III.2.2. Składka przypisana brutto w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – według podmiotów ubezpieczających – osoby fizyczne
- A.III.2.3. Składka przypisana brutto w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – według podmiotów ubezpieczających – przedsiębiorstwa
- A.III.2.4. Składka przypisana brutto w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – według podmiotów ubezpieczających – pozostałe podmioty
- A.III.3.1. Liczba wypłat w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – ogółem
- A.III.3.2. Liczba wypłat w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – według podmiotów ubezpieczających – osoby fizyczne
- A.III.3.3. Liczba wypłat w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – według podmiotów ubezpieczających – przedsiębiorstwa
- A.III.3.4. Liczba wypłat w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – według podmiotów ubezpieczających – pozostałe podmioty
- A.III.4.1. Odszkodowania wypłacone brutto w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – ogółem
- A.III.4.2. Odszkodowania wypłacone brutto w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – według podmiotów ubezpieczających – osoby fizyczne
- A.III.4.3. Odszkodowania wypłacone brutto w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – według podmiotów ubezpieczających – przedsiębiorstwa
- A.III.4.4. Odszkodowania wypłacone brutto w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – według podmiotów ubezpieczających – pozostałe podmioty
- A.III.5.1. Liczba polis w ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby – według sposobu zawarcia umowy – indywidualne
- A.III.5.2. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby – według sposobu zawarcia umowy – indywidualne
- A.III.5.3. Liczba polis w ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby – według sposobu zawarcia umowy – grupowe
- A.III.5.4. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby – według sposobu zawarcia umowy – grupowe
- A.III.6.1. Liczba wypłat w ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby – według rodzaju wypłaty – okresowe
- A.III.6.2. Odszkodowania wypłacone brutto w ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby – według rodzaju wypłaty – okresowe
- A.III.6.3. Liczba wypłat w ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby – według rodzaju wypłaty – jednorazowe
- A.III.6.4. Odszkodowania wypłacone brutto w ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby – według rodzaju wypłaty – jednorazowe
- A.III.7.1. Liczba polis w ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby – według sposobu zawarcia umowy – ogółem
- A.III.7.2. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby – według sposobu zawarcia umowy – ogółem
- A.III.7.3. Liczba wypłat w ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby – według rodzaju wypłaty – inne
- A.III.7.4. Odszkodowania wypłacone brutto w ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby – według rodzaju wypłaty – inne
- A.III.8.1. Pozostałe ubezpieczenia osobowe i ubezpieczenia majątkowe – liczba osób w ubezpieczeniu grupowym
- A.III.9.1. Liczba polis wybranych ryzyk w ubezpieczeniach dobrowolnych
- A.III.9.2. Składka przypisana brutto wybranych ryzyk w ubezpieczeniach dobrowolnych
- A.III.9.3. Liczba wypłat wybranych ryzyk w ubezpieczeniach dobrowolnych
- A.III.9.4. Odszkodowania wypłacone brutto wybranych ryzyk w ubezpieczeniach dobrowolnych

B. DANE FINANSOWE

B.I. Aktywa

- B.I.1. Aktywa zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.I.2. Aktywa zakładów ubezpieczeń ogółem z przeważającym kapitałem krajowym
- B.I.3. Aktywa zakładów ubezpieczeń ogółem z przeważającym kapitałem zagranicznym
- B.I.4. Aktywa zakładów ubezpieczeń ogółem w formie spółek akcyjnych
- B.I.5. Aktywa zakładów ubezpieczeń ogółem w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych
- B.I.6. Aktywa zakładów ubezpieczeń na życie
- B.I.7. Aktywa zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych

B.II. Pasywa

- B.II.1. Pasywa zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.II.2. Pasywa zakładów ubezpieczeń ogółem z przeważającym kapitałem krajowym
- B.II.3. Pasywa zakładów ubezpieczeń ogółem z przeważającym kapitałem zagranicznym
- B.II.4. Pasywa zakładów ubezpieczeń ogółem w formie spółek akcyjnych
- B.II.5. Pasywa zakładów ubezpieczeń ogółem w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych
- B.II.6. Pasywa zakładów ubezpieczeń na życie
- B.II.7. Pasywa zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych

B.III. Techniczny rachunek ubezpieczeń

- B.III.01. Wybrane elementy technicznego rachunku ubezpieczeń – ogółem
- B.III.02. Wybrane elementy technicznego rachunku ubezpieczeń – ogółem z przewagą kapitału krajowego
- B.III.03. Wybrane elementy technicznego rachunku ubezpieczeń – ogółem z przewagą kapitału zagranicznego
- B.III.04. Wybrane elementy technicznego rachunku ubezpieczeń – ogółem w formie spółek akcyjnych
- B.III.05. Wybrane elementy technicznego rachunku ubezpieczeń – ogółem w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych
- B.III.06. Techniczny rachunek zakładów ubezpieczeń na życie
- B.III.07. Techniczny rachunek zakładów ubezpieczeń na życie (działalność bezpośrednia)
- B.III.08. Techniczny rachunek zakładów ubezpieczeń na życie z przewagą kapitału krajowego
- B.III.09. Techniczny rachunek zakładów ubezpieczeń na życie z przewagą kapitału zagranicznego
- B.III.10. Techniczny rachunek zakładów ubezpieczeń na życie według grup ubezpieczeń – grupa 1
- B.III.11. Techniczny rachunek zakładów ubezpieczeń na życie według grup ubezpieczeń – grupa 2
- B.III.12. Techniczny rachunek zakładów ubezpieczeń na życie według grup ubezpieczeń – grupa 3
- B.III.13. Techniczny rachunek zakładów ubezpieczeń na życie według grup ubezpieczeń – grupa 4
- B.III.14. Techniczny rachunek zakładów ubezpieczeń na życie według grup ubezpieczeń – grupa 5
- B.III.15. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych
- B.III.16. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych (działalność bezpośrednia)
- B.III.17. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych z przewagą kapitału krajowego
- B.III.18. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych z przewagą kapitału zagranicznego
- B.III.19. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 1
- B.III.20. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 2
- B.III.21. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 3
- B.III.22. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 4
- B.III.23. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 5

- B.III.24. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 6
- B.III.25. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 7
- B.III.26. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 8
- B.III.27. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 9
- B.III.28. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 10
- B.III.29. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 11
- B.III.30. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 12
- B.III.31. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 13
- B.III.32. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 14
- B.III.33. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 15
- B.III.34. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 16
- B.III.35. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 17
- B.III.36. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 18

B.IV. Ogólny rachunek zysków i strat

- B.IV.1. Ogólny rachunek zysków i strat zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.IV.2. Ogólny rachunek zysków i strat zakładów ubezpieczeń ogółem z przewagą kapitału krajowego
- B.IV.3. Ogólny rachunek zysków i strat zakładów ubezpieczeń ogółem z przewagą kapitału zagranicznego
- B.IV.4. Ogólny rachunek zysków i strat zakładów ubezpieczeń ogółem w formie spółek akcyjnych
- B.IV.5. Ogólny rachunek zysków i strat zakładów ubezpieczeń ogółem w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych
- B.IV.6. Ogólny rachunek zysków i strat zakładów ubezpieczeń na życie
- B.IV.7. Ogólny rachunek zysków i strat zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych

B.V. Rachunek przepływów pieniężnych

- B.V.1. Rachunek przepływów pieniężnych zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.V.2. Rachunek przepływów pieniężnych zakładów ubezpieczeń na życie
- B.V.3. Rachunek przepływów pieniężnych zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych

B.VI. Lokaty

- B.VI.01. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń ogółem (wartość nabycia)
- B.VI.02. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń ogółem (wartość bieżąca)
- B.VI.03. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń ogółem (wartość bilansowa)
- B.VI.04. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń ogółem (wartość stanowiąca pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych)
- B.VI.05. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń na życie (wartość nabycia)
- B.VI.06. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń na życie (wartość bieżąca)
- B.VI.07. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń na życie (wartość bilansowa)
- B.VI.08. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń na życie (wartość stanowiąca pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych)
- B.VI.09. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych (wartość nabycia)

- B.VI.10. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych (wartość bieżąca)
- B.VI.11. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych (wartość bilansowa)
- B.VI.12. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych (wartość stanowiąca pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych)

B.VII. Przychody z działalności lokacyjnej

- B.VII.01. Zestawienie przychodów z lokat zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.VII.02. Zestawienie wyniku dodatniego z realizacji lokat zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.VII.03. Zestawienie wyniku dodatniego z rewaloryzacji lokat zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.VII.04. Zestawienie nie zrealizowanych zysków na lokatach zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.VII.05. Zestawienie przychodów działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.VII.06. Zestawienie przychodów z lokat zakładów ubezpieczeń na życie
- B.VII.07. Zestawienie wyniku dodatniego z realizacji lokat zakładów ubezpieczeń na życie
- B.VII.08. Zestawienie wyniku dodatniego z rewaloryzacji lokat zakładów ubezpieczeń na życie
- B.VII.09. Zestawienie nie zrealizowanych zysków na lokatach zakładów ubezpieczeń na życie
- B.VII.10. Zestawienie przychodów działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń na życie
- B.VII.11. Zestawienie przychodów z lokat zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych
- B.VII.12. Zestawienie wyniku dodatniego z realizacji lokat zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych
- B.VII.13. Zestawienie wyniku dodatniego z rewaloryzacji lokat zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych
- B.VII.14. Zestawienie nie zrealizowanych zysków na lokatach zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych
- B.VII.15. Zestawienie przychodów działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych

B.VIII. Koszty działalności lokacyjnej

- B.VIII.01. Zestawienie kosztów lokat zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.VIII.02. Zestawienie wyniku ujemnego z realizacji lokat zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.VIII.03. Zestawienie wyniku ujemnego z rewaloryzacji lokat zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.VIII.04. Zestawienie nie zrealizowanych strat na lokatach zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.VIII.05. Zestawienie kosztów działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.VIII.06. Zestawienie kosztów lokat zakładów ubezpieczeń na życie
- B.VIII.07. Zestawienie wyniku ujemnego z realizacji lokat zakładów ubezpieczeń na życie
- B.VIII.08. Zestawienie wyniku ujemnego z rewaloryzacji lokat zakładów ubezpieczeń na życie
- B.VIII.09. Zestawienie nie zrealizowanych strat na lokatach zakładów ubezpieczeń na życie
- B.VIII.10. Zestawienie kosztów działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń na życie
- B.VIII.11. Zestawienie kosztów lokat zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych
- B.VIII.12. Zestawienie wyniku ujemnego z realizacji lokat zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych
- B.VIII.13. Zestawienie wyniku ujemnego z rewaloryzacji lokat zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych
- B.VIII.14. Zestawienie nie zrealizowanych strat na lokatach zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych
- B.VIII.15. Zestawienie kosztów działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych

B.IX. Rezerwy

- B.IX.1. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.IX.2. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.IX.3. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – udział reasekuratorów w zakładach ubezpieczeń ogółem

- B.IX.4. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym zakładów ubezpieczeń na życie
- B.IX.5. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto zakładów ubezpieczeń na życie
- B.IX.6. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – udział reasekuratorów w zakładach ubezpieczeń na życie
- B.IX.7. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych
- B.IX.8. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych
- B.IX.9. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – udział reasekuratorów w zakładach pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych

B.X. Przychody i koszty

- B.X.1. Przychody i koszty działalności zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.X.2. Przychody i koszty działalności zakładów ubezpieczeń na życie
- B.X.3. Przychody i koszty działalności zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych

B.XI. Wskaźniki efektywności

- B.XI.1.00. Formuły wskaźników efektywności
- B.XI.2.00. Zagregowane wskaźniki efektywności zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.XI.3.00. Zagregowane wskaźniki efektywności zakładów ubezpieczeń działu I
- B.XI.4.00. Zagregowane wskaźniki efektywności zakładów ubezpieczeń działu II
- B.XI.5.01. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu I – grupa 1
- B.XI.5.02. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu I – grupa 2
- B.XI.5.03. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu I – grupa 3
- B.XI.5.04. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu I – grupa 4
- B.XI.5.05. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu I – grupa 5
- B.XI.6.01. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 1
- B.XI.6.02. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 2
- B.XI.6.03. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 3
- B.XI.6.04. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 4
- B.XI.6.05. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 5
- B.XI.6.06. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 6
- B.XI.6.07. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 7
- B.XI.6.08. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 8
- B.XI.6.09. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 9
- B.XI.6.10. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 10
- B.XI.6.11. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 11
- B.XI.6.12. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 12
- B.XI.6.13. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 13
- B.XI.6.14. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 14
- B.XI.6.15. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 15

- B.XI.6.16. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 16
- B.XI.6.17. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 17
- B.XI.6.18. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 18

STATISTICAL APPENDIX (available only in the electronic version in xls format)

A. QUANTITATIVE DATA

A I. General Information of Insurance Companies – Employment – Distribution Channels

- A.I.1.1. Number of Authorized Insurance/Reinsurance Companies*
- A.I.1.2. Number of Insurance/Reinsurance Companies According to Carried on Insurance Business*
- A.I.1.3. Number of Insurance/Reinsurance Companies According to Carried on Insurance Business by Insurance Classes – Direct Insurances*
- A.I.2.1. Annual Average Employment of Insurance/Reinsurance Companies*
- A.I.2.2. Annual Average Number of Person Employed of Insurance/Reinsurance Companies*
- A.I.2.3. Annual Average Employment of Insurance Companies with Majority of Domestic Capital*
- A.I.2.4. Annual Average Number of Person Employed of Insurance Companies with Majority of Domestic Capital*
- A.I.2.5. Annual Average Employment of Insurance Companies with Majority of Foreign Capital*
- A.I.2.6. Annual Average Number of Person Employed of Insurance Companies with Majority of Foreign Capital*
- A.I.3.1. Insurance Distribution Channels in Life Individual Insurance – Gross Written Premiums*
- A.I.3.2. Insurance Distribution Channels in Life Individual Insurance – Number of Intermediary Entities to Conclusion Insurance Contracts*
- A.I.3.3. Insurance Distribution Channels in Life Group Insurance – Gross Written Premiums*
- A.I.3.4. Insurance Distribution Channels in Life Group Insurance – Number of Intermediary Entities to Conclusion Insurance Contracts*
- A.I.3.5. Insurance Distribution Channels in Life Insurance – Gross Written Premiums*
- A.I.3.6. Insurance Distribution Channels in Life Insurance – Number of Intermediary Entities to Conclusion Insurance Contracts*
- A.I.3.7. Insurance Distribution Channels in Non-Life Insurance – Gross Written Premiums*
- A.I.3.8. Insurance Distribution Channels in Non-Life Insurance – Number of Intermediary Entities to Conclusion Insurance Contracts*

A II. Statistical Statement – Life Insurance

- A.II.1.1. Number of Policies of Life Insurance – According to Manner of Contract Conclusion – Individual*
- A.II.1.2. Gross Written Premium of Life Insurance – According to Manner of Contract Conclusion – Individual*
- A.II.1.3. Number of Policies of Life Insurance – According to Manner of Contract Conclusion – Group*
- A.II.1.4. Gross Written Premium of Life Insurance – According to Manner of Contract Conclusion – Group*
- A.II.2.1. Number of Policies of Life Insurance – According to Form of Premiums Payment – Periodical*
- A.II.2.2. Gross Written Premium of Life Insurance – According to Form of Premiums Payment – Periodical*
- A.II.2.3. Number of Claims of Life Insurance – According to Form of Premiums Payment – Periodical*
- A.II.2.4. Gross Claims Paid of Life Insurance – According to Form of Premiums Payment – Periodical*
- A.II.2.5. Number of Policies of Life Insurance – According to Form of Premiums Payment – Single*
- A.II.2.6. Gross Written Premium of Life Insurance – According to Form of Premiums Payment – Single*
- A.II.2.7. Number of Claims of Life Insurance – According to Form of Premiums Payment – Single*
- A.II.2.8. Gross Claims Paid of Life Insurance – According to Form of Premiums Payment – Single*
- A.II.3.1. Number of Policies of Life Insurance – Total*
- A.II.3.2. Gross Written Premium of Life Insurance – Total*
- A.II.3.3. Number of Claims of Life Insurance – Total*
- A.II.3.4. Gross Claims Paid of Life Insurance – Total*
- A.II.4.1. Number of Insured of Life Group Insurance*
- A.II.4.2. Number of Insured of Life Individual and Group Insurance*

A.III. Statistical Statements Non-Life Insurance

- A.III.1.1. Number of Policies of Non-Life Insurance – Total*

- A.III.1.2. *Number of Policies of Non-Life Insurance – According to Kinds of Insurance by Policyholders – Natural Persons*
- A.III.1.3. *Number of Policies of Non-Life Insurance – According to Kinds of Insurance by Policyholders – Enterprises*
- A.III.1.4. *Number of Policies of Non-Life Insurance – According to Kinds of Insurance by Policyholders – Other Entities*
- A.III.2.1. *Gross Written Premium of Non-Life Insurance – Total*
- A.III.2.2. *Gross Written Premium of Non-Life Insurance – According to Kinds of Insurance by Policyholders – Natural Persons*
- A.III.2.3. *Gross Written Premium of Non-Life Insurance – According to Kinds of Insurance by Policyholders – Enterprises*
- A.III.2.4. *Gross Written Premium of Non-Life Insurance – According to Kinds of Insurance by Policyholders – Other Entities*
- A.III.3.1. *Number of Claims of Non-Life Insurance – Total*
- A.III.3.2. *Number of Claims of Non-Life Insurance – According to Kinds of Insurance by Policyholders – Natural Persons*
- A.III.3.3. *Number of Claims of Non-Life Insurance – According to Kinds of Insurance by Policyholders – Enterprises*
- A.III.3.4. *Number of Claims of Non-Life Insurance – According to Kinds of Insurance by Policyholders – Other Entities*
- A.III.4.1. *Gross Claims Paid of Non-Life Insurance – Total*
- A.III.4.2. *Gross Claims Paid of Non-Life Insurance – According to Kinds of Insurance by Policyholders – Natural Persons*
- A.III.4.3. *Gross Claims Paid of Non-Life Insurance – According to Kinds of Insurance by Policyholders – Enterprises*
- A.III.4.4. *Gross Claims Paid of Non-Life Insurance – According to Kinds of Insurance by Policyholders – Other Entities*
- A.III.5.1. *Number of Policies of Accident and Sickness Insurance – According to Manner of Contract Conclusion – Individual*
- A.III.5.2. *Gross Written Premium of Accident and Sickness Insurance – According to Manner of Contract Conclusion – Individual*
- A.III.5.3. *Number of Policies of Accident and Sickness Insurance – According to Manner of Contract Conclusion – Group*
- A.III.5.4. *Gross Written Premium of Accident and Sickness Insurance – According to Manner of Contract Conclusion – Group*
- A.III.6.1. *Number of Claims of Accident and Sickness Insurance – According to Kind of Claim – Periodical*
- A.III.6.2. *Gross Claims Paid of Accident and Sickness Insurance – According to Kind of Claim – Periodical*
- A.III.6.3. *Number of Claims of Accident and Sickness Insurance – According to Kind of Claim – Single*
- A.III.6.4. *Gross Claims Paid of Accident and Sickness Insurance – According to Kind of Claim – Single*
- A.III.7.1. *Number of Policies of Accident and Sickness Insurance – According to Manner of Contract Conclusion – Total*
- A.III.7.2. *Gross Written Premium of Accident and Sickness Insurance – According to Manner of Contract Conclusion – Total*
- A.III.7.3. *Number of Claims of Accident and Sickness Insurance – According to Kind of Claim – Other*
- A.III.7.4. *Gross Claims Paid of Accident and Sickness Insurance – According to Kind of Claim – Other*
- A.III.8.1. *Additional Information in the Field of Personal Insurance Kinds - Non-Life Insurance*
- A.III.9.1. *Number of Policies of Selected Risks in Voluntary Insurance*
- A.III.9.2. *Gross Written Premiums of Selected Risks in Voluntary Insurance*
- A.III.9.3. *Number of Claims of Selected Risks in Voluntary Insurance*
- A.III.9.4. *Gross Claims Paid of Selected Risks in Voluntary Insurance*

B. FINANCIAL DATA

B.I. Assets

- B.I.1. *Assets of Insurance Companies in Total*
- B.I.2. *Assets of Insurance Companies with Majority of Domestic Capital in Total*
- B.I.3. *Assets of Insurance Companies with Majority of Foreign Capital in Total*
- B.I.4. *Assets of Insurance Companies in Form of Joint-Stock Companies in Total*
- B.I.5. *Assets of Insurance Companies in Form of Mutual Insurance Societies in Total*
- B.I.6. *Assets of Life Insurance Companies*
- B.I.7. *Assets of Non-Life Insurance Companies*

B.II. Liabilities

- B.II.1. *Liabilities of Insurance Companies in Total*
- B.II.2. *Liabilities of Insurance Companies with Majority of Domestic Capital in Total*
- B.II.3. *Liabilities of Insurance Companies with Majority of Foreign Capital in Total*
- B.II.4. *Liabilities of Insurance Companies in Form of Joint-Stock Companies in Total*

- B.II.5. Liabilities of Insurance Companies in Form of Mutual Insurance Societies in Total*
- B.II.6. Liabilities of Life Insurance Companies*
- B.II.7. Liabilities of Non-Life Insurance Companies*

B.III. Technical Account

- B.III.01. Selected Data of Technical Account in Total*
- B.III.02. Selected Data of Technical Account with Majority of Domestic Capital in Total*
- B.III.03. Selected Data of Technical Account with Majority of Foreign Capital in Total*
- B.III.04. Selected Data of Technical Account in Form of Joint-Stock Companies in Total*
- B.III.05. Selected Data of Technical Account in Form of Mutual Insurance Societies in Total*
- B.III.06. Technical Account of Life Insurance Companies*
- B.III.07. Technical Account of Life Insurance Companies (Direct Business)*
- B.III.08. Technical Account of Life Insurance Companies with Majority of Domestic Capital*
- B.III.09. Technical Account of Life Insurance Companies with Majority of Foreign Capital*
- B.III.10. Technical Account of Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 1*
- B.III.11. Technical Account of Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 2*
- B.III.12. Technical Account of Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 3*
- B.III.13. Technical Account of Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 4*
- B.III.14. Technical Account of Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 5*
- B.III.15. Technical Account of Non-Life Insurance Companies*
- B.III.16. Technical Account of Non-Life Insurance Companies (Direct Business)*
- B.III.17. Technical Account of Non-Life Insurance Companies with Majority of Domestic Capital*
- B.III.18. Technical Account of Non-Life Insurance Companies with Majority of Foreign Capital*
- B.III.19. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 1*
- B.III.20. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 2*
- B.III.21. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 3*
- B.III.22. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 4*
- B.III.23. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 5*
- B.III.24. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 6*
- B.III.25. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 7*
- B.III.26. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 8*
- B.III.27. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 9*
- B.III.28. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 10*
- B.III.29. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 11*
- B.III.30. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 12*
- B.III.31. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 13*
- B.III.32. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 14*
- B.III.33. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 15*
- B.III.34. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 16*
- B.III.35. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 17*
- B.III.36. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 18*

B.IV. Profit and Loss Account

- B.IV.1. Profit and Loss Account of Insurance Companies in Total*
- B.IV.2. Profit and Loss Account of Insurance Companies with Majority of Domestic Capital in Total*
- B.IV.3. Profit and Loss Account of Insurance Companies with Majority of Foreign Capital in Total*
- B.IV.4. Profit and Loss Account of Insurance Companies in Form of Joint-Stock Companies in Total*
- B.IV.5. Profit and Loss Account of Insurance Companies in Form of Mutual Insurance Societies in Total*
- B.IV.6. Profit and Loss Account of Life Insurance Companies*
- B.IV.7. Profit and Loss Account of Non-Life Insurance Companies*

B.V. Cash Flow Statement

B.V.1. Cash Flow Statement of Insurance Companies in Total

B.V.2. Cash Flow Statement of Life Insurance Companies

B.V.3. Cash Flow Statement of Non-Life Insurance Companies

B.VI. Specification of Investments

B.VI.01. Specification of Investments Insurance Companies in Total (Purchase Amount)

B.VI.02. Specification of Investments Insurance Companies in Total (Current Amount)

B.VI.03. Specification of Investments Insurance Companies in Total (Balance-Sheet)

B.VI.04. Specification of Investments Insurance Companies in Total (Amount Covering Technical Provisions)

B.VI.05. Specification of Investments of Life Insurance Companies (Purchase Amount)

B.VI.06. Specification of Investments of Life Insurance Companies (Current Amount)

B.VI.07. Specification of Investments of Life Insurance Companies (Balance-Sheet)

B.VI.08. Specification of Investments of Life Insurance Companies (Amount Covering Technical Provisions)

B.VI.09. Specification of Investments of Non-Life Insurance Companies (Purchase Amount)

B.VI.10. Specification of Investments of Non-Life Insurance Companies (Current Amount)

B.VI.11. Specification of Investments of Non-Life Insurance Companies (Balance-Sheet)

B.VI.12. Specification of Investments of Non-Life Insurance Companies (Amount Covering Technical Provisions)

B.VII. Specification of Total Investment Income

B.VII.01. Specification of Investment Income of Insurance Companies in Total

B.VII.02. Specification of Gains on the Realisation of Investments of Insurance Companies in Total

B.VII.03. Specification of Gains on the Re-Adjustments on Investments of Insurance Companies in Total

B.VII.04. Specification of Unrealised Gains on Investments of Insurance Companies in Total

B.VII.05. Specification of Total Investment Income of Insurance Companies in Total

B.VII.06. Specification of Investment Income of Life Insurance Companies

B.VII.07. Specification of Gains on the Realisation of Investments of Life Insurance Companies

B.VII.08. Specification of Gains on the Re-Adjustments on Investments of Life Insurance Companies

B.VII.09. Specification of Unrealised Gains on Investments of Life Insurance Companies

B.VII.10. Specification of Total Investment Income of Life Insurance Companies

B.VII.11. Specification of Investment Income of Non-Life Insurance Companies

B.VII.12. Specification of Gains on the Realisation of Investments of Non-Life Insurance Companies

B.VII.13. Specification of Gains on the Re-Adjustments on Investments of Non-Life Insurance Companies

B.VII.14. Specification of Unrealised Gains on Investments of Non-Life Insurance Companies

B.VII.15. Specification of Total Investment Income of Non-Life Insurance Companies

B.VIII. Specification of Total Investment Charges

B.VII.01. Specification of Investment Charges of Insurance Companies in Total

B.VII.02. Specification of Losses on the Realisation of Investments of Insurance Companies in Total

B.VII.03. Specification of Losses on the Re-Adjustments on Investments of Insurance Companies in Total

B.VII.04. Specification of Unrealised Losses on Investments of Insurance Companies in Total

B.VII.05. Specification of Total Investment Charges of Insurance Companies in Total

B.VII.06. Specification of Investment Charges of Life Insurance Companies

B.VII.07. Specification of Losses on the Realisation of Investments of Life Insurance Companies

B.VII.08. Specification of Losses on the Re-Adjustments on Investments of Life Insurance Companies

B.VII.09. Specification of Unrealised Losses on Investments of Life Insurance Companies

B.VII.10. Specification of Total Investment Charges of Life Insurance Companies

B.VII.11. Specification of Investment Charges of Non-Life Insurance Companies

B.VII.12. Specification of Losses on the Realisation of Investments of Non-Life Insurance Companies

B.VII.13. Specification of Losses on the Re-Adjustments on Investments of Non-Life Insurance Companies

- B.VII.14. Specification of Unrealised Losses on Investments of Non-Life Insurance Companies*
- B.VII.15. Specification of Total Investment Charges of Non-Life Insurance Companies*

B.IX. Technical Provisions

- B.IX.1. Technical Provisions of Insurance Companies in Total – Net of Reinsurance*
- B.IX.2. Technical Provisions of Insurance Companies in Total – Gross*
- B.IX.3. Technical Provisions of Insurance Companies In Total – Reinsurers' Share*
- B.IX.4. Technical Provisions of Life Insurance Companies – Net of Reinsurance*
- B.IX.5. Technical Provisions of Life Insurance Companies – Gross*
- B.IX.6. Technical provisions of life-insurance companies – Reinsurers' Share*
- B.IX.7. Technical Provisions of Non-Life Insurance Companies – Net of Reinsurance*
- B.IX.8. Technical Provisions of Non-Life Insurance Companies – Gross*
- B.IX.9. Technical Provisions of Non-Life Insurance Companies – Reinsurers' Share*

B.X. Total Income and Costs

- B.X.1. Total Income and Costs of Insurance Companies in Total*
- B.X.2. Total Income and Costs of Life Insurance Companies*
- B.X.3. Total Income and Costs of Non-Life Insurance Companies*

B.XI. Efficiency Ratio

- B.XI.1.00. Efficiency Ratios Formulas*
- B.XI.2.00. Aggregated Efficiency Ratios of Insurance Companies in Total*
- B.XI.3.00. Aggregated Efficiency Ratios of Life Insurance Companies*
- B.XI.4.00. Aggregated Efficiency Ratios of Non-Life Insurance Companies*
- B.XI.5.01. Selected Technical Efficiency Ratios by Life Insurance Classes – Class 1*
- B.XI.5.02. Selected Technical Efficiency Ratios by Life Insurance Classes – Class 2*
- B.XI.5.03. Selected Technical Efficiency Ratios by Life Insurance Classes – Class 3*
- B.XI.5.04. Selected Technical Efficiency Ratios by Life Insurance Classes – Class 4*
- B.XI.5.05. Selected Technical Efficiency Ratios by Life Insurance Classes – Class 5*
- B.XI.6.01. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 1*
- B.XI.6.02. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 2*
- B.XI.6.03. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 3*
- B.XI.6.04. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 4*
- B.XI.6.05. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 5*
- B.XI.6.06. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 6*
- B.XI.6.07. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 7*
- B.XI.6.08. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 8*
- B.XI.6.09. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 9*
- B.XI.6.10. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 10*
- B.XI.6.11. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 11*
- B.XI.6.12. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 12*
- B.XI.6.13. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 13*
- B.XI.6.14. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 14*
- B.XI.6.15. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 15*
- B.XI.6.16. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 16*
- B.XI.6.17. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 17*
- B.XI.6.18. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 18*

Znaki umowne

Symbols

- Kreska (–) – zjawisko nie wystąpiło.
magnitude zero.
- Zero: (0) – zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5.
magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit.
- (0,0) – zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05.
magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit.
- Kropka (.) – zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych.
data not available or not reliable.
- Znak x – wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.
not applicable.
- Znak * – oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do już opublikowanych.
data revised.
- Znak # – oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.
data may not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Official Statistics.
- „W tym” – oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy.
„Of which” indicates that not all elements of the sum are given.

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła.
When publishing CSO data please indicate source.